

ઇસ્માઇલી શિક્ષણમાળા.

ભાગ ૧ થી ૬.

પ્રગટ કર્તા :

વારસ ગુલામહુસેન વારસ મોલેદીના.

संस्कृत विश्वविद्यालय

संस्कृत विभाग

संस्कृत २२०८-१

संस्कृत विश्वविद्यालय
संस्कृत विभाग

संस्कृत २२०८-१

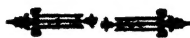
ઈસ્માઈલી શિક્ષણમાળા.

ભાગ ૧ થી ૬.

“તલ્પુલ ઇલમ ફરિઝતુન, અલાકુલ્લે મુસ્લેમિન
વ મુસ્લેમાતિન.”

અર્થ—ઈલમ ગૃહણ કરવું એ દરેક મુસલમાન પુરૂષો
અને સ્ત્રીઓની ફરજ છે.

હદીસ શરીફ.

લેખક :

મરહુમ મહમદ અમરસી માસ્તર.

પ્રકાશક :

વારસ ગુલામહુસેન વારસ મોલોદીના.

કચ્છ મુન્દ્રા.

(સર્વ હક સ્વાધીન)

આવૃત્તિ ચોથી.]

[પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૯૬

સને ૧૯૪૦

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૨૨૦૮૧

પ્રસ્તાવના.

આપણા મુરશીદ હાજરત મૌલાના ધણી સલામત હાતાર સરકાર આગા સુલતાન મહમદશાહ હાજર ઇમામ કેળવણીના ચાહક હોઈ એ દિશામાં એમના પ્રયાસો સર્વને સુવિદિત છે. પોતાના મુરીદો-ઇસમાઇલી કોમમાં દીની અને દુન્યવી કેળવણીમાં વધારો કરવા એવાજી નામદારે મહાન ઉપકાર કર્યો છે. દેશદેશાવરમાં દરેક સ્થળે ઇસમાઇલી વસ્તીવાળા ગામે પૈકી ધણા ગામે ને શહેરોમાં સંજોગો અનુસાર ક્યાં વ્યવહારિક સાથે ધાર્મિક શિક્ષણ મળે તેવી અને ક્યાં માત્ર દીની તાલીમ આપવાની સંસ્થાઓ એવાજી નામદારના ખર્ચે સ્થાપન થઈ ચુકી છે. એ થકી આપણી લવિષ્યની પ્રજાને ઉત્તમોત્તમ લાભ મળી રહ્યો છે. આ લાભથી કોઈ જમાત હજી પણ જો બેનશીખ હોય, તો તે તેમના પોતાનાજ પ્રમાદનું કારણ કહી શકાય, કેમકે દરેક ગામે યોગ્ય પ્રમાણમાં તાલીમ ખાતાની સ્થાપના કરવા વિષે 'આપણા શિરછત્ર હાજર ઇમામની ઇચ્છા અને આજ્ઞા છે.

સદરહુ શાળાઓમાં દીની તાલીમ આપનારા શિક્ષકો આપણા બોધ ગુરૂઓએ રચી આપેલાં જ્ઞાનો, હાજર ઇમામના ફરમાનો તથા ઇસમાઇલી વિદ્વાનો તરફથી પ્રગટ થયેલાં

શિક્ષણને લગતાં પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરે છે, એટલે તે માંહેનાં યોગ્ય ફકરાઓનું શિક્ષણ વિદ્યાર્થીઓની શક્તિ પ્રમાણે આપે છે. કચ્છ પ્રાંતમાં મારી દેખરેખ નીચે એવી દશેક સંસ્થાઓ છે. જેની અવારનવાર તપાસ લેતાં ધાર્મિક તાલીમની ઉપલી પૃથા મને કેટલેક અંશે અપુર્ણ જણાતાં શિક્ષણમાળાનું એક પુસ્તક તૈયાર કરાવવાની આવશ્યકતા જણાઈ. દરમ્યાન વિદ્વાન મીશીનરી ઇપ્રાહિમભાઈ જુસબ વરતેજીનું કચ્છમાં આગમન થતાં આ સંબંધે તેઓના સાથે વાતચીત થઈ તેઓ મારા વિચાર સાથે સંમત થયા. અને એ કાર્યમાં બનતી મદદ કરવા તેમણે કબુલ્યું, પોતાની ડ્યુટી બજાવવા સાથે તેણે શિક્ષણ-માળાની માર્ગદર્શક યોજના પણ કરી આપી જે પરથી ધાર્મિક શિક્ષણના લાંબા વખતના અનુભવી માસ્તર મામદ અમરશીએ શિક્ષણ માળાના ત્રણ ભાગ લખી તૈયાર કીધા જે ઇ. સ. ૧૯૨૭ માં પહેલાં પુસ્તક તરીકે બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા અને તેની બીજી આવૃત્તિ ઇ. સ. ૧૯૩૧ માં છપાવી હતી, એ બંને વેળા ભાગ ૪-૫ બીજા પુસ્તક રૂપે પ્રગટ કરવા અમે ઇચ્છા પ્રદર્શિત કરેલ તે પ્રમાણે શિક્ષણ માળાના ૧ થી ૬ ભાગ આ પુસ્તકમાં સાથે લખવામાં આવ્યા છે.

ધાર્મિક શિક્ષણ વિશાળ છે તે આ એકજ બુકથી

પરિપુર્ણ થાય એવો દાવો નથી. પરંતુ આપણી ભવિષ્યની પ્રજાને અનુભવી અને ખંતીલા શિક્ષક દ્વારા આ પુસ્તકની યોગ્ય રીતે તાલીમ મળે તો વિદ્યાર્થીઓ અને બાળાઓને આપણા પાક ઇસમાઇલી મઝહબનું પુરતું જ્ઞાન હાંસિલ થાય એમાં અમને કંઈ શક નથી એટલું જ નહિં પણ જે બાળવૃદ્ધો અને યુવાનો બાઈબાઈ આ પુસ્તકનું વાંચન અને શ્રવણ મનન કરશે તો અવશ્ય પોતાના મઝહબી જ્ઞાનમાં વધારો કરી શકશે એમ અમારી માન્યતા છે.

હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા ભાગોમાં અને આફ્રિકા, માડાગાસ્કરમાં આ શિક્ષણમાળાના પહેલા ત્રણ ભાગવાળા પુસ્તકનો ત્યાંના ઇસમાઇલી કેળવણી ખાતામાં ઉપયોગ થએલ છે તેમણે આ છ ભાગ સાથેના બીજા પુસ્તકનો લાભ વિદ્યાર્થીઓને જરૂર આપવો એમ નમ્ર સુચના છે.

કમ્પ ખાતેની ઇસમાઇલી શાળાઓમાં ધાર્મિક તાલીમના પુસ્તક તરીકે ચલાવવા આ બુક અમે મંજૂર કીધી છે. ઉપરાંત દેશાવર ખાતેની ધાર્મિક સંસ્થાઓના અધિકારીઓ પોતાની શાળામાં આ બુક ચલાવવા પસંદ કરશે તો તે અમારા પાસેથી મુફલ કિમ્મતે મેળવી શકશે.

ધાર્મિક શિક્ષણનું ક્ષેત્ર વિશાળ છે અને ઇન્સાન બુલને યાત્ર છે આ પુસ્તકમાં અનુભવી શિક્ષકો અને વિદ્વાન વર્ગને

જે જે ઉચ્ચ જોવામાં આવે તે વિષે તસ્દી લઈ અમને સુચના કરશે તો ઉપકાર સહ સ્વીકારી તેની નોંધ લેશું અને આ પછીની આવૃત્તિમાં ઘટતો સુધારો કરશું.

શિક્ષક વર્ગને સવિનય નિવેદન કે:—આ પુસ્તકનાં છએ ભાગોનું નિરિક્ષણ કરતાં આપ જોઈ શકશો કે, વિદ્યાર્થીઓ અને બાળાઓને ધાર્મિક તાલીમ આપતાં આ બુક સિવાય બીજા કોઈ પુસ્તકની ભાગ્યેજ જરૂર પડશે. પહેલા ભાગમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનાં ટુકાં ટુકાં વાક્યો આપવામાં આવેલ છે સમજણ-પુર્વક શીખાવવાં અને તેને પ્રશ્નો રૂપે પુછી પાકાં કરાવવાં. બીજા ભાગમાં ઉસુલ અને પુરૂઅ વિષેનાં પાઠો છે જેને આપણા ઇસલામના પાક ઇસમાઈલી ફીરકાને અનુલક્ષિ લખવામાં આવેલ છે તેની સરખામણી સમજાવી બ્યાનપુર્વક શીખાવવા. ત્રીજા ભાગમાં ત્રણ વખતની દુવામાં જેટલું હાલ પડાય છે તેટલું લખેલ છે. નિચે તેનો તરજુમો આપેલ છે તે દુવાની કડીકડીની માયના વિદ્યાર્થી સમજી શકે તેમ શીખવવું. જ્ઞાનો અને ગ્રંથોના પાઠો આપેલ છે તેના રાગો સમજાવવા અને માયના કડીકડીની સમજાવવી. ચોથા ભાગમાં કેટલાક ઇતિહાસીક પાઠો સંક્ષિપ્તમાં આપેલ છે તે સમજાવતાં તેને લગતું આસપાસનું ઘટતું જ્ઞાન આપવું. પાંચમાં ભાગના આત્મજ્ઞાનને લગતાં પાઠો બહુ બ્યાનપુર્વક સમજાવવા.

છઠ્ઠા ભાગમાં મોલોના ધણી સલામત ઢાતાર હાઝર ઇમામનાં સંવત ૧૬૫૫-૫૬ ની સાલનાં ઝંગબારની પહેલી મુસાફરીનાં મુબારક ફરમાનો. “બહરે રહેમત”ના પુસ્તકમાં પાના ૧ થી ૬૫ સુધી રહેમત ૨૦ છે તેનો કાવ્યરૂપે સંપૂર્ણ અનુવાદ છે તે રાગથી વંચાવવા ને સમજાવવા આપવી. આપણી શાળાઓમાં ફરમાનની તાલીમ આપવા વિષે હાઝર ઇમામની સખત તાકીદ છે. ઇમામ “નાતેકલ કુરઆન” હોઈ એમનાં પવિત્ર ફરમાન તે આપણું “કુરઆને શરીફ છે,” એ બુલવું ન જોઈએ.

લી. ગુલામહુસેન વારસ મોલોદીના.

કુચ્છ વારસ.

અ તુ ક મ શિ કા.

(વિભાગ ૧ લો.)

પાઠાંક.

પ્રખાંક

૧	અલ્લાહ	....	....	....	....	૧
૨	પંજતન પાક	....	....	....	....	૨
૩	કલેમાહ અને હરફ	....	....	....	....	૩
૪	નખી	....	....	....	....	૪
૫	ઇમામ	....	....	....	....	૫
૬	ઇસલામ	....	....	....	....	૬
૭	કુરઆન	....	....	....	....	૭
૮	પીર	....	....	....	....	૮
૯	ખાતું	....	....	....	....	૯
૧૦	અંદગી	....	....	....	....	૧૦
૧૧	પીર સહરદીનની શીખામણ	....	....	....	....	૧૨
૧૨	નેકી	....	....	....	....	૧૨
૧૩	પવિત્રતા	....	....	....	....	૧૩
૧૪	પવિત્ર ક્રિયાઓ	....	....	....	....	૧૫
૧૫	ચોકખાઇ	....	....	....	....	૧૬

૧૬	આરોગ્યતા ભાગ ૧ લો	....	....	....	૧૭
૧૭	આરોગ્યતા ભાગ ૨ જો	....	....	....	૧૮
૧૮	માબાપની સેવા	....	....	....	૧૯
૧૯	સંપ	....	....	....	૨૦
૨૦	સોબતની અસર	....	....	....	૨૧

(વિભાગ ૨ જો.)

૧	અરહાસ	....	....	....	૨૩
૨	ઉસુલેદીન	....	....	....	૨૪
૩	પુરુએદીન	....	....	....	૨૫
૪	તોહીદ (ઉસુલ ૧)	....	....	....	૨૬
૫	અદબ (ઉસુલ ૨)	....	....	....	૨૮
૬	નખુવત (ઉસુલ ૩)	....	....	....	૨૯
૭	ધમામત (ઉસુલ ૪)	....	....	....	૩૦
૮	કયામત (ઉસુલ ૫)	....	....	....	૩૧
૯	હુવા (પુરુઅ ૧)	....	....	....	૩૨
૧૦	હુવા ભાગ ૨ જો	....	....	....	૩૪
૧૧	હુવાનો મહિમા	....	....	....	૩૫
૧૨	હુવાનો ટાઇમ	....	....	....	૩૭
૧૩	હુવા વિષે પીરનો બોધ	....	....	....	૩૮
૧૪	હુવા વિષે ધમામે અમાનની તાકીદ	....	....	....	૩૯

૧૫	હુવાની ખુઝોરગી	....	....	....	૪૦
૧૬	હુવા વિષે સંવાદ	....	....	....	૪૨
૧૭	હુવાનું ક્ષણ	....	....	....	૪૪
૧૮	ઘત પરહેજગારી (પુરૂષ ૨)	....	....	....	૪૫
૧૯	ઠરખાનું (પુરૂષ ૩)	....	....	....	૪૬
૨૦	ઢશોંઢ (પુરૂષ ૪-૫)	....	....	....	૪૭
૨૧	ઢશોંઢ દેવાની અગત્ય	....	....	....	૪૮
૨૨	સંયમ (પુરૂષ ૬)	....	....	....	૪૯
૨૩	આખેસકા ભાગ ૧ લો	....	....	....	૫૧
૨૪	આખેસકા ભાગ ૨ જો	....	....	....	૫૨
૨૫	ઢરૂઢનો મહિમા ભાગ ૧ લો	....	....	....	૫૩
૨૬	ઢરૂઢનો મહિમા ભાગ ૨ જો	....	....	....	૫૪
૨૭	પીરનો બોધ	....	....	....	૫૫
૨૮	ઉપલા જ્ઞાનની સમજણ	....	....	....	૫૬
૨૯	પંજેભાઈ	....	....	....	૫૭
૩૦	સ્તુતિ	....	....	....	૫૮

(વિભાગ ૩ જો.)

૧ થી ૧૭	હુવા વખત ત્રણની તરબુમા સહિત	....	૬૦
૧૮	નકલકની આરતી	....	૮૭
૧૯	આરતીના જ્ઞાનની માયના	....	૮૮

૨૦	જ્ઞાન ઘટપાટ થાપનાનું	....	....	....	૯૦
૨૧	ઘટપાટ થાપનાના જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૯૧
૨૨	જ્ઞાનામૃત ભાગ ૧ લો	....	....	....	૯૩
૨૩	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૯૪
૨૪	જ્ઞાનામૃત ભાગ ૨ જો	....	....	....	૯૫
૨૫	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૯૬
૨૬	જ્ઞાનામૃત ભાગ ૩ જો	....	....	....	૯૬
૨૭	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૯૮
૨૮	ધસલામીઓનું આચરણ	....	....	....	૯૯
૨૯	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૧૦૧
૩૦	સ્વામી અને સેવકના ધર્મ	....	....	....	૧૦૨
૩૧	સમજી પિતા	....	....	....	૧૦૩
૩૨	ઉત્તમ મનુષ્યનાં લક્ષણ	....	....	....	૧૦૫
૩૩	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૧૦૭
૩૪	ઉત્તમ સ્ત્રીનાં લક્ષણ	....	....	....	૧૦૯
૩૫	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૧૧૦
૩૬	દુર્જન લક્ષણ	....	....	....	૧૧૧
૩૭	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૧૧૩
૩૮	ચંડાળ સ્ત્રીનાં લક્ષણ	....	....	....	૧૧૪
૩૯	ઉપલા જ્ઞાનની માયના	....	....	....	૧૧૬

૪૦	કલામે ઇમામ ભાગ ૧ લો	....	....	.... ૧૧૭
૪૧	કલામે ઇમામ ભાગ ૨ નો	....	....	.... ૧૧૬

(વિભાગ ૪ થો.)

૧	ખંદગીની જરૂર	....	....	.... ૧૨૧
૨	હથોંદનો સ્વીકાર એ ઇમામની રહેમત છે ભાગ ૧ લો	....	....	.... ૧૨૨
૩	” ”	....	....	.... ભાગ ૨ નો ૧૨૪
૪	મસજીદ અને ખાનુ	....	....	.... ૧૨૫
૫	મસજીદે ઝરાત ભાગ ૧ લો	....	....	.... ૧૨૮
૬	” ” ભાગ ૨ નો	....	....	.... ૧૩૧
૭	ખરૂં ઇનસાનપણું	....	....	.... ૧૩૨
૮	હઝરત આદમ	....	....	.... ૧૩૩
૯	થી ૧૫ મહાન પેગમબર ભાગ ૧ થી ૭	....	....	.... ૧૩૫
૧૬	થી ૨૬ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૧ થી ૧૧	....	....	.... ૧૪૫
૨૭	ખુદા પસંદ કામે ભાગ ૧ લો	....	....	.... ૧૬૧
૨૮	” ” ભાગ ૨ નો	....	....	.... ૧૬૩
૨૯	સદ વિચારો	....	....	.... ૧૬૪
૩૦	આરોગ્યતાના નિયમો	....	....	.... ૧૬૬

(વિભાગ ૫ મો.)

૧	સદ્ગુરૂ	....	....	.... ૧૬૮
---	---------	------	------	----------

૨	નહાનપણથી સારી ટેવ પાડો....	....	....	૧૭૦
૩	તન્દુરસ્તીની આવશ્યકતા	....	....	૧૭૨
૪	તન્દુરસ્ત રહેવાના ઇલાજો	....	....	૧૭૪
૫	રૂઢી બંધન	....	....	૧૭૬
૬	વિવેક	....	....	૧૭૮
૭	સંતતિ સ્નેહ ભાગ ૧ લો	....	....	૧૭૯
૮	,, ,, ભાગ ૨ નો	....	....	૧૮૧
૯	બંધન	....	....	૧૮૩
૧૦	મોક્ષ	....	....	૧૮૫
૧૧-૧૩	સુશ્રીઝમ ભાગ ૧ થી ૩	....	....	૧૮૭
૧૪	ઇશ્વરની ભાષા	....	....	૧૮૨
૧૫-૨૦	મહાપદનો ઓધ ભાગ ૧ થી ૬	....	....	૧૮૪

(વિભાગ ૬ ઠો.)

૧	દિબાચો	....	....	૨૦૨
૧	સુબોધ	....	....	૨૦૨
૨	સંપ મહિમા	....	....	૨૦૩
૩	ઇમાનની સંભાળ	....	....	૨૦૪
૪	નીતિ વચનો	....	....	૨૦૬
૫	શમતાનથી બચો	....	....	૨૦૭
૬	આબેસક્ષા	....	....	૨૦૮

૭	નિંદા નિષેધ	....	....	....	....	૨૦૮
૮	સુખા-માનતા	....	....	....	....	૨૦૯
૯	તવારીખી જ્ઞાન	....	....	....	....	૨૦૯
૧૦	નારી ધર્મ	....	....	....	....	૨૧૩
૧૧	જ્ઞાનનો લેહ	....	....	....	....	૨૧૪
૧૨	કરજનું જ્ઞાન	....	....	....	....	૨૧૫
૧૩	પથરવીએ રસુલ	....	....	....	....	૨૧૮
૧૪	કરમ બક્ષીશ	....	....	....	....	૨૨૨
૧૫	આબેસફાનો મર્મ	....	....	....	....	૨૨૨
૧૬	હરવેશી	....	....	....	....	૨૨૪
૧૭	હુવાની તાકીદ	....	....	....	....	૨૨૫
૧૮	સુવિચાર	....	....	....	....	૨૨૬
૧૯	ધાર્મિક શિક્ષણ	....	....	....	....	૨૩૧
૨૦	વિદાય વચનો	....	....	....	....	૨૩૪

ઇસ્માઇલી શિક્ષણમાળા.

ભાગ ૧ લો.

પાઠ ૧. અલ્લાહ.

અલ્લાહ એક છે.

તે બધે ઠેકાણે રહે છે.

અલ્લાહ વગર કોઈ જગ્યા ખાલી નથી.

તે સર્વ સત્તાવાન છે.

અલ્લાહ જેવો બીજો કોઈ નથી.

તેનાં ઘણાં નામો છે.

અલ્લાહ, ખુદા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર, ગોડ.

લોકો બુઢા બુઢા નામે અલ્લાહનેજ યાદ કરે છે.

અલ્લાહની શક્તિ અપાર છે.

જમીન, આસમાન, સુરજ, ચંદ્ર, સિતારા, હવા અને પાણી
એ બધું અલ્લાહ પાકે બનાવ્યું છે.

જગત ઉપર આપણે જે જે નોંધએ છીએ, જે થકી આપણું
જીવન ટકેલું છે, અને જેના વગર આપણને જરાવાર ન ચાલે
તે બધું અલ્લાહે બનાવ્યું છે.

આપણા ઉપયોગની કેટલીક ચીજો માણસો બનાવે છે, તે
અલ્લાહ તઆલાની બનાવેલી કુદરતી ચીજોની મદદથીજ થાય છે.
આપણા પર અલ્લાહના ઘણા ઉપકારો છે.

પાઠ ૨ ને પંજતન પાક.

અલ્લાહ પાકે સૌથી પહેલાં પંજતન પાક પેદા કર્યા.

પછી એમનાં નુર વડે સૃષ્ટિની રચના કરી.

સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ અનાદીથી છે.

ઘણાં કરણો અને કલ્પો પછી ચાર યુગનું મંડાણ થયું.

એ બધા જમાનામાં પંજતન પાકનું નુર કાયમ હતું.

જગતને તેના થકી હિદાયત મળી.

તેણે ઘણાંઓની મુશ્કેલ આસાન કરી.

આખર જમાનામાં એ નુર જીસમ રવરૂપોમાં જલવાગાર થયું.

પંજતન પાક પાંચ છે. તેના નામ :-

૧ હજરત મોહમ્મદ મુસ્તફા, સલ્લાલ્લાહુઅલૈહે વસલ્લમ.

- ૨ હજરત મૌલા મુરતઝાઅલી, અલયહિસ્સલામ.
 ૩ હજરત ખીખી કાતેમા જોહરા, રજીઅલ્લાહો તઆલા.
 ૪ હજરત ઇમામ હસન અલયહિસ્સલામ.
 ૫ હજરત ઇમામ હુસેન અલયહિસ્સલામ.

પાઠ ૩ કલેમાહ અને દરદ.

પાક હકીકતી કલેમા આ પ્રમાણે છે.

અશહદો અન લાઇલાહા ઇલ્લાહ
 અશહદો અન મોહમ્મદુર રસુલિલ્લાહ
 અશહદો અન અમીરલ મોઅમનિન અલી સહી અલ્લાહ.
 કલેમાનો અર્થ.

હું ઇકરાર કરું છું કે, ખુદા સિવાય ખીજે ખુદા નથી.
 હું ઇકરાર કરું છું કે, નખીમહમદ મુસ્તફા સ. ખુદાનો
 પેગમ્બર છે.

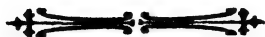
હું ઇકરાર કરું છું કે, સાચા દીનદારોના સરદાર હજરત અલી
 ખરેખર ખુદાઇ નુર છે.

—દરદ શરીફ—

અલાહુમા સદ્દે અલા મોહમ્મદ ન વ આલે મોહમ્મદ.

હકૂદનો અર્થ—

ઓ ખુદા નબી મહમદ મુસ્તફા સં. અને તેની આજ્ઞા
પાક (ગાદી નરીન હાજર ધમામ) ઉપર શાન્તી મોકલ.

પાઠ ૪ નબી.

પેગમ્બર એક લાખ ચોવીસ હજાર થયા છે.

પહેલા પેગમ્બર હજરત આદમ અલયહિસ્સલામ.

છેલ્લા પેગમ્બર હજરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સં. છે.

એવણુ બધા નબીયોના સરદાર છે.

એવણુ ખાતેમુન અમ્બીયા (છેલ્લા પેગમ્બર) છે.

એમના પછી કોઈ પેગમ્બર થનાર નથી.

આપણે એ મહાન પેગમ્બરની ઉમ્મત છીએ.

અરબસ્તાનના મકકા શહેરમાં તેઓ જનમ્યા હતા.

એમના પિતાનું નામ અબ્દુલ્લાહ, માતાનું નામ અમીના.

ધસ્વીસનનો છઠો સૈફો હતો, જેને આજ તેરસો વર્ષ થયાં.

એ વખતે અરબ લોકો મુર્તિઓને માનતા હતા.

એ જમાનો તમામ અજ્ઞાનતાનો હતો.

નબી સાહેબે ઘણી તકલીફો વેઠીને “ધસ્લામ”ની રાશની ફેલાવી.

મુર્તિઓનું ખંડન કરી એકજ અલ્લાહને માનવા સમજાવ્યું.
 પેગમ્બર એટલે અલ્લાહ તરફનો સંદેશો આપનાર.
 તેમના પર અલ્લાહ તરફથી કિતાબ નાઝિલ થઇ.
 તેનું નામ કુરઆન મજીદ છે.

પાઠ ૫ ઇમામ.

નબી મોહમ્મદ સુસ્તફા સં થી નખુવત ખતમ થઇ.
 અલ્લાહ તઆલા તરફથી હિદાયત કદિ અટકતી નથી.
 નખુવત ખતમ થતાં ઇમામત શરૂ થઇ.
 નબી સાહેબે હજરત અલીને પોતાના જનશીન ઠરાવ્યા.
 હજરત મૌલા મુરતજઅલી અં પહેલા ઇમામ છે.
 ઇમામ અલ્લાહનું નુર છે.
 ઇમામ અલ્લાહનો ખલીફા છે, - ખલીફતુર રહમાન.
 ઇમામમાં સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે.
 ઇમામ હક રસ્તો બતાવનાર હાદી છે.
 કુરઆને શરીફની ખરી તાવીલ ફકત ઇમામ જાણે છે.
 ઇમામ હર જમાનામાં હાજર રહે છે.
 ઇમામ કદી ગેબ ન રહે છે.
 ઇમામ કદી પરદે ન રહે.

ઈમામ રોજે કયામત સુધી કાયમ હાયમ રહેશે-

એ પેગમ્બરે ખુદાનું ફરમાન છે.

કુરઆન મજીદની પણ એજ ગવાહી છે.

આ જમાનાના ઈમામ હજરત મૌલાના આગા સુલતાન મહમદ શાહ છે.

પાઠ ૬ ઇસલામ.

દીન ઇસલામની રોશની હજરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. મે ફેલાવી.

તેમણે અજ્ઞાનતાનો અંધકાર મટાડી જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફીધો.

ઈસલામ અલ્લાહ પાકે પસંદ કરેલો દીન છે.

ઈસલામ હક પરસ્ત છે.

ઈસલામમાં બુત પરસ્તી વાજીબ નથી.

ઈસલામનું શિક્ષણ સર્વ કરતાં ઉત્તમ છે.

ઈસલામ કોઈના પર બુલમ કરવા મના કરે છે.

ઈસલામ બાઈચારો વધારવા બલામણુ કરે છે.

ઈસલામ એક અલ્લાહને માનવાની શીખ દે છે.

અલ્લાહ સિવાય બીજાની મદદ માગવી તે શીર્ક છે.

ઈસલામમાં ઘણા ફીરકા પડી ગયા છે.

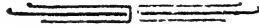
આપણો ફીરકો ઇસ્માઇલી છે.

ઇસમાઇલી ફીરકો તે નાજી ફીરકો છે.

કેમકે—ઇસ્માઇલી ફીરકાનો રેહબર હાજર ઇમામ છે.

કોઇ શાયર ખરૂં કહે છે કે :—

તહકીક મઝહબે હૈયાત ફકત ઇસલામસ્ત,
હૈયાત બક્સ અય ચાર કલામે ઇમામસ્ત.

પાઠ ૭ કુરઆન.

કુરઆને મજીદ અલ્લાહના કલામની કિતાબ છે.

અલ્લાહ પાકે તે પેગમ્બર મારફત બહોર કરી છે.

કુરઆન મજીદ અરબી ભાષામાં છે.

તે આખર જમાનાના પેગમ્બર પર નાઝીલ થયેલ છે.

હજરત આદમ (વિગેરે નબીયો પર ઘણાં સહીફા ઉતરેલા છે.

બધા સહીફાનો સાર તૌરાત, જબુર અને ઇન્જીલમાં આવી બાય છે.

એ ત્રણ કિતાબો ત્રણ મહાન નબીયો પર ઉતરી હતી.

તૌરાત હજરત મુસા અ. પર ઉતરી હતી.

જબુર હજરત ઇઝિઝ અ. પર ઉતરી હતી.

ઇન્જીલ હજરત ઇસા અ. પર ઉતરી હતી.

કુરઆન મજીદ અલ્લાહ તરફની છેલ્લી ક્રિતાબ છે.
 એમાં ઉપલી બધી ક્રિતાબોનો સમાવેશ થયેલ છે.
 કુરઆન મજીદમાં ઘણાં ગુહર્થ વાક્યો છે.
 તેનો મતલબ અલ્લાહ અને જમાનાનો ઇમામ બધો છે.
 એ ફરમાન ખુદા પાકનું કુરઆને શરીફમાં છે.
 પીર સદરદીન સાહેબે આપણને જ્ઞાનો રચી આપ્યાં છે.
 તે જ્ઞાનો કુરઆને શરીફનો (સાર) તત્વ છે.
 એમ આપણા હાજર ઇમામનું ફરમાન મુબારક છે.
 નાતેકલ કુરઆન-તે હાજર ઇમામ છે.

પાઠ ૮ પીર.

પીર એટલે બોધયુગ અથવા હાઈ.
 પીરની નીમણુંક હાજર ઇમામ કરી શકે છે.
 નબી સાહેબના જમાના પછી પીર સદરદીન ૨૬ મા પીર છે.
 એ વખતના હાજર ઇમામ શ્રી ઇસલામશાહ હતા.
 ઇસલામ શાહ ૩૦ મા ઇમામ છે.
 એવણુ ઇરાન દેશમાં રહેતા હતા.
 ઇસલામ શાહે પીર સદરદીનને હિંદુસ્તાનમાં મોકલ્યા હતા.
 પીર સદરદીને આપણા વડીલોને ઇસલામની રાશની આપી.

સત્યપંથ એટલે સાચો રસ્તો બતાવ્યો.
 જે દીન ઇસલામનો પવિત્ર ઇસમાઇલી શીરકો છે.
 આપણા વડીલો હિંદુઓની જુદી જુદી જ્ઞાતિના હતા.
 એકત્ર કરી “ખોળ” જ્ઞાતિનો લકબ પીર સહરદીને આપ્યો.
 “ખોળ” એટલે ખોજ કરીને સત્ય દીન મેળવનાર.
 ખોળ કામ પર પીર સહરદીનનો મ્હોટો અહેસાન છે.
 જેમણે ખુતબરસ્તી સુકાવી હકદીનની હિદાયત કીધી.
 પીર સહરદીને અલી નબીની આલ પાકની ઓળખાણ કરાવી.
 અલીની આલમાં ત્રીસમાં ઇમામ ઇસલામ શાહ બતાવ્યા.
 ગાદી નરીન હાઝર ઇમામની ફરમાં બરદારી કરવા સમજાવ્યું.
 હમણા હજરત અલી મુરતબની ગાદી પર ઇટ મા ઇમામ છે.
 તેમનું નામ મુબારક મૌલાના આગા સુલતાન મહમદ શાહ છે.
 તે હાઝર ઇમામ હાદીયુલ મહેંદી છે.

પાઠ ૯ ખાનું.

પીર સહરદીન સાહેબે ઇમાદત કરવાની જગ્યા સુકરર કરી આપી.
 તેનું નામ “ખાનએ ખુદા” એટલે ખુદાનું ઘર.
 “ખાનએ ખુદા” તેને ટુંકા બોલમાં “ખાનું” કહેવામાં આવે છે.
 જમાત એ જગ્યામાં બંદગી કરવા એકઠી થાય છે.

એ પરથી એ જગ્યાને “જમાતખાનું” પણ કહીએ છીએ.
એ જગ્યાએ બંદગી થાય, ખુદાને સુલ્હો કરવામાં આવે;
તે જગ્યા ખુદાનું ઘર કહેવાય, તે પવિત્ર જગ્યા છે.

જમાતખાનાની પવિત્ર જગ્યાએ સવારસાંજ હુંમેશ જાઓ.
પવિત્ર મકાનમાં મન શાન્ત રહે છે.

ખુદાની બંદગી કરવામાં મનની શાન્તીની ખાસ જરૂર છે.
ખાનામાં જઈ શાન્ત ચિત્તે બંદગી કરો.

ઇલ્મ વંચાય કે વાએજ થાય તે ધ્યાનથી સાંભળો.

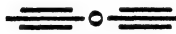
ખાનાના પવિત્ર મકાનની ઘણી અદબ રાખો.

ખાનામાં આવીને વાતો કરવી બીલકુલ વાજબી નથી.

ખાનામાં બેસી બેઠાં ખાવાં કે સુઈ રહેવું તે બેઅદબી છે.

અલ્લાહના ઘરની બેઅદબી થાય તે ગુનાહ છે.

હાથ પગ ધોઈ પાક સાફ થઈ જમાતખાનામાં જવું,
જમાતખાનામાં અદબથી બેસવું.

પાઠ ૧૦ બંદગી.

ખુદાના અહેસાનનો વિચાર કરો.

આપણા પર અલ્લાહ પાકના અગણિત અહેસાનો છે.

આપણે તે અહેસાનોનો કંઈ બદલોવાળી શક્તિએ નહિં.

પણ આપણે અલ્લાહના ઉપકારો ભુલી જવા ન જોઈએ.
 હંમેશાં અલ્લાહ પ્રત્યે શુકરાંનાં સુભદો કરવો.
 દીલના ખરા પ્રેમથી અલ્લાહને યાદ કરવો, તેને ખંદગી કહે છે.
 ખુદાની ખંદગી કરવાની ફરજ બધા માણસો પર છે.
 હરેક કોમ ભુદી ભુદી રીતે અને ભુદા ભુદા નામે તેને બજે છે.
 સવાર અને સાંજ એ ખંદગીના ઉત્તમ ટાઇમ છે.
 પીર સદરદીને આપણને એ વખતે ખંદગી કરવા ફરમાવ્યું છે.
 સવારથી સાંજ સુધી હલાલ રીતે દુનિયાનો ધંધો કરો.
 સાંજના જમાતખાને આવી ખંદગી કરવી.
 રાતના આરામથી સુઇ આસાએશ લીધા પછી,
 પરોડીયાના નુરી ટાઇમે જમાતખાને આવી ખંદગી કરવી.
 આ ખંદગી તે ત્રણ વખતની હુવા છે.
 સાંજ તથા સોમણી તે સાંજના ગુજરવી.
 સબુહની હુવા તે પરોડીએ ગુજરવી.
 હુવા નહિ પઢનાર અલ્લાહ તઆલાના અહેસાનો ભુલી બચ છે.
 તે અલ્લાહના અનુપકારી થઈ પોતાના નફસ પર ભુક્ત કરનાર છે.
 બાઇએ ત્રણ વખતની હુઆ ખંદગી ગુજરવામાં આગસ કરશે નહિ.

પાઠ ૧૧ પીર સદરદીનની શિખામણ.

સતગુર તણી શિખામણ સાચી,
સાંભળો રીકીશરો મિલો મન રાચી.
દિન ઉગે કરો ધરમસું ધંધા,
સાંજ પડે થઈ રહો સાહેબજીકા જાંઠા.
ગતમાં આવી કહો હય જાંઠા,
મુનિવર ફેરી એ છે સંજા.

X X X X
સો ગાળ સાંખી કોધ ન કરીએ,
અવગુણ કરે તામું ગુણ કરીએ.
આપણાથી નાનેરો રાઈ,
તેને કહી જોલાવો મોટરો ભાઈ.
મીઠે વચને જોલાવો વીરા,
તો તમારે મુખડે જળકે હીરા.

પાઠ ૧૨ નેકી.

ચહેવારમાં પ્રમાણિક રહેવું.
હંમેશા સાચું જોલવું.

બૂલ છુપાવવા બુઠું બોલવું તે બાયલાપણું છે.
 સાચને કદિ આંચ નથી.
 અંતે સત્યનો જય છે.
 કદિ ગુસ્સે થવું નહિ.
 કોઈના પર બુલમ કરવો નહિં.
 કોઈની નિંદા કરવી નહિં.
 કોઈના પર આળ ચડાવવું નહિં.
 સર્વથી હળીમળીને ચાલવું.
 આખી જગતનું ભણું થાઓ, એમ ઇચ્છવું.
 પરાપકારનાં કામો કરવાં.
 અહંકાર કરવો નહિં.
 કોઈની અદેખાઈ ન કરવી.
 કોઈને કંઈ ઈજા ન કરવી.
 નીતિ નિયમો પાળનાર પર અદલાહ રાહ રહે છે.
 નીતિવાળાઓનું આ લોકને પરલોકમાં ભડું થાય છે.
 બુદ્ધા પસંદ નેક કામો કરવાં.

પાઠ ૧૩ પવિત્રતા.

મન હંમેશાં પવિત્ર રાખવું.
 હિલમાં ખરાબ વિચારો ન કરવા.

જેવા વિચાર, તેવા ઉચ્ચાર ને તેવાં આચરણ.

મનને પવિત્ર રાખવા સંયમ કરતાં શીખો.

અસત્ય અને અપ શબ્દો બોલવા નહિ.

સત્ય બોલનાર પવિત્ર મનવાળાથી કોઈ પણ ગુનાહ થતો નથી.

જેમ શરીર શુદ્ધિ માટે પાણીની જરૂર છે.

તેમ મન શુદ્ધિ માટે બંદગી રૂપી પાણીની જરૂર છે.

એ વિષે જ્ઞાને શરીરમાં પીર કરમાવે છે:—

કીસકા મેલ કીસસેં જાવે,

દીલકા મેલ છકરે ગમાવે.

છકર એટલે ખુદાની સીક્ત યાદી અથવા બંદગી.

બંદગી દરરોજ સવાર સાંજ કરવી જોઈએ.

બંદગી કરી અલ્લાહ પાસે માગવું કે:—

હે ખુદા, અમારું મન પવિત્ર બનાવ.

અમને ખરેખરા ઇનસાન બનાવ.

પવિત્ર મનમાં કોઈ કે હઠ આદિ દુર્ગુણો ન હોય.

પવિત્ર મનમાં કીનો ને હશક ન હોય.

પવિત્ર મનવાળો ગુનાહનું કોઈ કાર્ય ન કરે.

પાઠ ૧૪ પવિત્ર ક્રિયાઓ.

વળુ—પવિત્ર મકાનમાં “અપવિત્રપણે જવું” સાફ નથી, માટે હંમેશાં સવાર સાંજ જમાતખાનામાં આવતાં પ્રથમ હાથ પગ મોંહ ઘોઘ નળસતથી પાક થવું.

હયજંદા—જમાતખાનામાં દાખલ થતાં “હયજંદા બોલવું” એટલે સામેથી “કાયમ પાયા” સંભળાશે. એનો અર્થ એ છે કે:—જુદાઈ નુર હાઝર ઇમામ હંમેશાં હૈરયાત અને કાયમ છે, તે નુરની અમને ઓળખાણ થઈ છે.

દુવા કરાવવી—તે પછી મુખી સાહેબના સામે ઉભા રહી હાથ જોડી “તોભો તોભો તકસીરદાર બંદો સીરતાપા ગુનેહગાર” બોલવું, ને દુવા કરાવવી આ વખતે મુખી સાહેબ કહે છે કે: “નિમ્યત મુરાદ કબુલ” આ બધાનો અર્થ એ છે કે, “હું તકસીરદાર બંદો માથાથી પગ સુધી ગુનેહગાર છું” એમ કહેવામાં આવે તેના જવાબમાં “તમારા દીલની ઉમેદો પુરી થાય એમ મુખી સાહેબ દુવા કરે છે. આવી રીતે દુવા કરાવવાથી આખા દિવસના અજણપણામાં થયેલા ગુનાહ બળી જાય છે. જેમ જ્ઞાને શરીફમાં પીર ફરમાવે છે કે:—

ગતમાં   આવીને   કરાવો   દુવા,
તો પ્રાપ્ત જાય, નિર્મલ થાય તારા જીવના વધાવા.

પાઠ ૧૫ ચોકખાઇ.

શરીર સ્વચ્છ રાખવાની ઘણી જરૂર છે.
 દરરોજ એક વખત ન્હાવાની ટેવ રાખવી.
 બે ચાર લોટા પાણી અંગપરનાખ્યાથી ન્હાવાની મતલબ સરતી નથી.
 સાબુ કે મેલ કાપનારી કોઇ ચીજ શરીર પર લગાડવી.
 પછી ખુબ અંગ મસળીને ન્હાવું.
 આમ ન્હાવાથી શરીર પરનો મેલ નીકળી જાય છે.
 ન્હાયા પછી કરકરા કપડા વડે ડીલ લુછવું.
 કપડાં સાફ ધોએલાં પહેરવાં.
 રહેવાની જગ્યામાં કે આંગણુમાં ગંદવાડ રાખવો નહિં.
 સુવાની જગ્યા હવાઉજાસવાળી પસંદ કરવી.
 બીછાનું સ્વચ્છ રાખવું.
 ખોતાના વપરાસની દરેક ચીજ ચોકખી રાખવી.
 ગંદી જગ્યામાં બેસવું નહિ.
 મેલાં કપડાં કઢિ પણ પહેરવાં નહિ.
 શરીર પર મેલ રહે તો ગુમડાં થાય.
 મેલાં રહેવાથી બીભ્નં ઘણું દર્દો થાય છે.
 હાથ યગ મોઢું વિગેરે સ્વચ્છ રાખવું.
 હાતણુ કરવાની ટેવ રાખવી.

પાઠ ૧૬ આરોગ્યતા. ભાગ ૧ લો.

ખોરાક સાદો અને સાત્વિક લેવો.
 દરરોજ નિયામત વખતે જમવું.
 બધા કરતાં દુધને દુધનો ખોરાક ગુણકારી છે.
 વાસી ખોરાક કઢી ખાવો નહિ.
 ખાતી વખતે ઉતાવળ કરવી નહિ.
 ખોરાક બરાબર ચાવીને ખાવો.
 હાંતની સંભાળ રાખવી.
 ગરમ ચાય, પાન સોપારી હાંતને નુકસાન કરે છે.
 ચાય પીવી સારી નથી.
 ઘણી ઉકાળેલીને દુધ વગરની ચાય નજ પીવી.
 ચાય કરતાં દુધ પીવું એ બધી રીતે સારું છે.
 તાજાં ફળ ખાવાં ઘણાં સારાં છે.
 તાજી લીલોતરી ખાવી ફાયદાકારક છે.
 ખાતાં ખાતાં પાણી પીવું એ ઠીક નથી.
 ખાઈ રહ્યા પછી અર્ધા કલાક સુધી પાણી પીવું નહિ.
 પાણીને સ્વચ્છ કરી પીવું.
 પાણીને ગરમ કરી ગાળી લીધા પછી ઠંડુ પાણી પીવું.

પાઠ ૧૭ આરોગ્યતા, ભાગ ૨ જો.

દરરોજ નિયમિત કસરત કરવી.

કસરતથી ખાધેલું પચે છે, ને શક્તિ વધે છે.

“કસરત કર્યા વગર ખાવું ને વૈધને બેર જીવું.”

ઉપલી કહેવત હંમેશાં યાદ રાખવી.

રાતના વહેલા સુઈ જવું.

પરોડીયે વહેલા ઉઠવું.

“રાતે વહેલા જે સુવે વહેલા ઉઠે વીર,
બળબુધ્ધિને ધન વધે સુખમાં રહે શરીર.”

હંમેશાં છથી આઠ કલાક નિંદ્રાની જરૂર છે.

પહેલું સુખ જાતે નર્યા, આસુત્ર બુલવું નહિ.

રોગ થયા પછી તેનો ઇલાજ કરવો એ કરતાં:—

રોગ ન થાય એમ વર્તવું એ બહેતર છે.

અબાણી ચીજ ખાવી નહિ.

કોઈ પ્રકારનું વ્યસન કરવું નહિ.

ઉઘાડે પગે ચાલવું નહિ.

તાંગ કપડાં કે જોડા પહેરવા નહિ.

આરોગ્યતાના બધા નિયમોનું પાલન કરવું.

પાઠ ૧૮ માઆપની સેવા.

હસનઅલી અને કાસમઅલી બંને સગા ભાઈઓ હતા, પણ તેઓના સ્વભાવમાં જમીન આસમાન જેટલો ફરક હતો. હસનઅલી માઆપની સેવા કરનાર હતો તે તેઓનો દરેક હુકમ માનતો. ન્હાનાં ભાઈભાંડુઓને સંભાળતો. માઆપ બતાવે તે કામ ખંતથી કરતો. માઆપ તેના પર રાજી રહેતાં ને તેને દુવા આપતાં.

કાસમઅલીની રીતભાત હસનઅલીથી તદ્દન ઉલટી હતી. તે માઆપની સામે થતો, માઆપનું કોઈ કામ ન કરતો. સાફ સાફ ખાવાનું અને સારાં સારાં કપડાં અપાવવાની હઠ કરતો, અને બીજી ઘણી રીતે કનડતો. માઆપ તેનાથી બેબર રહેતાં અને તેઓનું મન બળતું.

બંને છોકરા ઉમરલાયક થતાં તેઓને પરણાવ્યા, મિલકતની વહેંચણી કરી આપી, તે બાદ તેમનાં માઆપ કાળે કરી દુનિયાં છોડી ગયાં.

હસનઅલીને વેપારમાં ખુદાએ બરકત આપી. તે માલદાર અને ઇજતવાન થયો. તેની સ્ત્રીને છોકરાં ફરમાન બરદાર હતાં, જેથી તેનો ઘર સંસાર સુખી નિવડ્યો અને લોકોમાં આબરૂ વધી.

કાસમઅલીની સ્ત્રી કલ્યાણેર ને છોકરાં સ્વચ્છંદી હતાં, તે જુગાર રમતા, ઘરમાંથી ને દુકાનમાંથી પૈસા ચોરી જતા. ઘરના સંતાપથી કાસમઅલી હંમેશાં બેચેન રહેતો. અંતે તેને અસાધ્ય વ્યાધિ લાગુ પડતાં તેનું અકાળ અવસાન થયું.

આ બે ભાઈઓની હકીકત પરથી માણસો ખુલ્લી રીતે કહેતાં કે:—

માખાપની દુવાથી હસનઅલીની દુનિયાં અને દીન બન્ને સુધર્યાં અને માખાપને દુઃખ દેનાર કાસમઅલીનું બધું બગડ્યું.

પાઠ ૧૯ સંપ.

આપણા હાજર ઇમામનાં ફરમાન મુબારકનાં પુસ્તકો વાંચતાં તમને જણાયે કે, તેમાં અમુલ્ય બોધ ભરેલો છે, હરેક બોલો હીરા અને મોતી જેવા છે હળીમળીને ચાલવા વિષે તેમાં બધા કરતાં વિશેષ ભલામણ કરવામાં આવી છે, સંપ વિષે એક દ્રષ્ટાંત ફરમાવવામાં આવ્યું છે, તે આ પ્રમાણે છે:—

સો માણસો સાથે ચાલ્યા જતા હતા, તેઓની સાથે માલ હતો. તેઓને પાંચ ચોર મલ્યા, તેઓએ સો જણને છુંટી લીધા. જ્યારે સો જણ શહેરમાં પહોંચ્યા ત્યારે લોકોએ તેઓને પુછ્યું કે:—તમે સો જણ છો છતાં તમોને પાંચ

જણે કેમ લુંટી લીધા ? તેઓએ જવાબ આપ્યો કે:—અમે સો જણ હતા પરંતુ અમારાં દીલ જુદા જુદા હતા, અને ચોર પાંચ હતા પણ તેઓ એક દીલ હતા, તેથી તેઓએ અમોને લુંટી લીધા.

આ પંજેભાઈઓનું દ્રષ્ટાંત છે. પંજમાં પાંચ આંગળી છે. આખો પંજે સાથે છે, તો કેટલી કુન્વત ધરાવે છે ! પંજેભાઈઓ એક દીલીથી ચાલશે તો ઘણીજ કુન્વત પ્રાપ્ત થશે.

પાઠ ૨૦ સોબતની અસર.

હક મૌલાના સરકાર આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર હાઝર ઇમામે ફરમાવ્યું કે, હજરત પેગમ્બર પોતાના અસહાબો સાથે એક રસ્તે થઈને ચાલ્યા જતા હતા, ત્યાં સામેથી એક માણસ આવતો દીઠો. તેને જોઈ તેઓ નાઠા. જેમ વાઘને જોઈ માણસ નાસી જાય છે, તેમ વાટ છોડી માઈલ બે માઈલ દુર ભાગી ગયા. અને ત્યાં ઉભા રહ્યા. અસહાબો ત્યાં જઈ પહોંચ્યા અને નાસી જવાનું કારણ પૂછ્યું કે, તમે વાઘ અને સિંહથી ડરતા નથી ત્યારે આ ફકીર જેવા માણસને જોઈ કેમ નાસી ગયા ? હજરત ઇસા અ. મે અસહાબોને સમજાવ્યું

કે, તે ફકીર જેવો માણસ ઘણો નાદાન હતો. તે માણસના કાનમાં કોઈ ઇલ્મની વાત જઈ શકે તેમ નહોતું, તેથી તે નાદાન જાહેલ પાસે ન જતાં ભાગી છુટ્યા.

નાદાન જાહેલથી દુર નહિ ભાગી છુટો (તેની દોસ્તી કરશે.) તો તમે તેની ખાજી ખાઈ જશો, અને તમે પણ નાદાન થઈ જશો. નાદાનની દોસ્તીથી તમે ખરાબ થઈ જશો. નાદાન જે ઇલ્મ માણસથી દુર રહેવું ઘણું સારું છે.

ઇસમાઇલી શિક્ષણ માળા.

ભાગ ૨ જો.

પાઠ ૧. અરદાસ.

અબ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે દયાળુ ને માયાળુ છે. ધર્મના દિવસનો ધણી, અમે તારીજ ભક્તિ કરીએ છીએ, અને તારીજ મદદ માગીએ છીએ. અમને સત્યપંથ દેખાડ, કે જે પંથ પાળનારા ઉપર તેં પ્રસન્ન થઈ તેને ન્યામત આપેલ છે. પણ જેના ઉપર તેં કોપ કર્યો છે, અને જે સત્યપંથથી વિમુખ રહી ભટક્યા છે, તેનો રસ્તો દેખાડીશ નહિ.

ઓ, એકરૂપે કમવાર પ્રકટ રહેલા જગતના જીવન રૂપ ખુદાઈ નુર, હું તને શુદ્ધ ભાવથી નમન કરું છું. તારા ઉપરના નિર્મળ પ્રેમની નિશાની તરીકે માફ તન, મન, અને ધન તને અર્પણ કરવાનો કોલ (અરજી) આપું છું. તારા નુરાની હીદારની તલબ એજ મારી બંદગી અને એજ મારી સુન્નિત. મને હયા કરી તારા કૃપાપાત્ર ભકતોના સંઘમાં ભેળવ, અને તારો કોપ પામનાર ભટકતા અજ્ઞાનીયોથી બચાવ.

“તે પહેલો અને છેલ્લો, અને જાહેર અને છુપો છે, અને તે સર્વ ચીજ જાણનાર છે.” (સુરતુલ હદીઠ આયાત ૩.)

—:—

પાઠ ૨. ઉમુલેદીન.

ઉમુલેદીન ચાને દીનનાં મુળતત્વો પાંચ છે, તેનાં નામ અને સમજણ:-

૧ તોહીદ. ૨ અહલ. ૩ નયુવત. ૪ ઇમામત. ૫ કયામત.
૧ તોહીદ-ખુદા એક છે તે નુર રૂપે અખંડ પ્રકાશે છે.

૨ અહલ-ખુદા ઇન્સાફી છે, કોઈના પર જીલમ કરતો નથી.
ખંદો ફએલ મુખત્યાર છે. જેવું કરે તેવું પામે.

૩ નયુઅત-જગતની ઉત્પત્તિ પછી દરેક કોમોને તેમની ભાષામાં ઉપદેશ દેવા પરવરદેગારે એક લાખ ચોવીસ હજાર પેગમ્બરો મોકલ્યા છે. પહેલા હજરત આદમ અ. અને સૌથી છેલ્લા હજરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. છે. તે ખાતે મુન અંબીયા છે, એટલે તેમના પછી કોઈ પેગમ્બર થનાર નથી.

૪ ઇમામત-ખુદાઈ નુર એક પછી એક ઇન્સાનના જીસમમાં હંમેશાં દુનિયાં પર પ્રકટ રહે છે, તેને ઇમામ

કહે છે. નળી મોહુમ્મદ મુસ્તફા સં પછી પહેલા
ઇમામ હજરત અલી થયા. અને તેની પવિત્ર આલમાં
૪૮મી પેઢીએ હાલના ઇમામ મૌલાના સુલતાન
મોહુમ્મદશાહ દાતાર હાજર ઇમામની આલ કયામત
સુધી કાયમ રહેશે.

૫ કયામત-મરણ બાદ કરેલાં કર્તવ્યોનો જવાબ દરેક ઇન્સાનને
દેવો પડશે. તે હિસાબ દેવાના વખતને કયામત
કહે છે.

પાઠ ૩ પુરુએદીન.

પુરુએદીન એટલે દીનની શાખાઓ ૬ છે. તેનાં નામ,
અને સમજણ:—

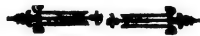
૧ નિમાજ, ૨ રોઝા, ૩ હજ, ૪ જકાત, ૫ ખુરસ,
૬ જેહાદ.

ઇસલામી ઉલમાઓએ યોજેલી ઉપલી ૬ પુરુએદીને આપણા
જોષ ગુરુએદીને નીચેના સ્વરૂપમાં બતાવી છે.

૧ દુવા, ૨ જત-પરહેજગારી. ૩ દરખાનું, ૪-૫ હશોંદ.
૬ સંયમ.

૧ દુવા-ખુદાની બંદગી, દરરોજ ત્રણ વખત પડવાની દરેક

- ઇસમાઇલી પર ફરજ છે તેના ટાઇમ ૧ સબુહની હુવા
 ૨ સાંજની હુવા ૩ સોમણીની હુવા.
 ૨ વ્રત પરહેજગારી-જે કામ કરવાની ખુદા રસુલ અને ઇમામે
 મના કરી હોય, તે હરગીજ ન કરવું,
 એવી ટેક પાળવી.
 ૩ દરખાનું-જે ઇમામનો વારો હોય, તેની દરેક મુરીદે એક
 વખત જરૂર ખર્યત કરવી જોઈએ. એટલે ઇમામના
 મુરશીદપણનો ઇકરાર કરી, તેમનો હુકમ માનવાની
 કબુલાત આપવી.
 ૪-૫ દશોદ-કમાણીનો આઠમો ભાગ ચોકખો હિસાબ કરીને
 જમાનાના ઇમામને ભેટ કરવો.
 ૬ સંયમ-કર્મન્દ્રિયો અને જ્ઞાનેન્દ્રિયો જ્યારે ગુનાહનાં કામો
 કરવા લલચાવે ત્યારે સત્યના હુથિયારોથી તેના
 સામે થઈ, કુવિચારોનો ક્ષય કરવો-આનકસ સામેની
 લડાઈને જોહાદે અકબર કહે છે.

પાઠ ૪ તોહીદ. (ઉસુલ ૧.)

નીરાકારના અંધકારમાંથી “હુ” એ શબ્દ રૂપી નુર પ્રથમ
 પ્રકટયું. એ નુરથી નબી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. ગુ. નુર

સૃજ્યું, અને નખીના નુરમાંથી બધી આલમ બનાવી. નુર રૂપે પ્રકટ થયેલ ખુદા જગતમાં અજવાળા રૂપે અખંડ પ્રકાશી રહ્યો છે. તે વિષે કુરઆને શરીફ સુરે નુરની આયાત ૩૫ માં આ પ્રમાણે છે કે :—

“અલ્લાહ, આકાશો અને પૃથ્વીનું નુર છે. તે નુરનું દ્રષ્ટાંત એક ગોખલા જેવું છે. કે જેમાં દીવો છે. જે દીવો એ કાચ (ના ક્લાસ)માં છે, કાચ બાજુ કે એક ચક્રચક્રિત તારો હોય તેવો છે. તે પવિત્ર સુખારક આડ(ના તેલ)થી સળગાવવામાં આવે છે. તે જ્વલત વૃક્ષ છે. તે આડ પૂર્વ દિશાનું નથી, અને તેમજ પશ્ચિમ દિશાનું પણ નથી. તેનું તેલ લગભગ પોતાની મેળે સળગે એવું છે. અગર જોકે તેને આગ અડકી ન હોય. તે સફાઈને લીધે પ્રકાશ ઉપર પ્રકાશ છે. ખુદા પોતાના નુર વડે જેને ચાહે છે તેને રસ્તો બતાવે છે.”

ઉપલી આયાતમાં જ્યાં “પ્રકાશ ઉપર પ્રકાશ” એવો અર્થ કરવામાં આવેલ છે, તે મુજબ શબ્દો “નુરન અલા નુર” છે. જેથી મતલબ, એક પછી એકમાં નુર પ્રકટે છે, એ છે, અને ખુદા પોતાના નુર વડે જેને ચાહે છે તેને રસ્તો બતાવે છે. એમ કહેવામાં આવ્યું છે તે ખુદાઈ નુર એજ છે, તે ખુદાઈ નુર એજ ઇમામ. આથી સિદ્ધ થાય છે કે :—
હિદાયતના ચિરાગ ઇમામમાં ખુદાઈ નુર દર જમાનામાં

જલવાગાર હોય છે. ઇમામનું જીવન કાંઈ ખુદા નથી પણ
ઇમામમાં ખુદાઈ નુર છે, એજ તોહીદના ઉમુલનો ખરો
બેદ-સાર (તત્વ) છે.

પાઠ ૫ અદલ, (ઉમુલ ૨.)

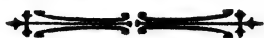
ઇમાનદારોને વાજબ છે કે જેમ ખુદાની વહુદાનિયતનો
ઇકરાર કરવો તેમ ખુદાવંદ તઆલાઇન્સાફી છે, એમ માનવું.
ખુદા કોઈના પર જીલમ કરેજ નહિ. દરેક માણસ પોતાની
કરણીના ફળ પામે છે, એ વાત પણ સર્વ માન્ય છે.
સુકૃત્ય કરનાર જન્મતાનાં સુખ પામશે અને પાપ કરશે તે
દોઝખમાં બળશે, એમ દુનિયાં પરના બધા ધર્મોપદેશકોનો
બોધ છે, તે સત્ય છે, આપણા બોધગુરૂ પીર સદરદીન સાહેબે
ફરમાવ્યું છે કે :—

વાવસો તેવું લણસો, આ સંસારિયા માંહિ;
વણવાવ્યાં જેણે લણ્યાં તે પીર કહે મુજને દેખાડો.

મોમનપણાની એક નિશાની એ છે કે, ખુદાએ તેને જેવી
સ્થિતિમાં મુક્યા હોય તે પર સંતોષ રાખી પ્રમાણિકપણે
રહે; અને જાણે કે સુખ દુઃખ, હાનિ લાભ, એ પોતાનાંજ
કર્તવ્યોનું પરિણામ છે. માટે અસત્ય આચરણથી ઉન્નત્તિ

ધમ્મી પાપ કર્મ કરવાં તે ગુનાહોની મ્હોટી જવાબદારી માથે લેવી છે, અને તેનાં ફળ આ દુનિયામાં કે પેલી દુનિયામાં ભોગવવા પડશે. એ લક્ષમાં રાખી સમ્યાધથી વર્તન કરનાર શમ્ભજ ખુદાના આદીલપણાનો ખરેખરો કાએલ છે.

પાઠ ૬ નખુવત. (ઉસુલ ૩.)

દુનિયાની ઉત્પત્તિ પછી મનુષ્યોને હકરાહ દેખાડવા માટે ખુદાવંદ તઆલાએ દરેક કોમને પોતાની ભાષામાં હિદાયત મળે તે માટે હાદી મોકલ્યા છે. જેમ ખુદા પાક ફરમાવે છે કે:

“દરેક કોમ પર તેઓની ભાષા સાથેજ અમે પેગમ્બરો મોકલ્યા છે, એટલા માટે કે તે તેઓના માટે વર્ણન કરે.” (સુરે ઈબ્રાહીમ આયાત ૪.)

બધા મલી એક લાખ ચોવીસ હજાર નખીઓ થયા છે. સૌથી પહેલા હજરત આદમ અ. અને સૌથી છેલ્લા હજરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. એવણુ ખાતે મુન અંખીયા છે, એટલે તેના પછી કોઈ નખી થનાર નથી.

છેલ્લા નખી પછી, અલ્લાહ તઆલા તરફથી હિદાયતનું કામ કરનાર ઇમામ છે. જેમકે નખી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. એ પોતાના અંતિમ વખતે, આખરીહજથી પાછા ફરતાં

ગદીરે ખુમની જગ્યા પર પોતાનું ચાર્જ હજરતઅલી અ. ને
સોંપ્યું હતું. આપણા મોઘગુરૂ પીર સદરદીન સાહેબ ફરમાવે
છે કે:—

નખી મહમદ ખુજે લાઈ, તો તમે પામો ઇમામ.

પાઠ ૭ ઇમામત. (ઉસુલ ૪.)

હજરત નખી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. જ્યારે આ દુનિયાં
છોડી જનાર હતા, ત્યારે તે પહેલાં હજથી પાછા ફરતાં ગદીરે
ખુમ નામની જગ્યા પર તેમને ખુદાઈ સંદેશો મળ્યો કે,
હજરત મૈલા અલીને તમારા વસી જાહેર કરી દીઓ. જેમકે:—

“હું પેગમ્બર, ત્હારા પરવર દેગાર તરફથી જે સંદેશો
તારા તરફ નીચે મોકલવામાં આવ્યો છે, તે તું પહોંચાડ અને
જો તું તેમ નહિ કરે તો, તેનો સંદેશો તે પહોંચાડયો નથી.
અને ખુદા તને માણસોથી બચાવશે. ખરેખર ખુદા કાફર
કોમને રસ્તો બતાવતો નથી” (સુરે માયદા આયાત ૬૭.)

ઉપર મુજબ હુકમ થતાં એ જંગલમાંજ સલા ભરવામાં
આવી જેમાં લગભગ સવા લાખ મુસલમાનોની હાજરી હતી.
ઉંટોના કબલાનું મેંબર બનાવી તે પર હજરત અલી અ. ને
તેડી જઈ, સૌને બતાવી, ખુદાઈ સંદેશો સંભળાવી ફરમાવ્યું

કે:—“જેનો હું મૌલા છું તેનો અલી મૌલા છે” વિગેરે.

પછી હજરત અલી અંને ફરમાવ્યું કે, “યા અલી તમે મારા ભાઈ છો, મારા વસી વારસ છો.” વિગેરે, હાજરીન મુસલમાનોએ હજરતઅલીની ખત્યત લીધી. આવી રીતે મૌલા મુશ્કલ કુશાઅલી પહેલા ઇમામ થયા તેમના પછી પહેડી દર પહેડી આજ સુધી ઇમામત કાયમ છે, અને કયામત સુધી કાયમ રહેશે, એમ પેગમ્બરે ખુદાનું ફરમાન છે. હજરતઅલી અં થી ૪૮ મી પેઢીએ હાલના જમાનાના ઇમામ આગા મુલતાન મોહમ્મદશાહ, હાજર ઇમામ છે.

—*—

પાઠ ૮ કયામત. (ઉમુલ પ)

ઇન્સાનની કરણીના હિસાબનો દિવસ તે કયામત. તેના બે પ્રકાર કહ્યા છે. કયામતે સુગરા અને કયામતે કુખરા. માણસ મરણ પામે તે વખતે તેનાં કર્તવ્યો જોઈ ઇન્સાફ કરી યોગ્ય બદલો આપવામાં આવે, તે કયામતે સુગરા એટલે નાની કયામત જેમ પીર માખાપે જ્ઞાને શરીફમાં ફરમાવ્યું છે કે:—

રોજ કયામત દહાડો આવશે અવતારે અવતાર,
સાહેબ લેખાં માગશે એ નિશ્ચે જાણો નિરધાર.

સૃષ્ટિના અંતિમ દિવસે આખી આલમને એક જગ્યાએ લેળા કરી હિસાબ પુછવામાં આવશે, તે દિવસની લાંબાઈ પચાસ હજાર વર્ષની થશે. તે કયામતને, કયામતે કુબરા એટલે મોટી કયામત કહે છે. તે દિવસ સુરજ સવા નેળ પર આવી તપશે. પૃથ્વી તપીને ખુરામાંથી તપેલું લોહું કાઢે તેવી થશે. પાપી લોકો તે સખત ગરમીમાં તપશે. પણ ધર્મિષ્ઠ માણસો ઇમામના શિતળ છાયાવાળા છત્ર નિચે હશે. જેમ જ્ઞાને શરીરમાં કહ્યું છે કે:—

સતપંથીને શીર છત્ર ઢળશે, તેને અગ્નિ નહિ લુપે લગાર;
મહા દિન તેને એળે જશે, એસશે શાહા પીરને પાસ.

હિસાબના અંતે નેક લોકોને જીન્નતમાં દાખલ કરવામાં આવશે, અને પાપીઓને દુઃખભરી દોઝખમાં મોકલવામાં આવશે.

આખરના દિવસનું ચકીન રાખવું. ખુદાને ખોદ્ દીલમાં કાચમ રાખી, કુઠ કપટ, દગા ફટકા કે જુલમનાં કામોથી દુર રહી હંમેશાં નેકીને પરોપકારનાં કામો કરવાં.

પાઠ ૮ દુવા (પુરૂચ ૧)

હરરોજ સબુહની, સાંજની અને સોમણીની એમ ત્રણ વખતની દુવા ચાને બંદગી ગુજારવાની દરેક ઈસમાઇલી

મુરીદની પહેલી ફરજ છે, અને તે બંદગી કરવા માટે મુકરર કરેલા મકાન-જમાતખાનામાં જમાત સાથે હુવા ગુજરવી તેમાં ઘણો સવાળ છે. પણ કોઈ અડચણના કારણે જમાત-ખાને ન પહોંચી શકાય, તો ઉપલા ટાઇમે જ્યાં હોઇએ ત્યાં હુવા પડી લેવી જોઇએ. અગર હુવાના બોલો પડતાં આવડતાં ન હોય તો “પીર શાહ”ના નામની પાંચ તસબી પડી પાંચ સુજીદા દેવાથી હુવા કબુલ થાય છે. એમ આપણા હાઝર ઇમામે મુરીદો પર રહેમતની નવાજેશ કરી ફરમાન મુબારક કરેલ છે. પણ દરેક ઇમાનદાર માણસે પોતાના પરવરદેગારની આદી ઉપલા વખતે કરવાની ટેવ પાડવી જોઇએ, અને તે ટેક કઢી ચુકવી નહિ જોઇએ, એ હાઝર ઇમામના ઉપલા ફરમાનનો મતલબ સમજાય છે.

આપણી પાક હુવામાં ૧ ખુદાવંત તઆલાની ખુજોરગી અને વખાણ. ૨ બંદગી તોખાહ અને આજીજી. ૩ હાઝર ઇમામના વસીલાથી હુવા કબુલ થવાની વિનંતિ. ૪ પોતાના માટે રહેમત અને બક્ષિશ. ૫ આખી મખલુક માટેની ભલ્લી હુવાઓ. આવા પાંચ મુદ્દાઓ જોવામાં આવે છે.

પાઠ ૧૦ દુવા ભાગ ૨ બે.

આપણા પાક શીયા ઇમાની ઇસમાઇલી મઝહબની બંદગી જે રૂપમાં આપણા બોધગુરૂ પીર સદરદીન સાહેબે ફરમાવી છે, તેને “દુવા” એવું નામ આપેલું છે. એ દુવામાં ઉપરના પાઠમાં બતાવેલ પાંચે મુદ્દાનો ઘણી વાજબી રીતે સમાવેશ થયેલો છે. જેમકે:—

૧ સત્તરો વચન સુબહાન અલ્લાહ, તથા લાઇલાહા ઇલ્લાહુલ હૈયુલ કૈયુમ, વિગેરે પાઠોમાં ખુદાવંદ તઆલાની ખુઝારગી વખાણવામાં આવી છે.

૨ તોભો તોભો તકસીરદાર અને ઇન્નીકુન્તો મિનઝઝલેમીન, વિગેરે પાઠો બંદાની ગીરીયાબરીથી ભરપુર છે.

૩ દુવામાં સત્તર સુલ્હા છે એ સત્તર ઠેકાણે પાક હાઝર ઇમામના ખુદાઇ નુરને આપણે નમન કરીએ છીએ, અને આપણી બંદગી એ રૂહાની પિતાના વસીલા સાથે ગુબરીએ છીએ.

૪ પંજપાટીની દુવામાં બંદો ઘણીજ ગીરીયાબરી સાથે પોતા ઉપર ખુદાવંદ તઆલાની રહેમત અને બક્ષિશ માંગે છે.

૫ યા શાહ ફઝલ વ રહેમત કરીએ, યા શાહ પીર વકીલ બુમલો જમાત, દુવા નિમ્યત ખચેર, મોટો સુલ્હો,

એ ફકરાઓમાં ખુદાવંદ તઆલાની સર્વે મખલુકાત, રાજ્ય પ્રજા સૌના હુકમાં નેક હુવા ગુજરવામાં આવે છે.

પાક ઇસમાઇલી હુવામાં જેવી અસરકારક રીતે ઉપલા પાંચે મુદ્દાનો સમાવેશ થાય છે તે સઘળા મુદ્દાનો તેવીજ અસરકારક રીતે બીજા કોઈપણ ધર્મવાળાની ખંદગીમાં સમાવેશ થએલો જોવામાં આવતો નથી.

પાઠ ૧૧ હુવાનો મહિમા.

આપણા માનવંતા બોધગુરૂ પીર સદરદ્દીન સાહેબે જે પાક હુવા આપણને શીખવવા મહેરબાની ફરમાવી છે, તે સર્વ ધર્મની ખંદગી ઉપર શહેનશાહી મોટાઇ લોગવે છે, તેની ખાત્રી માટે શુદ્ધ મન રાખી ઇન્સાફની રીતીથી બતાવેલા પાંચે મુદ્દા વિષે ઇસમાઇલી હુવા તથા હુનિયાના બીજા ધર્મોની નિત્ય ખંદગી વચ્ચે સરખામણી કરી જોવી.

હુવામાં પેગમ્બરોના વજીહાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે. જેમકે:-હજરત આદમ અ. ને હજરતથી જમીન પર મુકવામાં આવ્યા અને બીબી હુવાથી જુદાઇ થઇ ત્યારે તેમણે ઘણો વખત ગીરીયાજરી કીધા પછી “સુખહાન અબ્લાહ શુકરન લિલ્લાહ, વલહમ્દો લિલ્લાહ, વલા ઇલાહા

ઇલલાહ.” એ તસળી પડ્યા ત્યારે મુશકીલ આસાન થઇ.

હજરત યુનોસ નળીએ “લાઇલાહા ઇલ્લા અન્તા સુખહાનકા ઇન્નીકુન્તો મિનઝ આલેમીન.”ની તસળી પડી તેથી માછલીના પેટથી તેમનો છુટકારો થયો. હજરત ઇબ્રાહીમ ખલિલુલ્લાહને નમરૂદે આગના ગંજમાં નખાવ્યા ત્યારે “હસબોનલ્લાહ વનિયમલ વકીલ, નિયમલ મૌલા, વનિયમલ નસીર. એ વાક્યોના સ્મરણથી અગ્નિ ગુલજર-ખગીયો બની ગઇ હતી.

હજરત નળી મોહમ્મદ મુસ્તફા સં ખૈયરની લડાઇમાં સંકટના વખતે “નાંદે અલી”ની દુવા પડ્યા હતા, જેની બરકતથી હજરતઅલી અં મે મદીનાથી આવી પહોંચી ખૈયરનો અજીત કિલ્લો ફતેહ કીધો હતો.

ઉપર મુજબ તકલીફના વખતે દુઃખથી છુટકારો મેળવવા, નળીઓ જે વજીહાઓ પડ્યા છે, તેનો આપણી પાક દુવામાં સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે. ઉપરાંત “લાઇલાહા ઇલ્લાહ હુલ હૈર્યુલ હૈર્યુમ” વિગેરે અલ્લાહનાં પવિત્ર નામો જે ફિરસ્તાઓ તસળીમાં પડે છે, તે પણ આપણી દુવામાં પડવામાં આવે છે.

પાઠ ૧૨ દુવાના ટાઇમ.

દરરોજ સપ્તહની, સાંજની અને સોમણીની એમ ત્રણ વખતની દુવાની બંદગી ગુજારવાની દરેક ઇસમાઇલી મુરીદની પહેલી ફરજ છે. ન્હાનાં છોકરાંએ અને બાળાઓએ બચ-પણથીજ દુવા શીખી લઈ દુવા ગુજારવાની ટેવ પાડવી જોઈએ, અને દસ વર્ષની ઉંમર થતાં તો દરેકના પર દુવા પડવાની ફરજ થાય છે. જે સારે નસીબે ગત જમાતમાં જઈ દુવા ગુજારે તો જેટલાં માણસો ત્યાં એકઠાં થયાં હોય તે સર્વેની દુવાનો હિસ્સો તેને મળે છે, અને ઘણું પુન્ય હાંસલ થાય છે. પરંતુ કોઈ જરૂરી કારણસર જમાતખાને પહોંચી ન શકાય, તો દુવાના ટાઇમે જ્યાં હોય ત્યાં દુવા ગુજારી લેવી. અગર દુવાના બોલો યાદ ન હોય તો “પીર શાહ”ના નામની પાંચ તસખી પડવી અથવા યાદ કરવી, અને પાંચ સુજ્જા દેવા. તેથી દુવા કબુલ થાય છે. આપણા હાજર ઇમામે મુરીદો પર કરમ બક્ષીસ કરી આ પ્રમાણે ફરમાન કરેલ છે, તે જેવો પ્રસંગ હોય તે પ્રમાણે કરવું, પણ એક દિવસમાં ત્રણ વખત દુવા પડવા ચુકવું નહિં.

ત્રણ વખતની બંદગી અને તેના ટાઇમ વિષે કુરઆને શરીફમાં ખુદા પાકનું નીચે પ્રમાણે ફરમાન છે.

“દિવસના બે છેડા (સવાર અને સાંજ) અને રાતના

પહેલા પહોરમાં (સોમણી દુવાનો ટાઈમ) બંદગી કરો. ખરેખર
નેકી, બદીનો નાશ કરે છે. દુવા બંદગી ગુજરનારના ગુનાહ
બળી બચે છે. છુકર કરનારાઓ માટે આ શિખામણ છે.

(સુરેહુદ આયાત ૧૧૪.)

પાઠ ૧૩ દુવા વિષે પીરનો બોધ.

હંમેશાં ત્રણ વખતની દુવા-બંદગી ગુજરવા વિષે આપણા
બોધગુરુ મહાત્મા પીરોએ ઘણે ઠેકાણે લલામણ કીધી છે. તેમાંના
એક ફકરો નીચે આપ્યો છે.

આસાલ સંજ વેલા મત કોઈ ચુકો,
એ છે ગુરૂની એંધાણીલ;
એ વેલા તમને દીધી,
કીધી તે દીનની બારી. હરિ અનત.
આસાલ ખીલ વેલા એહીજ જાણો,
રાત ઘડિ છ ગઈ જાણોલ;
એ તો બારી દરગાહ તણી,
ગુરૂથી થાઓ હોશિયાર. હરિ અનત.
આસાલ ત્રીલ સંજ પાછલી કહીએ,
ખટ ઘડી પ્રમાણોલ;

એ તો ખારી સ્વર્ગની બાણીએ,
 લેવે ગુર નરને હાથ. હરિ અનત.
 મતલબ-એજ ખરો સુગરો, અને તેણેજ દીનના દરવાજામાં
 પ્રવેશ કીધો કહેવાય, જે સવાર સાંજ અને છ ઘડિ
 રાત ગુજર્યા પછી એમ ત્રણ વખતની દુવા-ખંઢગી
 કદી ચુકે નહિ, અને તેઓજ ઝમાને ઇમામના
 ફઝલો કરમથી ખહેસ્તના અધિકારી થશે.

પાઠ ૧૪ દુવા વિષે ઇમામે ઝમાનની તાકીદ.

દરરોજની દુવા-ખંઢગી ગુબરવા વિષે આપણા શિરછત્ર
 હાઝર ઇમામ સરકાર આગા સુલ્તાન મોહમ્મદશાહ સાહેબ-
 નાં ફરમાન મુબારક પર આપણે ધ્યાન દઇએ, તે આ
 પ્રમાણે છે:-

જે માણસ દુવા નથી પડતો, અને જમાતખાને નથી
 જતો, તે માણસનું ઇમાન એવા ખંગલા જેવું છે કે, જેનો
 પાયો કાચો હોય, અને ઉપર પથરની લાદીઓ જમીનપર
 હોય, ખંગલાનો પાયો કાચો હોવાથી જ્યારે પવન લાગશે
 ત્યારે ખંગલો પડી જશે. જે માણસની આદત જમાત-
 ખાનામાં જવાની છે, અને કોઈ દિવસ ખંઢગીનો વખત
 ચુકતો નથી. તે માણસના ઇમાનનો પાયો જમીનમાં ઉંડો

છે, તે કદિ પણ પડી જવાનો નથી. તમે મન સાથે ચોકસી અને આહત પાડો. કોઈપણ વખતે દુવાનો ટાઇમ હાથમાંથી જવા દેતા નહિ. તમે જમાતખાને જઈ શકો તેમ ન બને તો તમારા ઘરમાંજ વખત ગુજરી લેજો. જો તમે દુકાને હો અને ઘરે પણ જઈ ન શકો, તેમ જમાતખાનામાં પણ જઈ ન શક્યા તો દુકાનેજ વખત ગુજરી લીઓ, પણ તમે આહત પાડો. જો આહત નહિ પાડો તો આ મેવો તમો ખાઈ શકશો નહિ. (દુવાની બંદગીની લીજજત તમો મેળવી શકશો નહિ.) એક વખત બરાબર આહત પડી જશે, તો એવી સારી આહત તમારા હાથમાંથી જશે નહિ. (બહરે-રહેમત પાના ૨૨૦)

પાઠ ૧૫ દુવાની બુઝોરગી.

એક દિવસમાં ત્રણ વખત દુવાની બંદગી ગુજારવાની ફરજ અને તેના ટાઇમ વિષે પરવરદેગાર કુરઆને શરીફમાં હુકમ ફરમાવેલ છે, હાઝર ઈમામની એ માટે મજબુત બલામણુ છે, તે તમે વાંચી ગયા છો. વળી એ પવિત્ર બંદગીમાં મહાન પેગમ્બરો હજરત આહમ અ. હજરત ઇબ્રાહીમ અ. હજરત યુનોસ અ. અને આખર જમાનાના નબી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. વિગેરે ઉપર ગુજરેલી આકતો

ના વખતે તેઓએ અતિ નમ્રતા અને આજીજી સાથે જે જે દુવાઓ માગી છે તે વજીરોના ફકરાઓ તથા ઇસ્મે આઝમના પાક કલામો છે, એ તમે જાણ્યું છે. ઉપરાંત એક અગત્યનો મુદ્દો એ છે કે:—

દુવામાં “શાદીદાર”નો પંજો લેવાનો સમય આવે છે, તે વખતે એક બીજાના હાથમાં હાથ આપી આંખથી આંખ મીલાવી પરસ્પર “શાહ દીદાર” એવા શબ્દો ઉચ્ચારવામાં આવે છે. અને તેનો મતલબ ફરેક સહેલથી સમજી શકે છે કે, “અમે ખુદ પાકની સાક્ષીથી એકસંપીનો ઇકરા કરીએ છીએ.” એટલે હંમેશાં આપસમાં હળીમળીને એકચતાથી રહેશું, એમ એક બીજાને કબુલાત આપીએ છીએ. આવી રીતે આપણી રોજની દુવા-ખંદગી સમજી માણસને એકસંપીનું સંગીન શિક્ષણ આપનારી છે.

આવી અમુક્ય અને ઉંડા રહસ્યવાળી દુવાની ખંદગીની ખુજોરગી સમજો. તેની કદર કરો પીર સદરદીન સાહેબનો ઉપકાર માનો, અને હંમેશ ત્રણ વખતની દુવા દીલના સાચા પ્રેમથી ગુબારવા કાળજી રાખો. દુવા પઢવાની હંમેશની ટેક પાળનારને અધુર્વ આનંદનો અનુભવ થવા સાથે અજીમ ફાયદો હાંસલ થાય છે.

પાઠ ૧૬ દુવા વિષે સંવાદ.

મહમદ-કેમ અલી, તમે ઇસમાઇલીઓ પાંચ વખતની નિમાજ મસજીદમાં પડતા નથી પણ જમાતખાનામાં ત્રણ વખત દુવા પડે છે એ કુરઆને શરીફના શિક્ષણથી વિરૂધ્ધ નથી ?

અલી-લાઇ, અમે તો કુરઆન શરીફના હુકમ પ્રમાણેજ ઝમાને ઇમામની તાબેદારી કરીએ છીએ. ઇમામ અને કુરઆન બન્ને દુનિયામાં જગતના અંત સુધી સાથે રહેનાર છે એમ નળી સાહેબનું ફરમાન છે, અમારા મઝહબની દરેક ક્રિયા ઝમાને ઇમામના હુકમ મુજબ થાય છે, અને ઇમામ કુરઆનથી વિરૂધ્ધ હુકમ કરેજ નહિ.

મહમદ-તો પછી બધા મુસલમાનો તમારા જેમ ખાનામાં દુવા પડતા નથી, પણ મસજીદમાં નિમાજ પડે છે. જો કુરઆનમાં દુવા પડવાનું હોય તો; તેઓ પણ તેમજ કરત.

અલી-અલ્લાહ અને ઇમામ સિવાય કુરઆન શરીફનો સંપૂર્ણ અર્થ કોઇ જાણતું નથી, એમ કુરઆન શરીફમાંજ ખુદા પાકનું ફરમાન છે.

મહમદ-ત્યારે શું ત્રણ વખતની બંદગી ગુજારવાનું ફરમાન કુરઆને શરીફમાં છે ખરું ?

અલી-અલખત છે.

મહમદ-ક્યાં છે તે કહો જોઈએ ?

અલી-સુરેહુદની આયાત ૧૧૪ માં છે કે:-“સવાર સાંજ અને રાતના પહેલા પહોરમાં ખંદગી કરો.”

મહમદ-અને ખાનામાં ખંદગી કરવા વિષે કુરઆને શરીફ માં ક્યાં છે ?

અલી-સુરેનુરની આયાત ૩૬ માં ખુદા પાક ફરમાવે છે કે:-
“જે ઘરોમાં ખુદાએ પરવાનગી આપી છે, તેમાં અવાજ ઉઠા કરવામાં આવે, અને તેમાં તેનું નામ યાદ કરવામાં આવે. તે ઘરોમાં માણસો સવાર અને સાંજે તેની પવિત્ર યાદ કરી સ્તુતિ કરે છે.”

મહમદ-ઘણું અજબ ! કુરઆન શરીફના આ ફકરાઓ ઉપર ઉલ્માઓનું ધ્યાન ખેંચાયું નથી. વાર તમે હુવા પડો છો ત્યારે પશ્ચિમ તરફેજ સુલ્લો કરવો જોઈએ એ નિયમ પાળતા નથી.

અલી-પશ્ચિમ તરફ સુલ્લો કરવો એ ઠીક છે. પણ ખાનું એ ખએતુલ્લાહ છે. ત્યાં કોઈની દિશામાં સુલ્લો કરવામાં આવે તે અલ્લાહના સામેજ છે, એમ અમારી માન્યતા છે. જેમ કુરઆન શરીફ સુરેખકર આયાત ૧૧૫ માં ફરમાન છે કે:-“અને પુર્વ અને પશ્ચિમ

ખુદાનીજ છે. માટે જ્યાં તમે તમારું મ્હેં ફેરવ્યો,
ત્યાં અલ્લાહનો ચહેરો છે; ખરેખર ખુદા મહા ઉદાર
અને દાના છે.”

મહમદ-ખરેખર, તમે જે ત્રણ વખતની દુવાની બંદગી
ગુજારો છો તે અલ્લાહ પાકના ફરમાન મુજબ છે.
તમારા આજના ખુલાસાથી મને ઘણો સંતોષ થયો
છે. આજ પછી હું પણ ત્રણ વખત બંદગી કરીશ.

પાઠ ૧૭ દુવાનું ફળ.

સબુહ સાંજ સોમણી, ત્રણ દુવાના ટેમ;
પ્રેમથી પઢવા તણી, નિશ્ચય ધરજો નેમ.
બોધ ગુરૂનો બોધ છે, અમર ઝમાને ઇમામ;
ત્રણ વખત દુવા પઢો, કહે પવિત્ર કુરઆન.
પવિત્ર ક્રિયા નિત્યની, ચહેા કરવા મન શુદ્ધ;
પઢો દુવા ત્રણ પ્રિતથી, એ વિશુ દીલ અશુદ્ધ.
શુષ્ક દિલે શાન્તી રહે, સદ્ વિચારનું સ્થાન;
કર્તાંયે આછાં થયે, રહે ફરજનું બાન.
ચહેા મેળવવા સુખને, અમર ધામ નિદાન;
પ્રથમ પગથીઈ ગણી, પઢો દુવા ધરિ બ્યાન.

પાઠ ૧૮ વ્રત પરહેજગારી (પુરૂષ ૨.)

પીર સદરદીન સાહેબ જ્ઞાન શરીરમાં ફરમાવે છે કે :—

જો તું નફસાનિયતકું નાખે,
સખ રોજે રમજાન કે રાખે.

ઇન્દ્રિયોને કાબુમાં રાખનારજ ખરેખરો રોજો રાખનાર છે. તેણેજ આખા રમજાન માસનાં બધાં હુમ્મેશનાં રોજાં રાખ્યાં જાણવા.

રમજાન માસમાં રોજાં રાખવાં ઘણાં સારાં છે. એથી ગરીબનું દુઃખ સમજવાની કદર થાય છે, દિલ નરમ થાય છે અને દિલમાં દયાનો સંચાર પ્રકટે છે, અને હુમ્મેશનાં રોજાં એ છે કે :—

મગજમાંથી મગફરી કાઢી નાંખી નમ્ર થઈ ચાલવું. આંખોથી બદ નજર ન કરવી પણ સર્વત્ર પ્રેમદ્રષ્ટિ-આત્મ દ્રષ્ટિથી જોવું. કાનથી નિંદા ન સાંભળવી, ખુદાની તારીફ ઈદમ શ્રવણ કરવું. જખાનથી બુદ્ધિ ન જોલવું, હુમ્મેશાં સત્ય જોલવું, કોઈની નિંદા ન કરવી કે કોઈના પર ખોટું આજ ન ચલાવવું. મોઢામાં હરામનો લુકમો ન જાય, હલાલ રોજ મેળવીને ખાવી. હાથથી કેના પર જીલમ ન મુજારવો પણ તે થકી દાન સુકૃત્ય અને પદોષકારનાં કામો

કરવાં. પગથી ખરાબ કામ તરફ ન ચાલવું, નેક કામ પ્રીત કદમ ઉપાડી જવું. દિલથી ખરાબ ખ્યાલ ન કરવા, સત્ય વિચારોજ કરવા, એ વિગેરે પરહેજગારીના નિયમોનું પૂરેપૂરું પાલન કરનાર ખરેખરે અને હંમેશનો રોઝદાર છે.

પાઠ ૧૯ દરખાનું (પુરૂષ ૩.)

ઝમાને ઇમામ-ખુદાઇ નુર જ્યાં ખીરાજતા હોય, એ એમના રહેઠાણની જગ્યાને દરખાનું કહે છે. દરેક મુરીદે દરખાનાની મુલાકાત લઇ પવિત્ર નુર સ્વરૂપ હાઝર ઇમામના બાવપુર્વક દીદાર મુખારક કરી બચ્ચત કરે એટલે એમનો મુરશીદપણનો હક સ્વીકારી છાંદગી પર્યાંત એમની તાબેદારી ફરમાં ખરદારી કરવાનો કોલ આપવાની ખાસ ફરજ છે, અને તે ઇસમાઇલી મુરીદોની હજે અકબર છે.

આ સંબંધે આપણા હાઝર ઇમામનું ફરમાન મુખારક મુજબ છે.

“પોતાની ઉમરમાં જે જોમો-હાજર ઇમામ હોય તેનો એક વખત કાંગવો ભરવો, દરેક મોમનને વાજબ છે. એક વખત નવા જોમાની બચ્ચતમાં આવવું લાલમ છે. માખાપોને ખાસ કરીને વાજબ છે કે, બચ્ચાંઓને

પ્રથમ કાંગવો ભરાવીને મારા મુરીદ કરવા, ત્યારબાદ તેના નામ પડાવવાં જે લોકોએ મારા કાંગવાભર્યા નથી તે લોકોએ મારા દીન કબુલ કરવાની સહી કરી નથી.

જે લોકોએ મારા કાંગવાભર્યા છે, અને મારા મુરીદ થવાનો મને કોલ આપ્યો છે, તેઓએ પોતાના દિલ સાથે ચોકસી કરવી કે, આપેલો કોલ કદિપણ તોડવો નહિં.

(બહાર રહેમત પાના ૯૪-૯૫.)

પાઠ ૨૦ દર્શોદ. (કુરૂચ ૪-૫)

કમાણીનો દસમો હિસ્સો તે હક ઇમામનો, અને ચાલીસમો હિસ્સો તે હક બોધગુરૂ પીરનો એમ એકંદર આઠમો હિસ્સો ઝમાને ઇમામને નજર કરવો, તેને દર્શોદ કહે છે. તે પુરા ઇતેકાદ અને મહોબતથી, કોઇનો હક તોડ્યા વગર કે હરામ રીતે નહિ પણ સચ્ચાઇ અને પ્રમાણીકપણે મેળવેલી રાજીમાંથી આપવામાં આવે તોજ ઇમામ પસંદ કરે છે, અને તે દાન ફલદાયી થાય છે, આપનારને કુદરતી ખરકત થાય છે. સમાજના બાંધેલા ધોરણ મુજબ ફરજિયાત દાન આપવામાં આવે તે મહોબતથી આપેલા દાનના તુલ્ય ગણી શકાયજ નહિ, જેમ એક મહાત્માનું કથન છે કે:—

સહજ મિલ્યા સો દુધ ખરાખર,
 માંગ લીઆ સો પાણી;
 ખિંચ લીયા સો રકત ખરાખર,
 કળીર જોડ્યા વાણી.

ઇમામ પૈસાના મહોતાજ નજ હોય. દશોંદની ભેટ
 એ ઇમાનની કસોટી છે. ખરા આશકો માથુક પર તન મન,
 બન કુરખાન કરી આનંદ મેળવે છે, જ્યારે ઇમાનની કચાસ
 વાળા હોય તે તો આ વિષયમાં હંમેશાં શકમંદજ હોય છે.

પાઠ ૨૧ દસોંદ દેવાની અગત્ય.

હલાલ રાજ મેળવી તેમાંથી હકદારનો હક આપી
 ઉપયોગમાં લેવામાં આવે તે થકી અંતઃકરણ શુદ્ધ રહે છે, તેમાં
 નેક વિચાર-સુસંકલ્પનો વાસ થતાં તે માણસનાં દરેક કામો
 પાપરહિત અને બુધ્ધિપુર્વકનાં હોય છે. જેમ જ્ઞાને શરીરમાં
 ફરમાવે છે કે:-

હકની રાટી ખાઇએ, તો કદિક પડીએ પાર;
 ગેરહકની રાટી ખાઇએ, તો આહાર તેવો ઓડકાર.

દશોંદ કાઢ્યા વગરનો પૈસો દરિયાના ખારા પાણી જેવો
 છે. આરું પાણી વપરાસમાં લેવા લાયક નથી કે કોઈ રીતે

ફાયદાકારક નથી. તે મુજબ હસોંઠ કાઢ્યા વગરની કમાઈ વાપરવાથી બિમારી, ખોટ કે આગ પાણીથી નુકશાન પહોંચે છે. હસોંઠ કાઢનારને તેવી આફતો નડતી નથી.

ઉનાળાના દિવસોમાં સુરજના તાપથી હરિયાનું પાણી તેના ગુરૂ સુરજ પાસે જાય છે. ત્યાં તે ખાડું મટીને અમૃત જેવું મીઠું જની પાછું વરસાદ રૂપે નીચે પડે છે અને પૃથ્વીને આબાદ બનાવે છે, તે મુજબ હક કમાઈની હસોંઠ હાજર ઇમામને પહોંચ્યા પછી આશિર્વાદના વરસાદ રૂપે દેનારને બરકત આપનાર નિવડે છે.

જે માણસ હસોંઠ પુરી આપતો નથી અને ઇમામનો હક પોતે પોતાના ઉપયોગમાં લે છે, તેથી તેના દિલ રૂપી આયનામાં સફાઈ થતી નથી અને તેને ગુરના પ્રકાશના દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી.

પાઠ ૨૨ સંયમ (પુરૂષ ૬.)

ઇસ્લામી ઉદ્દેશ્યોએ પુરૂષ દીનની ૬ઠી પુરૂષ 'જેહાદ' વર્ણવી છે, યાને ઇમામના હુકમથી રાહ જુદામાં કુફરોના સામેની લડાઈમાં શામીલ થવું. ધર્મના રક્ષણની લડાઈમાં જોડાવ કુરઆને શરીફમાં કહેવામાં આવ્યું છે, પણ વર્તમાન

સમયમાં એ ફરમાન બંધબેસતું થાય નહિ. આજે એવી લડાઈઓ લડવાની જરૂર રહી નથી. પણ અધ્યાત્મિક લડાઈ જેને સંયમ કરીને કહેવામાં આવે છે, તેની અગત્ય છે.

રસુલે ખુદાના જમાનામાં કુફરો સામેની લડાઈઓ બધી ફતેહ કીધા પછી એવણુ સાહેબે ફરમાવ્યું કે:—“નાની નાની લડાઈઓમાં ફતેહ મેળવી છે હવે આપણને એક મહાન લડાઈ તરફ વળવાનું રહ્યું છે.” (હદીસે નળવી)

આ ફરમાન સાંભળી અસહાબોએ અરજ કરી કે, યા નબી મકબુલ, હવે એવી કઈ લડાઈ બાકી રહી છે, જેને આપ મહાન લડાઈ કહો છો? રસુલ સભે ફરમાવ્યું કે, હવે આપણે પોતાના મનને જીતવાનું છે. યાને શરીરમાં રહેલા કામ ક્રોધાદિ છ રિપુઓને સત્યતાના હથિયાર વડે છેદી, દિલ માંહેના શયતાની સામ્રાજ્યનો નાશ કરી રહેમાની આણુ ફેરાવવી અને આત્મિક આનંદ મેળવવો જોઈએ.

આ પરથી ખુદાનું સમજાય છે કે નક્કસ અમારા સામે જીત મેળવવી તે મહાન જેહાદ છે.

આ વિષે જ્ઞાને શરીરમાં પીર માબાપ ફરમાવે છે કે:—

મન મહા બળવાંત છે, બુક્રધા જોરાવર જાણુ;

મનને જીત્યે જીત છે, મનથી હાર્યે હાણુ.

પાઠ ૨૩ આખેસફા ભાગ ૧ લો.

સતપંથ દીનમાં આખેસફા એટલે ઘટપાટની ક્રિયા ઘણી ઉત્તમ ગણાય છે. આખેસફા એટલે પવિત્ર પાણી. આ ક્રિયા કુરઆને શરીફમાં જે શુદ્ધાર્થ બાળતો ફરમાવેલી છે અને જેને ઝમાને ઇમામ સિવાય બીજા કોઈ જાણી શકતું નથી તે માંહેલી એક છે. પવિત્ર પાણી વિષે કુરઆને શરીફમાં નીચે પ્રમાણે ફરમાન છે.

“ખરેખર અમે તમારા માટે આકાસમાંથી પવિત્ર પાણી મુકરર કર્યું છે, કે જે વડે તમારા દીકરને શુદ્ધ કરો.”
(સુરે માયદા.)

“ખરેખર અમે તમને કવસરની બક્ષિસ કરી છે,”
(સુરે કવસર.)

જનાબ રસુલે ખુદાનું ફરમાન છે કે:—“કવસર એક પાણીનો ચશ્મે છે. જે ખુદાના તખ્ત નજદીક છે. તેમાંનું પાણી ઘણું નિર્મળ છે. અને તેમાં તસનીમ ભેગવવાથી તે પાણીનો મહિમા વધી જાય છે. તે ચશ્માના કિનારા પર કવસર પીવાનાં વાસણો પડેલાં છે. તે ચાંદરડાં માફક ઝગમગે છે. ખાસ મુકરબ બંદા સિવાય બીજો કોઈ તે કવસર પી શકતો નથી, અને તેટલા માટે તે ચશ્માને સીલબંધ કરવામાં

આવેલ છે. ખાસ બંદા પોતે એ સીલ જોલીને કવચર પીએ છે.”

ઉપલી અલંકારી બાબદો બધી ઘટપાટની કિયાને લગતીજ છે, એ દેખીતું છે.

પાઠ ૨૪ આખેસફા ભાગ ૨ એ.

આપણા બોધગુરૂ પીર સદરદીન સાહેબે, બીજી ધાર્મિક તાલીમ માફક આ પવિત્ર પાણીની કિયાના મંત્રો પણ શુભરાતી ભાષામાં કરમાવ્યાં છે.

દરેક મજહૂબી કિયા કે જે મુરશીદ તરફથી મુકરર કરવામાં આવેલી હોય તે મુરીદોના ભણા અર્થે અને તેમની બહેતરી માટેજ હોય છે, એમ માની શ્રદ્ધાપુર્વક અને સચ્ચાઈથી તે બજાવવામાં આવે ત્યારેજ ફળ પ્રાપ્તિ થાય, એ દેખીતું છે. આ મતલબને લગતું ઘટપાટની કિયાના સંબંધમાં મૌલાના હાજર ઇમામતું ફરમાન આ પ્રમાણે છે.

“તમે નિયાજ-આખેસફા પીઓ છો તેમાં માટી અને પાણીથી કાંઈ તમારું દીલ સાફ થતું નથી, પરંતુ જે ઇતેકાદ અને સચ્ચાઈથી તમે આખેસફા પીઓ છો, તો તેનાથી દીલ સાફ થાય છે. જે દીલમાં સચ્ચાઈ ન હોય તો આલી

માટી અને ખણીનું નિયાજ પીવાથી કાંઈ ફાયદો નથી. પહેલાં ઇમાન તથા દીલ સાફ થાય તોજ ફાયદો પડે. જે મારા સ્વરૂપને ઓળખતો નથી, તેને માટી પાણી પીવાથી કાંઈપણ ફાયદો થતો નથી.” (મહરે રહેમત પાના ૧૧.)

પાઠ ૨૫ દરદનો મહિમા ભાગ ૧ લો.

ખુદાપાક કુરઆને શરીફમાં ફરમાવે છે કે:—

“ખરેખર અલ્લાહ અને ફિરસ્તાઓ, નખી ઉપર દરદ મોકલાવે છે, હે મોઅમીનો! તમો પણ મોહમ્મદ અને તેની આલ પર દરદ પડો.”

દરદ આ પ્રમાણે પડાય છે.

“અલ્લાહમાં સદ્દે અલા મોહમ્મદન વ આલે મોહમ્મદ.”

અર્થ:—હે ખુદા તું નખી મોહમ્મદ અને તેની આલ પર રહેમત મોકલ.

જનાબ રસુલે ખુદાનું કે ઝમાને ઇમામનું નામ બોલતાં, હાજર ઇમામના દીદાર કરતાં અને દરેક ખુશીના પ્રસંગે દરદ પડવી વાજબ છે.

દરદ પડવાનો સવાબ ધણો અલ્પ છે. એવી એક

શિવાયત છે કે:-ખુદાવંદતઆલાના મોટા હિસાબી ફિરસ્તાઓ જે આસમાન પર વસે છે તેઓને શમે મચ્છેરાજના રસુત્રિલ્લાહે પુછ્યું કે, તમે શું શું હિસાબ કરી શકો? તો કહે વરસાદનાં ટીપાં ટીપાંનો હિસાબ પણ અમે કરી શકીએ છીએ. પેંગમ્બર સાહેબે પુછ્યું. તમારાથી ન થઇ શકે એવો કેાઇ હિસાબ છે? ફિરસ્તાઓએ કહ્યું કે:-આપની ઉમત્તના લોકો સલવાત (દરૂદ) પડે છે ત્યારે એક કે બે સલવાત પડે, તેના સવાબનો હિસાબ માંડ માંડ થાય, પણ જ્યારે એકી વખતે તેઓ ત્રણ સલવાત પડે, તો તે સવાબનો હિસાબ અમારાથી થઇ શકતોજ નથી.

પાઠ ૨૬ દરૂદનો મહિમા ભાગ ૨ બે.

દરૂદનો મહિમા ઘણો છે. દરૂદ વગરની બંદગી અપુર્ણ કહેવાય, જેથી દરેક મુસલમાન બંદગી કરતાં દરૂદ પડે છે.

દરૂદ એ વક્ષાદારીનો કલમો છે. હજરત નબી મહુમ્મદ સુસ્તક્ષા સં અને તેમની આલ પાકના દરેક ઇસ્લામીઓ પર અનંહદ ઉપકારો છે, જેનો બદલો કોઇ રીતે વાળી શકાય નહિ સિવાય કે દરૂદ પડી અહેશાનમંદ રહે.

ઇસમાઇલી આલમને તો દરૂદનું મહત્વ બધા કરતાં

વિશેષ સમજવાની ખાસ જરૂર છે. એટલા માટે કે, જ્યાં જ્યાં દરૂદ પઢવામાં આવે છે તે દરૂદનો તુરાની હૃદયો ઝમાને ઇમામને મળે છે. જ્યાં જ્યાં અને જે જે શખસો દરૂદનો ઉચ્ચાર કરે છે, તેના હકદાર ઝમાને ઇમામ થાય છે. તે દરૂદના અર્થ પરથી સાફ સમજી શકાય છે.

આપણા હુઝર ઇમામનું ફરમાન છે કે:-“તમે જમાત-ખાનામાં જઈ ખંદગી કરો, તેમાં સલવાતો ઘણી પડશે, તો મુસ્કીલ આશાન થશે ને ઘણો સવાબ હાંસલ થશે.”

આપણી દરરોજની ત્રણ વખતની ખંદગી-દુવામાં દરેક વેળા ૧૪ વખત દરૂદ પઢવામાં આવે છે.

પાઠ ૨૭ મો પીરનો બોધ.

શીઝા	છોડી	દીનકા,	ઘાચા મત ખાઓ;
સુનોરે	વાટાડ	ખાવરે,	મત ભુઝી જાઓ-(ટક.)
સાથી	એસા	કીજીએ,	જે કોઈ રાહા બતાવે
ઉનકે	સંગે	ચાલીએ,	મનમાં શક ન આવે. સુનોરે-૧
સાથી	તુજકું	તો મિત્રે,	જખ છોડે હું, હું;
સખ બાતાં	સાંહિકું	સોંપીએ,	હરદમ કહેવે તુંહિ, તું. સુનોરે-૨

સાચા દીન રસુલકા, તમે સહી કરી જાણો;
 જે કોઈ ચહાવે દીનકું, તાકું દીનમેં આણો. સુનોર-૩
 સૈય્યહ મહમદશાહ આંખવે, કલમાંહે સાથી કીજે;
 પ્રેમ પચાલા નુરકા, બાવા બર બર પીજે. સુનોર-૪

પાઠ ૨૮ ઉપસા જ્ઞાનની સમજણ.

પીર માળાપ કરમાવે છે કે, હે બાઈઓ દીનનો સીધો
 રસ્તો છોડી આમતેમ ભટકો નહિ, હે દિવાના મુસાફરો સાંભળો,
 શુદ્ધી ન જાઓ (ટેક.)

સોજતી એવો કરવો જે રસ્તો જતાવે-ધર્મ માર્ગ પર
 ચુસ્ત કરે એવા નેક માણસની સોજતમાં રહેવાથી કોઈના મનમાં
 આપણા માટે વહેમ ન આવે. ૧

અભિમાનનો ત્યાગ કરો, ત્યારે એવો નેક સોજતી મલે.
 બધી બાબતો પુઢાને સોપો એટલે વિશ્વાસ રાખો અને હર વખત
 તેને યાદ કરો. ૨

નળી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. નો જતાવેલો દિન સત્ય છે. તે
 સત્ય કરી માનજો, અને જે એ દીનમાં આવવા ચાહે તેને
 દીનમાં લીજો. ૩

સૈયદ મહમદશાહ કહે છે કે, “કલેમા”ને સોળતી કરો, અર્થાત કલેમા રૂપી નુરી પયાવાનું પ્રેમથી પાન કરો. ૪

પાઠ ૨૯ પંજેભાઇ.

પંજેભાઇ એટલે ધાર્મિક મંડળના મેમ્બર, આપણી કોમમાં દરેક ઠેકાણે આવા મંડળો હોય છે. અઠવાડિયામાં એક દિવસ ઠરાવેલા વખતે તેઓ જમાતખાનામાં મજલીસ ભરે, જ્ઞાનગોષ્ઠી કરે, પરસ્પર શંકાઓનું સમાધાન કરી ધર્મ પર દ્રઢ શ્રદ્ધાવાન બને, બીજા દીનદારોને ધર્મચુસ્ત બનાવવા કોશીલ કરે, અને સમાજમાંથી અલુધટતી પૃથાઓ દૂર થવા ઘટતો સુધારો હાખત કરવા સાર્થક અગ્રેસરોને યોગ્ય સુચનાઓ નમ્રતાથી કરે, એ પંજેભાઇઓનું કર્તવ્ય છે. વળી પંજેભાઇ વિષે આપણા હાઝર ઇમામ ફરમાવે છે કે:-

૧ “પંજેભાઇઓનું દ્રષ્ટાંત શું છે? પંજામાં પાંચ આંગળીઓ છે. આખો પંજો સાથે છે તો કેટલી કુબ્લત ધરાવે છે? પંજેભાઇઓ એકદીલીથી ચાલશે તો ઘણીજ કુબ્લત થશે.”

૨ “પંજેભાઇઓની મતલબ એ છે કે:-પોતપોતામાં એકદીલ થઈને ચાલો, એકબીજાની ખબર અંતર પુછો,

એકબીજાને મહોબત સાથે મલો, અને એકબીજાના દુઃખમાં ભાગ લીઓ, સગા ભાઈઓ માફક ચાલો.”

૩ “જેઓ પંજેભાઈઓમાં નથી તેઓને પંજેભાઈઓમાં હાખલ કરો, જેઓ પંજેભાઈ નથી તે પંજેભાઈ થાય.”

વિદ્યાર્થી બંધુઓ, આપણા હાઝર ઈમામના ઉપલા ફરમાન મુજારક પ્રમાણે તમો પણ પોતાનું એક પંજેભાઈ મંડળ સ્થાપજો; ઐક્યતા સાધજો અને જ્ઞાતિ સેવા તથા ધર્મ સેવાનો અલભ્ય લાભ લેવા બચપણથી શીખજો.

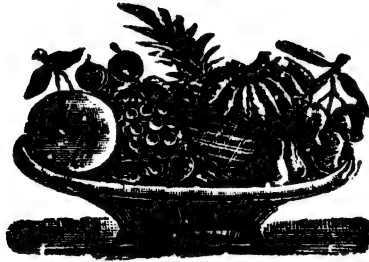
પાઠ ૩૦ મો સ્તુતિ.

પ્રુદાયા બેહકકે બની ક્ષતેમા,
કે બર કૌલેઈમાં કુમન ખાતમા;
અગર દઆવત રદ કુની યા કણુલ,
મનેા દસ્તો દામન આલે રસુલ.

અર્થ:—યા અલ્લાહ, જનાબે બીબી ક્ષતેમા બેહકકે બનતે ખાતુનની આલપાકના વસીલાથી ઈમાનની સલામતી સાથે આ દુનિયા છોડી જઈએ, એમ માગીએ છીએ.

અમારી અરજ રદ કરવામાં આવે યા કબુલ થાય
(તે તું મરણવાન છે) પણ અમે તો આવે રસુલ (હાઝર ઇમામ)
ની દામન પકડી રહ્યા છીએ.

કૃપા કરીને. હુઃબ દાત્રદ્ર કાપો,
સામી મારા મહા વર કંધ મુરારિયા શાહ;
તમ ત્રુઠે બંદો નવનંધ પામે,
જો હોવે નજર તમારી. યાઅલી.

ઇસમાઇલી શિક્ષણ માળા.

ભાગ ૩ બે.

૧

બિસમિલ્લાહ હિર રહમાનિર રહીમ.

કૃપાળુ અને દયાળુ ખુદાના નામથી (શરૂ કરું છું.)
 દુવા પડો, દુવા પડો, દુવા પડો, અલ્લાહ મરેહેમાં
 બંદગી કરો, બંદગી કરો, બંદગી કરો, અલ્લાહ રહેમત કરે.
 હક નામ ગીનો.

ખુદાના નામનું સમૃષ્ઠ કરો.

મૌલા અલી ઈમાન સાંબળે દીનેયાં, દુવા સાંજી
 મૌલા અલી યકીન અને હુયા બક્ષે, સાંજની બંદગી;

વિનતિ.

અને આજીજી.

ખીસે અમર પુડીયા, શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કરે,
 તારી સત્તાની રૂએ, જો શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કરે,

મૌલાના, આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર.
 ઓ અમારા ધણી, આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર.
 (સીજદો દેવો.)
 (નમન કરવું.)

નોટ-અગર સોમણી દુવા હોય તો “દુવા સોમણી
 વિનતિ” અને અગર સખુકુલ દુવા હોય તો “દુવા સખુકુલ
 વિનતિ” એમ બોલવું. તે પછી “પીરશાહ” અલી અઘ્લાહ;
 પીરજો પરસાદે કબુલ કર મૌલાના આગા સુલતાન મહમદશાહ
 દાતાર હાઝર ઈમામ (દુવામાં હરેક તસળી કાઢતાં-સીજદો દેતાં,
 ઉપર પ્રમાણે બોલવું.)

૨

તોભો તોભો, તકસીરદાર બંદો સીરતા પા
 તોબાં કરું છું તોબાં કરું છું, તકસીરદાર બંદો માથાથી પગ સુધી
 ગુનેહગાર. યા શાહ તું બક્ષાએ બક્ષાણુદાર. પીર તો
 ગુનેહગાર છું. ઓ શાહ માફી બક્ષનાર માફ કર. પીર
 દુવા પડે, બંદોતો વિનતિ કરે, સચ્ચો શાહ તો
 બંદગી કરે છે, બંદો આજીજી કરે છે, સાચો શાહ
 કબુલ કરે, ફરમાન શાહ પીરજો વંચન.
 કબુલ કરે છે, પીરે કહેલાં શાહનાં ફરમાન.

(સીજદો દેવો.)

(નમન કરવું.)

૩

સચ્ચો વચન સુખહાનદત્તા, શુકરનલિલ્લાહ,
 ખરેખર કહું છું ખુદા પાક છે, ખુદાનું અહેસાન માનું છું,
 વલહમ્દોલિલ્લાહ, વ લાઇલાહા ઇલ્લહાહ. અલ્લાહોં
 બધાં વખાણુ ખુદાનાં છે, ખુદા સિવાય બીજો ખુદા નથી, ખુદા સૌથી
 અકબર, લાહૌલ વલા કુન્વત ઇલ્લા બિલ્લાહિલ
 મ્હોટો છે, ખુદા સિવાય કોઇને શક્તિ કે સત્તા નથી તે
 અલીયુલ અઝીમ. રહીમ, કરીમ, કસીમ, હજરત,
 મહાન અને મ્હોટો છે. હયાળુ, કૃપાળુ, રોગુ આપનાર, મહાન,
 ખુજરગ, પાક, પરવર દેગાર. દેલમ દેશ માનખાવેશ
 મ્હોટો, પવિત્ર, પાલન કરનાર. ઇરાન દેશના દેહલમ
 ખંડ એરાક. સંતોહતેર પાત્ર અડતાલીસમો
 પ્રગણામાં મનુષ્ય સ્વરૂપે છે. સત્તોતેર પાત્રોથી અડતાલીસમો
 ઇમામ મૌલાના આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર.
 ઇમામ આપણે ધણી આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર.
 (સીજદો દેવો.)
 (નમન કરવું.)

વચન અથુ તાલખ વલી.

અથુ તાલખ વલી પછીના ઇમામોનાં નામો બોલું છું.

- ૧ હક મૌલાના શાહ અલી
- ૨ હક મૌલાના શાહ હુસેન
- ૩ હક મૌલાના શાહ જએનુલ આબદીન
- ૪ હક મૌલાના શાહ મહમદઆકર
- ૫ હક મૌલાના શાહ જાફર સાદક
- ૬ હક મૌલાના શાહ ઇસમાઇલ
- ૭ હક મૌલાના શાહ મહમદ ખીન શાહ ઇસમાઇલ
- ૮ હક મૌલાના શાહ વફીઅહમદ
- ૯ હક મૌલાના શાહ તકીમહમદ
- ૧૦ હક મૌલાના શાહ રજીઅબદુલ્લાહ
- ૧૧ હક મૌલાના શાહ મહેંદી મહમદ
- ૧૨ હક મૌલાના શાહ કાઅમ
- ૧૩ હક મૌલાના શાહ મનસુર
- ૧૪ હક મૌલાના શાહ મોઅજ
- ૧૫ હક મૌલાના શાહ અજીઝ
- ૧૬ હક મૌલાના શાહ હાકમ અથુ અલી
- ૧૭ હક મૌલાના શાહ જાહેરઅલી
- ૧૮ હક મૌલાના શાહ મુસ્તનાસરખિદ્દાહ

- ૧૯ હક મૌલાના શાહ નિઝાર
 ૨૦ હક મૌલાના શાહ હાદી
 ૨૧ હક મૌલાના શાહ મહોતદી
 ૨૨ હક મૌલાના શાહ કાહેર
 ૨૩ હક મૌલાના શાહ અલાલકરીયાસલામ
 ૨૪ હક મૌલાના શાહ અલામહમદ
 ૨૫ હક મૌલાના શાહ ખુદ જનાલુદ્દીન હસન
 ૨૬ હક મૌલાના શાહ અલાઉદ્દીન મહમદ
 ૨૭ હક મૌલાના શાહ રકનદીન ખુરશાહ
 ૨૮ હક મૌલાના શાહ શમશદીન મહમદ
 ૨૯ હક મૌલાના શાહ કાશમ શાહ
 ૩૦ હક મૌલાના શાહ ઇસલામ શાહ
 ૩૧ હક મૌલાના શાહ મહમદ ખીન ઇસલામ શાહ
 ૩૨ હક મૌલાના શાહ મુસતન સિર ખિદ્દાહ
 ૩૩ હક મૌલાના શાહ અબ્દ સલામ
 ૩૪ હક મૌલાના શાહ ગરીબ મીરજા
 ૩૫ હક મૌલાના શાહ ખુજર અલી
 ૩૬ હક મૌલાના શાહ મુરાદ મીરજા
 ૩૭ હક મૌલાના શાહ જુલફીકારઅલી
 ૩૮ હક મૌલાના શાહ તુરદીનઅલી
 ૩૯ હક મૌલાના શાહ સૈયદ ખલિદ્દાહ અલી
 ૪૦ હક મૌલાના શાહ નિઝાર

- ૪૧ હક મૌલાના શાહ સૈયદઅલી
 ૪૨ હક મૌલાના શાહ હસનઅલી
 ૪૩ હક મૌલાના શાહ કાસમઅલી
 ૪૪ હક મૌલાના શાહ અબુલ હસનઅલી
 ૪૫ હક મૌલાના શાહ ખતિબાહઅલી
 ૪૬ હક મૌલાના શાહ હસનઅલી
 ૪૭ હક મૌલાના શાહ આગા અલીશાહ દાતાર
 ૪૮ હક મૌલાના શાહ આગા મુલતાન મહમદશાહ દાતાર

હાજર નેમેને ધણી વારેકેરો પુરખ સરેવો
 ઇમામતના હાલના માલિક જમાનાના ધણીને સરેવો

ઇમામ હાદીયુલ મહેંદી

ઓ ઇમામ રહેબર-લોમીયાઓને પણ રસ્તો બતાવનાર

સાહેબુલ અમ્ર આગા મુલતાન મહમદશાહ દાતાર

સત્તાના ધણી આગા મુલતાન મહમદશાહ દાતાર

અનત કરોડીડિં તારણહાર હાજર નેમેને ધણી
 અસંખ્ય કરોડો જીવોને મુક્ત કરનાર ઇમામતના હાલના માલિક

ખીસે અમર પુઠીયાં શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કર
 તારી સત્તાની રૂએ ઓ શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર

મૌલાના આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર
 ઓ અમારા ધણી આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર
 (સીજદો દેવો)

(નમન કરવું.)

અલ્લાહુમા યા મૌલાના અંતસ્સલામ વ
 ઓ ખુદા ઓ અમારા ધણી તુંજ સલામત છે અને
 મિનકસ્સલામ

સલામતી તારામાંથી આવે છે.

વ એલયકાયરજ ઉસ્સલામ વ
 અને સલામતી પાછી તારામાં સમાવાની છે અને

એલયકા અલકસ્સલામ
 હજરો સલામતીઓ તારા ઉપર આધાર રાખે છે.

હય્યના રખના બિસ્સલામ. વ
 ઓ અમારા પાલનહાર સલામતી સાથે હૈયાત રાખ. અને

અદખિલના દારસ્સલામ. તબારકતા
 અમને સલામતીના ઘરમાં દાખલ કર. ઓ અમારા

રખના વ તાલૈતા. યા
 પાલનહાર તું બરકતદાર અને ખુશંદ છે. ઓ

જુલજલાલ વલ્લભકરામ. ૧

કીર્તીવાન અને મોટા મનના ધણી. ૧

—નોટ—એટલું બધા પાઠોમાં પડવું.

બેફઝલેકા રહેમત બિકુન.

યા મૌલાના-૨

તારી મહેરબાનીથી તું દયા કર.

ઓ અમારા ધણી-૨

લુલ્લ વ કરમકુન.

યા મૌલાના-૩

રહેમ અને કૃપા કર.

ઓ અમારા ધણી-૩

લાહૌલ વલા કુવ્વત ઇલ્લાબિકુન.

યા મૌલાના-૪.

તારા સિવાય કોઇને શક્તિ કે સત્તા નથી.

ઓ અમારા ધણી-૪

જુદ જુદબ રિયાદ બેરસ.

યા મૌલાના-૫

જલદી જલદી અમારી અર્જને પહોંચ.

ઓ અમારા ધણી-૫

અલ્લાહુમા, યા સૈય્યદી,

મિનકામદદી,

ઓ ખુદા, ઓ અમારા ધણી,

તારી તરફની મને મદદ છે,

વ અલ્લેકા મોઅતમદદી,

અને તારા ઉપર મારો ભરોસો છે.

હયાક નઅબદો.

વ હયાકા નસતધન.

અમે તારીજ બંદગી કરીએ છીએ. અને તારીજ મદદ માગીએ છીએ.

યા અબલગોસ અગિસની.

યા અલી

ઓ મહદ કરનાર મારી બહાર આવ.

ઓ અલી

અદરિકની, બેલુત્રેકલખડી.

તારી છુપી રહેમતથી મારી મહદે પહોંચ.

સવાળી.

રહેમતી.

મરહમતી.

મને નેક બદલો આપ. મારા ઉપર દયા કર. મને આશીર્વાદ આપ

સચ્ચો મહમદ અરબી.

અરબસ્તાનમાં રહેનારો નથી મહમદ સાચો છે.

અલી મહમદ ચક્ર ખુદા.

હક્ક સનાસ દરે બલા.

અલી અને મહમદ એકજ ખુદાઈ તુર છે. ખરેખર ઓળખનારની-

બલા નાખુદ થાય છે,

લાઈલાહા ઇલલાહ,

મોહમ્મદુરરસુલિલ્લાહ.

ખુદા સિવાય બીજો ખુદા નથી મહમદ ખુદાના પેગમ્બર છે,

અમીરૂલ મોઅમનીન અલી સહી અલ્લાહ.

સાચા દીનદારોના સરદાર અલી ખરેખર ખુદા છે.

હસ્બોનલ્લાહ,

વ નિયમલ વકીલ,

ખુદા અમારા માટે સંપૂર્ણ છે, અને સારો હિમાયતી છે.

વ નિયમલ મૌલા,

વ નિયમલ નસીર.

અને સારો ધણી છે.

અને સારો મહદગાર છે.

મુકસેનકા રખખના.

વ

ઓ અમારા પાલનહાર તારા પાસે માશી માશું છું. અને

એલય કલમસીર

પંજ પાટીજી

તારી પાસે અમે પાછા આવવાના છીએ, પાંચ ભાગની

વિનતિ, ખીસે અમર પુઠીયાં,

શાહ તોજે

આજીજી, તારી સત્તાની રૂએ,

ઓ શાહ

દરગાહમેં કબુલ કર.

મૈલાના આગા મુલ્તતાન

તારી હજુરમાં કબુલ કર.

ઓ અમારા ધણી આગા

મહમદશાહ દાતાર.

(સીજદો દેવો.)

મુલ્તતાન મહમદશાહ દાતાર.

(નમન કરવું.)

નોટ—પછી શાહ દીદારનો પંજે દેતાં “શાહ દીદાર” એમ હરેક વખત બોલવું. તે બાદ શાહકું—સલામ, પીરકું સલામ, કરોકરમ, રખોશરમ, બંદો સિરતાપા શુનેહગાર આ શાહ તું બકસીએ બક્ષણહાર.” એમ બોલી સીજદો દઈ. “પીર શાહ”ની તસખી કઢાવવી—તસખી પૂરી થતાં પડવું.

૬

અલી અદલાહ, યા શાહ, રાહીએ,

અલી ખુદા,

ઓ શાહ, તારી તરફ આવનાર રાહદારી,

દરગાહીએ, 'હરકદારીએ, પંજેભાઈએ'ખે,
 હજુરમાં આવનાર, પ્રેમ રાખનાર, પંજેભાઈએને,
 તુસી તોહજે દીદાર દીએ', ખીસે અમર પુઠીયાં,
 તું તારો દીદાર નસીબ કર. તારી સત્તાની રૂએ,
 શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કર, મૌલાના આગા
 એ શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર. એ અમારા ધણી
 મુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (સીજદો દેવો.)
 આગા મુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (નમન કરવું.)

૭

અલી અલ્લાહ, યા શાહ, ફઝલ વ રહેમત કરીએ,
 અલી ખુદા, એ શાહ મહેરબાની અને દયા કર,
 કુદ્દસ બલાઉં દે કરીએ. હુઅરેખે જોતદીએ,
 સઘળી બલાઓ દુર કર. હવતાએને આળાહ રાખ,
 મોએખે મોક્ષ દીએ. હનીબ પીંઠ ભગે તીનીબ-
 મર્જુ પામેલાએને મુક્તિ આપ, જેનાં શરીર છુટી ભય તેઓના
 હવ મુથાએ કરીએ, ખએર પેદા કરીએ.
 આત્માએને સારા સ્થળમાં જગ્યા દે. ભલાઈ બહેર કર,

શર દફે કરીએ. તોહજે દીદાર નસીબ કરીએ.
 બુરાઈ દુર કર. તારો દીદાર આપ.

બરકત દુવા સાંજીજી વિનતિ, ખીસે અમર
 સાંજની બંદગીની આજીજીના પ્રતાપે. તારી સત્તાની

પુઠીયાં, શાહ તોજે દરગાહમે કબુલ કર, મૌલાના-
 રૂએ, એ શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર, એ અમારા
 આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (સીજદો દેવો.)
 ઘણી આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (નમન કરવું.)

નોટ—નીચેની દુવા સીજદામાં પડવી.

૮

યા શાહ, પીર વકીલ, જુમલો જમાત, માદર પીદર,
 એ શાહ પીરો, વકીલો, આખી જમાત, માતાં પિતા,
 ખેસ ખીશંધર, જાંદેહ મુરદેહ, બંદો સિરતાપા-
 સગાં વહાલાંઓ, જીવતાઓ મુવેલાઓ, સેવકો માથાથી
 ગુનેહગાર. યા શાહ તું બક્ષીએ બક્ષણુહાર.
 પગ સુધી ગુનેહગાર છે. એ શાહ તું મારી બક્ષનાર માફ કર.

૯

બિસમિલ્લાહ હિરરહમા નિરરહિમ. લાઈલાહાઈલલ્લા-
 કૃપાળુ અને દયાળુ ખુદાના નામથી (શરૂ કરું છું.) ખુદા સિવાય
 હુલ હૈયુલ કયુમ. લાઈલાહાઈલલ્લાહુલ-
 બીન્ને ખુદા નથી જે હુદ્યાત અને કાયમ છે. ખુદા સિવાય બીન્ને
 મલકુલ હકકુલ મુખીન. લાઈલાહાઈ
 બીન્ને ખુદા નથી જે સાચો ને પ્રત્યક્ષ બાદશાહ છે. ખુદા સિવાય
 ઈલલ્લાહુલ મલકુલ હકકુલ યકીન. લાઈલાહાઈ
 બીન્ને ખુદા નથી જે ચોકસ અને ખરેખર બાદશાહ છે. ખુદા સિવાય
 ઈલલ્લા માલેકેય વ મિદદીન. લાઈલાહાઈ
 બીન્ને ખુદા નથી જે કયામતના દિનનો ધણી છે. ખુદા સિવાય
 ઈલલ્લાહુલ અલીયુલ અઝીમ. લાઈલાહાઈ ઈલલ્લાહ
 બીન્ને ખુદા નથી જે મોટો ને ખુલંદ છે. ખુદા સિવાય
 હુલ હલીમુલ કરીમ. લાઈલાહાઈ ઈલલ્લાહ
 બીન્ને ખુદા નથી જે ધૈર્યવાન ને ઉદાર છે. ખુદા સિવાય
 હો રખ્ખે સમાવાતે સખઅ. વ રખ્ખે
 બીન્ને ખુદા નથી જે સાત આસમાનનો પાલનહાર, અને સાત
 અરજીન સખઅ. વ. માફિહિન્ના, વ
 જમીનોનો પાલનહાર, અને તેઓની અંદર, અને

માખર્જન હુન્ના, વ રજિખલ અરસીલ અગ્રીમ.
તેઓની વચ્ચે, (જે છે.) અને સૌથી મોટી ને ઉંચી અર્ધ કુરશી-

લાઈલાહા ઇલદલાહ, મોહમ્મદદુર-
નો પાલનહાર છે. ખુદા સિવાય બીજો ખુદા નથી. મહમદ ખુદાના
રસુલિદલાહ, વ અમીરૂલ મોઅમનીન, અલી-
યેગમ્બર છે, અને સાચા દીનદારોનો સરદાર, અલી
સહી અલ્લાહ. હકકનહકકા, અસ્તગફિરૂલ્લાહ-
ખરેખર ખુદા છે. ખરેખર, મહાન ખુદાની પાસે માફી
હિલ અઝીમે. વ બે હમ્દેહી. અસ્તગફિરૂલ્લાહ
માથું છું અને તેના વખાણ કરું છું. માફી માથું છું.

રજિખ, વ અતુબો એલયહી.

ખુદાની જે પાલનહાર છે. અને હું તેના પાસે તોબા કરું છું.

લાઈલાહા ઇલદલાહ અંતા સુખહાનકા,
ખુદા સિવાય બીજો ખુદા નથી, તું પાક છે.

ધન્નીકુંતો મિનજાલેમિન લા ફતા ઇલલા અલી.
ખરેખર હું પાપી છું. નથી શુરવીર અલી સિવાય,

લાસૈફ ઇલ્લાહ જુલફીકાર. નાંદેઅલીયન,
નથી તલવાર જુલફીકાર સિવાય. સાદ કરો અલીને [જે]

મઝહરલ અબ્બએબ, તજદહુ અડિનન લકારિન નવાએબ.
કુહરતનો કરનાર છે. તને માલમ પડશે કે તે તારી મુસ્લીમતમાં

કુલ્લો હમ્મીન વ ગમ્મીન સયંજલી,
મહદગાર થશે. સઘળા દુઃખોને મુશ્કેલીયો દુર થશે.

બ વિલાયતેકા. યા અલીયો યા અલીયો યા અલી.
તારી મહદથી. ઓ અલી ઓ અલી ઓ અલી.
છુકારો નાખવો.

નોટ—સબુહની દુવા હોય તો “સબુહ સાદક”ની
તસબી કઢાવવી.

૧૦

દુવા પંજતન પાકેંછ.

પાંચ પવિત્ર તનને લગતી બંદગી.

હઝરત નબી મહમદ મુસ્તફા રસુલ સલલ્લાહો
માનવંતા પેગમ્બર મહમદ મુસ્તફા એના ઉપર ખુદાના
અલયહિ વ સલ્લમ. હઝરત મૈલા
આશીવાહ અને શાન્તી. મહાન ધણી

મુરતબઅલી. બીબી ફાતમત મોહર રજ
મુરતબઅલી, શોભાયમાન બીબી ફાતેમા મ્હોટો

અલ્લાહો તઆલા. હઝરત ઇમામ હસન.
ખુદા તેના પર રાજ રહે. માનવતા ઇમામ હસન.

હઝરત ઇમામ હુસેન. પંજતન પાકેજ દુવાજી વિનતિ.
મહાન ઇમામ હુસેન. પાંચ પવિત્ર તનને લગતી બંદગીની

ખીસે અમર પુઠીયાં, શાહ તોજી દરગાહમે
વિનતી. તારી સત્તાની રૂએ, ઓ શાહ તારી હબુરમાં
કબુલ કર, મૌલાના આગા મુલતાન મહમદશાહ
કબુલ કર, ઓ અમારા ધણી આગા મુલતાન મહમદશાહ
દાતાર. (સીજદો દેવો.)

દાતાર. (નમન કરવું.)

નોટ—પછી પીરોની પુઠીઉં પડવી જે ૪૯ છે પણ
જેટલી દુવામાં પડાય છે તે લખી છે.

૧૨

દુવા ગત પીરેંજી.

ગતના પીરોની દુવા.

૧ પીર અવલ નખી મહમદ મુસ્તાફ રસુલ
સલ્લલ્લાહો અલયહિ વ સલમ.

૨ પીર ઇમામ હસન

૩ પીર કાસમ શાહ.

૪ પીર ભફરશાહ.

૫ પીર જેતુલ આબદીન

• • •

૨૬ પીર સદરદીન.

૨૭ પીર હસન કબીરદીન.

• • •

૪૯ કુલ પીરેંજે પીર, મૌલાના આગા મુલતાન
મહમદશાહ દાતાર.

હાજર જેમેજે ધણી. યા રખખ, હકકે ઉનદો
ધમામતના હાલના માલિક, ઓ પાલનહાર, સત્યવંતી
ગુલેગુલશને બતુલ બક્ષીએ મારા બ ફાતેમા
બીબી ફાતેમાની વાડીના બે ગુલાબના પુલો (હ. હસનૈન.) ની
દુખતરે રસુલ.

ખાતર, પેગમ્બરની દીકરી બીબી ફાતેમાની ખાતર માફ કર.

દુવાગત પીરેંજે રસાડણી વિનતિ. ખીસે અમર
સઘળા પીરોના આશીવાદની વિનતિ. તારી સત્તાની

પુઠીયાં. શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કર, મૌલાના
રૂએ, ઓ શાહ તારી હબુરમાં કબુલ કર, ઓ અમારા

આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (સીજદો દેવો)

આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર (નમન કરવું.)

૧૨

હુવા ગત સહીદેંજી.

ગત સહીદો માટે હુવા.

હુવા દીયો ગત સહીદે. ખારગુરેં,

ગત સહીદો માટે હુવા આપો. ખારગુર (પીર સદરદીન.)

ઔલીયા, અંબીયા, સીતેર સો સો હુસેની,
ખુદાના દોસ્તો. પેગમ્બરો, સાત લાખ હુસેનીઓ,

એક લાખ ચોવીસ હજાર પેગમ્બર ગત જુમલે
એક લાખ ચોવીસ હજાર પેગમ્બરો, સઘળા આત્મા-

ને રૂએખેં રસાડયુજી વિનાતિ, ખીસે અમર પુઠીયાં,
ઓને હુવા પહોંચાડવાની વિનતિ, તારી સત્તાની રૂએ,

શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કર મૌલાના આગા
ઓ શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર, ઓ અમારા ધણી

સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. [સીજદો દેવો.]

સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (નમન કરવું)

નોટ—પછી “પંજતન પાકની” તસખી કઠાવવી.

દુવા નિયત ખચેર.

ભલી ધારણાઓની બંદગી.

આકબતને ખચેર કરીએ. હીતમાંદ ખચેર કરીએ.
અમારો અંતકાળ સારો કરજે. હમણાં અને ભવિષ્યમાં ભલું કરજે.

દીન દુનિયાંને ખચેર કરીએ. આઠ પહોર ચોસઠ
દુનિયાં અને આખરતમાં સાફ કરજે. આઠ પહોર ને ચોસઠ

ઘરિઉં ખચેર સલામતીસેં ગુનરીએ.

ઘડિ ભલાઈ-આબાદી સાથે પસાર કરજે.

વાટે, ઘાટે, રાહ મુસાફરે, રાહીએ દરગાહીએ,
રસ્તામાં, મંજલમાં, રાહદારીઓનું, તારી તરફ આવનાર અને

પંજેભાઈએ, અમલદારીએ,

હજુરમાં પહોંચનારનું, પંજેભાઈઓ, અધિકારીઓ,

ધરકદારીએ, જુમલે જમાયતને ખચેર કરીએ.

તલબગારો, અને આખી જમાતનું ભલું કરજે.

આલનખી આલાદ અલીને ખચેર કરીએ.

અલી નખીના પરિવારનું ભલું કરજે.

યા અલી રખેં બલમકનાં,   યા અલી રખેંશર
 ઓ અલી જુલમગારોથી બચાવ,   ઓ અલી શયતાનની
 શયતાનકનાં,   યા અલી રખેં તીનીકનાં
 ધુરાઈથી બચાવ.   ઓ અલી જેઓને તારી
 છનીપે તોજી સાંજીએ ન આહે.   યા અલી તું
 હયાનથી તેઓથી બચાવ.   ઓ અલી તું
 ખચેર કરીએ.   ખચેરજી વિનતિ.   ખીસે અમર
 લલું કરજે.   લલાઈ બાબેની આજીજી.   તારા હકની
 પુઠીયાં.   શાહ તોજે દરગાહમેં કબુલ કર મૌલાના
 રૂએ.   ઓ શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર ઓ અમારા
 આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (સીજદો દેવો.)
 આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર. (નમન કરવું.)
 નોટ—નીચેની દુવા સીજદામાં પડવી.

૧૪

૧ દીયો સીજદો અલ્લાહ મરેહેયાં અલી મહમદ
 સીજદો દીયો ખુદા રહેમત કરે અલી મહમદ
 મત જુમલેજી મુશકીલ આશાન કરે.
 સઘળી જમાતોની મુશકેલીઓ આશાન કરે.

- ૨ દીયો સીજદો અસ્તાહ મરેહેઆં સાહેબ,
 સીજદો દીયો ખુદા રહેમત કરે, મૌલા
 સતજો કાંગવો કબુલ કરે.
 સતનો કોલ (બચત.) કબુલ કરે.
- ૩ દીયો સીજદો ત સાહેબ, ગુરપીરજો બોલમથે કરે.
 સીજદો દીયો મૌલા ગુરપીરનો બોલ ખુલંદ કરે.
- ૪ દીયો સીજદો ત સાહેબ, રાહીએ દરગાહીએ
 સીજદો દીયો મૌલા રાહદારી અને હબ્બુરમાં
 દર પહોંચાએ દીદાર નસીબ કરે.
 આવનારને આસ્તાને પહોંચાડી દીદાર આપે.
- ૫ દીયો સીજદો ત સાહેબ, બારગુર જે ઐલાહ
 સીજદો દીયો મૌલા બારગુર (પીર સદરદીન)ની
 જે કલામમે સગવીજે.
 ઐલાહના કલામમાં બરકત મુકે.
- ૬ દીયો સીજદો ત સાહેબ, અનપાણીજે ભંડા-
 સીજદો દીયો મૌલા, અનાજપાણીના જથ્થા
 રમે બરકત વીજે.
 માં બરકત નાંખે.

૭ દીયો સીજદો ત સાહેબ, કરજઅનતા કરજ-
સીજદો દીયો મૌલા, દેવાદારોને કરજ મુક્ત કરે,
લાએ, ફરજઅનને કારસાજ થીએ.

જેનાપર ફરજ પડી હોય તેઓના કારજ ઉકલાવી આપે.

૮ દીયો સીજદો ત સાહેબ, દીનજ દુશમન દરે કરે.
સીજદો દીયો મૌલા, દીનના દુશમનોને નાખુદ કરે.

૯ દીયો સીજદો ત સાહેબ, દરખાનેમેં સરાઈઉં
સીજદો દીયો મૌલા, પોતાના રહેઠાણમાં
ખુશાહલીઉં વધાયું કરે.

ખુશીખુશિયાલી અને આખાદી ફેલાવે.

૧૦ દીયો સીજદો ત સાહેબ, રાજકે રાજદે,
સીજદો દીયો મૌલા, રાજઓને રાજ બક્ષે,
પ્રજકે સુખદે.

પ્રજઓને સુખ આપે.

૧૧ દીયો સીજદો ત સાહેબ, મતબુમલેહઉં
સીજદો દીયો મૌલા, બધી જમાતોની

મનગુરીઉં મુરાદું હાંસલ કરે.

મનમાં ધારેલી ઉમેદો પુરી કરે.

૧૨ દીયો સીજદો ત સાહેબ, બંધીવાનેબ
 સીજદો દીયો મૌલા, કેદીઓનો
 બંધ ખલાસ કરે.
 છુટકારો કરે.

૧૩ દીયો સીજદો ત સાહેબ, સીગો
 સીજદો દીયો મૌલા, જલદી
 સ્વારી કરે પ્રગટ થીએ.
 બહર થાય.

૧૪ દીયો સીજદો ત સાહેબ, મુશ્કીલ આશાન કરે,
 સીજદો દીયે મૌલા, મુશ્કીલો દુર કરે,
 ખચેર પેદા કરે, રખીવઠે મહાદનજે આબરકનાં.
 આબાદી ફેલાવે, રોજ કયામતનાં દુઃખોથી બચાવે.

૧૫ દીયો સીજદો અલ્લાહ મેરેહેઆં અલી મહમદ
 સીજદો દીયો ખુદા રહેમત કરે અલી મહમદ
 ગતજીમલેજી વિનતિ કબુલ કરે.
 બધી જમાતની આજીજી કબુલ કરે.

નોટ—સીજદામાંથી માથું ઉપાડી પડવું.

દીયો ખો પેટાંદજી સાર સંભાર,
આવકમાંથી, ખાઓ તેમાંથી સાર (ધમામનો હક) સંભારીને દેજો.

ઉછીનું પાછીનું દમડીદામ સારે
ઉધાર ઉછીનું લીધું હોય, (તે પણ તેને દેવું.) સરકાર સાહેબી

સરકારમેં દીજી. યાર અદલાહ મરેહેઆં,
દમડીદામ દેવાનું હોય તે દેવું. ભાઈ, અદલાહ રહેમત કરે,

મૌલા અલી મનગુરીઉં મુરાદું હાંસલ કનેઆં,
મૌલા અલી મનની ઉમેદો પુરી કરે.

મૌલાના આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર દીદાર
આપણો ધણી આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર દીદાર
નસીબ કનેઆં. તસબી કદો શાહ ગરીબ મીરઝાં ફઝલ
નસીબ કરે. તસબી પડો ગરીબોના બેલી ફઝલ

કર મૌલાના અલી.

કરનાર મૌલા અલી.

નોટ—ઉપર મુજબ તસબી કઢાવવી પછી “યા અલી”ના
નામની તસબી કઢાવવી પછી ફરમાનજી તસબી
૧૪ વખત “યા અલી” ૧૪ “સલવાત” ની
કઢાવવી.

અહ્વાહુમા સલ્લેઅલા મોહમ્મદન વ આલે મોહમ્મદ.
 ઝો ખુદા નખી મહમદ અને તેની આલ (ગાદી વારસ) ઉપર
 આશીર્વાદ મોકલ.

હુવા નિચ્યત ખચેર. આકુખતને ખચેર કરીચે.
 ભલી ધારણાની ખંઢગી. અંતકાળ સારો કરજે.
 યા અલી તું ખચેર કરીચે. ખચેરજી વિનતિ,
 ઝો અલી તું ભલું કરજે. ભલાઈ ખાખેની આજીજી,
 ખીસે અમર પુઠીયાં શાહ તોજે દરગાહમેં ક'બુલ કર.
 તારી સત્તાની રૂએ ઝો શાહ તારી હજુરમાં કબુલ કર.
 મૌલાના આગા સુલતાન મહમદ શાહ દાતાર.
 ઝો અમારા ધણી આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર.
 (સીજદો દેવો.)
 (નમન કરવું.)

નોટ—નીચેની હુવા સીજદામાં પડવી.

યા શાહ, ભલી બતાઈચે, ખુરી તબાઈચે,
 ઝો શાહ, સારાઈ બતાવો, ખુરાઈથી દુર રાખો,

હરદો હાથ તુમારે.

એ બન્ને તમારા હાથમાં છે.

૧૭

મદદ અલી, સફાયત રસુલ, ઇતાઅત ખુદા

અલીની મદદ, મહમદની સીફારશ, તેના માટે છે જે

હજરત કબુલ. પીર સતગુર નુરની ફરિયાદ.

ખુદાની બંદગી કરે છે. પીર સતગુરનુર હાદ આહે છે.

પીર શમસ ચોટની ફરિયાદ. પીર સદરદીનની ફરિયાદ.

પીર શમસ હાદ આહે છે. પીર સદરદીન હાદ આહે છે.

પીર હસન કબીરદીનની ફરિયાદ. મૌલાના આગા

પીર હસન કબીરદીન હાદ આહે છે. આપણા ધણી આગા

સુલતાન મહમદશાહ દાતાર પાસે ફરિયાદ. એથે

સુલતાન મહમદશાહ દાતાર પાસે હાદ આહે છે. નીચે

કલમે કલમું પાક.

મુજબ કલમો પવિત્ર છે.

અશહદો અન્ન લાઈલાહા ઇલલ્લાહ.

હું સાક્ષી આપું છું કે, ખુદા સિવાય બીજો ખુદા નથી.

અશહદો અન્ન મોહમ્મદુર રસુલિલ્લાહ.

હું સાક્ષી આપું છું કે મોહમ્મદ ખુદાના પેગમ્બર છે.

અશહદો અન્ન અમીરૂલ મોઅમનીન અલી

હું સાક્ષી આપું છું કે, સાચા દીનદારોનો સરદાર અલી

સહી અલ્લાહ.

ખરેખર ખુદા છે.

હયેઅન્દાહ.

તે હૈયાત છે.

કાયમા પાયા.

હ'મેશાને માટે પામ્યા છીએ.

નોટ—છેલ્લો શબ્દ “કાયમ પાયા” બોલવા સાથે
“શાહ પીર પાયા” કહી, સાથેજ નીચેની
દુવા બોલાય છે..

અલ્લાહ જે દીદાર, મહમ્મદુલ સફાયત, મહમ્મદ સફાયત
કરશે, મોમન ખહેસ્ત લહંદા ઉણા, પુરા આશવંતા, ઉતારે
પાર કરીએ, યા આગા મુલતાન મહમ્મદ શાહ હાતાર.

—અલ મરણુ મોત હક.—

પાઠ ૧૮ નકલંકની આરતી.

એણ સેહિતર દીપમે' શાહ બહેર બેઠા,
 સાંજ સભુ નિત્ય જ'પો મોરા બાધ,
 આરતી કીજે નકલંક તણીણ,
 સતગુર સોહોદેવ રાહ બતાધ
 ખારગુર પીર સદરદીન દિશતબાધ
 આરતી કીજે નકલંક તણીણ (ટક) ૧

એણ અજપેયા બપ મુનીવરે બણ્યા,
 લખચોરાસી જીવના ફેરા ટાઢ્યા આરતી કીજે. ૨
 એણ અમરબેઠ મુનિવરે બણ્યા,
 એકોતેર પુરીઆ જીવના ઓધારયા. આરતી કીજે. ૩
 એણ અથરવેદમાં જે કોઇ માહેર,
 હસ માહે દીનહયાળ પ્રભુ બેઠા બહેર. આરતી કીજે. ૪
 એણ અનેક વાળાંજત્રી વાજે,
 અકળ સરૂપ દેખી હુનિયા લાજે. આરતી કીજે. ૫
 એણ મત કોઇ લાજ કરો હરિજન,
 ભકિત કરો આછે મનતન. આરતી કીજે. ૬
 એણ ખટ દરશન સુન પુબએ,
 સતપંથ ધર્મકો મરમ ન પાએ. આરતી કીજે. ૭

એણ સતપંથ ધર્મ આરાધા મોરા બાધ,
 અનત કરોડ જીવને હુધ છે વધાધ. આરતી કીજે. ૮

એણ ચેતનહારા તમે ચેતો મોરા બાધ,
 કહે ગુર સોહોદેવ કરી લ્યો કમાધ. આરતી કીજે. ૯

એણ બણે પીર સદરદીન સુણો મોમન બાધ,
 ગાફલ દુનિયાં શાહકો મરમ ન પાધ. આરતી કીજે. ૧૦

પાઠ ૧૯ આરતીના જ્ઞાનની માયના.

પવિત્ર ભુમિ-પાક દિલમાં મૌલા પ્રત્યક્ષ બીરાજે છે,
 હે બાધઓ, હંમેશાં સવારસાંજ સ્મરણ કરો.
 (જેથી દિલ પવિત્ર બને છે.)

નકલંક (અવતાર પાત્ર હાઝર ઇમામ)ની પુજા કરો,
 આ સત્ય વાટ (રસ્તો) સદગુરૂ પીર સદરદીને બતાવી છે. ૧

અધ્યાસના અંતે-વગર જગ્યે સ્વયં જાપ થયા કરે,
 એવું બકિતમાર્ગનું મહાન રહસ્ય શ્રેષ્ઠ,
 મુનીઓજ જાણી શકે છે, જેના ભવબંધનનો લય થાય છે.

નકલંકની પુજા કરો. ૨

અમરપદનો મર્મ મહાન મુનીઓ જાણે છે,

જે પોતાનાં એકોતેર પુર્વજોનું તારણ કરાવી શકે છે.
નકલંકની પુજા કરો. ૩

અર્થવેદનું જ્ઞાન ધરાવનારા લોકો, પ્રત્યક્ષ ખીરાજતા
હસમાં નકલંક અવતારની પિછાન મેળવી શકે છે.
નકલંકની પુજા કરો. ૪

માનવ લીલાવાળા ઇશ્વરીજ્યોત સ્વરૂપની નહીં કળી શકાય
તેવી લીલા જોઈ-ધણી,
નિંદાઓર જીલોના ત્રાસે, દુનીયાં લોક લજવાય છે.
નકલંકની પુજા કરો. ૫

હે મૌલાના સાચા આશકો, તમે એવી શરમ નહિ કરતા,
સાફ તનમનથી મૌલાની ભક્તિ કરો.
નકલંકની પુજા કરો. ૬

મ્હોટા (૬) છ સંપ્રદાયોમાં જીતપરસ્તિ થાય છે,
તેઓએ સત્યપંથ ધર્મનો લેહ જાણ્યો નથી.
[નકલંકની પુજા કરો. ૭

હે બાઈઓ, તમે સત્યપંથ ધર્મના ફરમાન પ્રમાણે ચાલો.
જે થકી અસંખ્ય-કરોડો જીવો મુક્તિ પામ્યા છે.
નકલંકની પુજા કરો. ૮

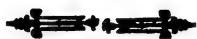
હે ચેતવાવાળા બાઈ ચેતો,

શુર સહોદેવ (પીર સહરદીન) ફરમાવે છે કે,
હે ભાઈઓ નેક કમાઈનો સંશ્રદ્ધ કરો.

નકલકંઠની પુજા કરો. ૬

પીર સહરદીન માળાપ ફરમાવે છે કે હે ભાઈઓ સાંભળો,
ગફલતમાં પડેલા દુનિયાના લોકો મૌલાના સ્વરૂપને
ઓળખી શકતા નથી.

નકલકંઠની પુજા કરો. ૧૦

પાઠ ૨૦ જ્ઞાન ઘટપાટ થાપનાનું.

છરેવાલા પાટ મંડાવીને ચોક પુરાવો,
દુહરખેસું કલશ થપાવો,
ચારે સુવાગણુને તેડાવો, વધાવો તે કાયમ સ્વામી.
વાલા આજ મંદિર રળીયમણું દીસે,
રૂડા સંત આવ્યા, રૂડા સાધ આવ્યા,
આપણે બેર પ્રભુજી પધાર્યા મંદિરીયે. (ટીક) ૧

છરેવાલા દીસતડાં રૂડેરાં દીસે, બોલતડાં સુખ મીઠાં,
પવિત્ર થયાં ઘર આંગણું મારાં, સતગુરૂ નજરે શું દીઠાં,
આજ મંદિર. ૨

છરેવાલા કોઈ કહે છે મેલાંને કોઈ કહે છે ચોખાં,

કેઈ કહે છે એવાં કેવાં, જોત જગાડી જુમલોજી મેઠાં,
હું બલિહારી તેની, આજ મંદિર. ૩

જરેવાલા શ્રવણે સુષુપ્તો નજરેસું દીઠાં,
હું ભવોભવ દાસી તમારી,
દોહલડાં સર્વે દુર કરો યા શાહ, વિનતિ કરીને પાય લાશું.
આજ મંદિર. ૪

જરેવાલા ગુરનર સાથે ગોઠડી કીજે, તત્વ અક્ષર શુષ્ક લીજે,
જેણે થકી ભવસાગર તરીયે સેવા સાહેબજીકી કીજે,
આજ મંદિર. ૫

જરેવાલા એ જ્ઞાન મહા રસ પીર ભણાવે સદરદીન,
મોમન અમીરસ પીવા વહેલા આવો,
હાજર જોમાને પાય પડી, વધાવો તે કાયમ સ્વામી.
આજ મંદિર ૬

પાઠ ૨૧ ઘટપાટ થાપનાના જ્ઞાનની માયના.

(પ્યારા ભાઈઓ જીવતા રહો, એવી દુવા આશિષ સાથે
પીર માળાપ કરમાવે છે કે,
ઘટપાટ સ્થાપના અર્થે પાટ માંડી, ચોક પુરી, ઉમંગથી
કળશ સ્થાપના કરો,

આર મહાન સતિઓનું આવાહન કરી તે દ્વારા નિરંતર
પ્રકાશી રહેલા મૌલાના નુરને વધાવો.

આજે આપણે ત્યાં ભલાં સંતસાધુ અને મૌલાની,
પધરામણી થતાં મંદિર રળીયામણું લાગે છે. ૧

દેખાવે સોહામણું અને મીઠી જખાનવાળા સદ્ગુરૂના દર્શન
થયાં-અને એમનાં આગમનથી આપણાં ઘર આંગણાં
પવિત્ર થયાં.

આજે આપણે ત્યાં. ૨

કોઈ પવિત્ર કહે, કોઈ અપવિત્ર કહે, તો કોઈ કહે એ
કેવો છે? તે સમજતું નથી, (આ ઉત્તમ, મધ્યમ અને
કનિષ્ઠ લોકોની મનોદશા છે, તે પર ખ્યાલ ન કરતા)
જે સમાજમાં “જ્યોતિ” યાને અલ્લાહ પાકે નાજેલ કીધેલું
“નુરે મુબીન” (હાજર હમામ) ખીરાજે છે, તે સમાજ
પ્રસંશનિય છે-ધન્યવાદને પાત્ર છે.

આજે આપણે ત્યાં. ૩

હાને સાંભળેલ તે જ્યારે નજર સામે દેખાય, ત્યારે
આશકો કહે અમે આપના જન્મોજન્મના હાસ છીએ,
અમારી મુરકીલો આસાન કરો; અમે વિનતિ કરીને
પગે પડીએ છીએ.

આજે આપણે ત્યાં. ૪

કુનિયાંરૂપી મહાસાગરથી પાર થઈ મુકિતના કિનારે પહોંચવા,
હાજર ઇમામની શુભ મુલાકાત લઈ તત્વ અક્ષર-શુરૂમંત્ર
લેવાની જરૂર છે, અને સેવા ધર્મ નહિ વીસરતા.

આજે આપણે ત્યાં. ૫

આ મહાન રહસ્યમય જ્ઞાન પીર સદરદીન માળાપ ફર-
માવતાં કહે છે કે, દીનદારો અમૃતમય આજે સફા પીવા
વહેલા હાજર થાઓ, હાજર ઇમામને-અનાદિથી પ્રકાશી
રહેલ ઇલાહી નુર રૂપે ઓળખી નમો અને દ્રઢ

પ્રેમભાવ બતાવો. આજે આપણે ત્યાં. ૬

પાઠ ૨૨ જ્ઞાનામૃત ભાગ ૧ લો.

જીરેભાઈ ધરમી તે જે વીરા ધરમ વિચારે,
અવર તેને કાંઈ નહિ સુજે, જીરેભાઈ. ૧

જીરેભાઈ ધરમી થઈને પરનિંદાસું રાચે,
તે ધરમી નહિ પશ્ચ ચોર, જીરેભાઈ. ૨

જીરેભાઈ સત્યનો મારગ તેને કાંઈ નહિ સુજે,
તે અમથી અળગા બાણો, જીરેભાઈ. ૩

જીરેભાઈ મોમન તે જે આપણા મનને સમજાવે,
અવર સમજાવે સો ક્યસા, જીરેભાઈ. ૪

જીરેભાઈ ભણે પીર ઇમામશા તમે મનને સમજાવો,
તો વહેલા અમરાપુરીમાં આવો, જીરેભાઈ. ૫

પાઠ ૨૩ ઉપલા જ્ઞાનની માયના.

પીર માળાપ ફરમાવે છે કે, હું ભાઈઓ, ધર્મપંથે ચાલ-
નાર સાચો ધર્મિષ્ઠ તે કહેવાય કે જે હુમ્મેશાં સારા અને
નેક ધર્મનાજ વિચાર કરે, તે સિવાય બીજા ખોટા
ખ્યાલો પણ ન કરે. ૧

હકીકતી, મોમન દીનદાર થઈ જે પારકી નિંદામાં મશગુલ
રહે, તે ધર્મી નથી પણ ચોર છે. એટલે ધર્મપિણાનો
ખોટો ડાળ કરનાર છે. ૨

એવા ડાળધાલુ ધર્મપિણુ દેખાડનારને સાચો રસ્તો મળશે-
જ નહિ, તે શાહ પીરથી ઘણા છેટા છે. ૩

ખરો મોમન દીનદાર એ છે કે, જે પોતાના મનને વશ
રાખી શકે, પોતે પુરો ન હોય ને બીજાને બોધ આપે
તે શા કામનો. ૪

પીર ઇમામશાહ ફરમાવે છે કે, તમે પોતાના મનને

સમજાવો-અર્થાત મનપર કાળુ રાખી ઇદમ પ્રમાણે અમલ
કરો, તો તરતજ અમર સુખના અધિકારી બનો. ૫

પાઠ ૨૪ જ્ઞાનામૃત ભાગ ૨ જો.

એજ આનંદ આનંદ કરેયો રખીસરો,
અવલ શાહ તમે પાયા. ૧

એજ મિલો ને મિલાવો રખીસરો,
મલી કરી કરેયો કમાઈ. ૨

એજ જંપુદીપમાં શાહ મોરો પરવરેયા,
રખીયાં ને ચેર વધાઈઉં. ૩

એજ રખીસરોને શાહ મોરો ઉગારશે,
કરણી તણાં ફળ દેશે. ૪

એજ દીયો દશેાંદ અવતાર ધીયાવો,
એણે કર્તવ્યે જીવડો છુટે. ૫

એજ વિખડી વેળા માંહે પંથ કઠણ છે,
આવેયાં આગમ એંધાણુ. ૬

એજ ભણે પીર સદરદીન સતગુર પ્રહ્લા,
તમે ચેતો તે ચેતણુહાર. ૭

પાઠ ૨૫ ઉપલા જ્ઞાનની માયના.

- પીર માળાપ ફરમાવે છે કે, હે મોમનો ખુશી થાઓ,
તમને શ્રેષ્ઠ સદ્ગુરૂ મળ્યા છે. ૧
- હે મોમનો પરસ્પર પ્રેમથી મળો, અને ઐક્યતાથી
સુકૃત્યો કરો. ૨
- પવિત્ર ભુમિમાં મૌલાની પધરામણી થતાં, ઇમાનદારોને
ત્યાં વધામણી. ૩
- મૌલા મોમનોને બચાવશે, અને સુકૃત્યોનો બદલો આપશે
હશેાંદ આપો, હાઝર ઇમામનું સ્મરણ કરો, એવી
કમાઈથી જીવને મુક્તિ મળશે. ૪
- બારીક સમયમાં સત્યપંથે રહેવું મુશ્કેલ છે, ભવિષ્યની
કહેલ નિશાનીયો આવી છે. ૬
- સદ્ગુરૂ બ્રહ્મા પીર સદરદીન ફરમાવે છે કે, ઓ ચેતવા-
વાળા તમે ચેતજો. ૭

પાઠ ૨૬ જ્ઞાનામૃત ભાગ ૩ જો.

- એજ ભલેરે ભાઈ તમે કરી લ્યો કમાઈ,
ભાઈ અપના કીયા તમે પાઓગેરે. ૧

એણે અપને સાહેબણકો સખ કુછ માલમ,
આગળ છપી કયે ઘર જાઓગેરે. ૨

એણે જુઠેરે પાખંડે તમે કાંઈ રાચો,
બાઈ મારા ફરી ફરીને પસ્તાઓગેરે. ૩

એણે મહેશર વેલા માંહે ઠોરજ નાંહી,
ત્યાં કયું કરી મુખ દીખલાઓગેરે. ૪

એણે કાચીરે કાયા કોટ મીટીદા,
માંહે વિમરસ કરીને દેખોરે. ૫

એણે અગન પાણી એળી દોનું સમાયા,
બાઈ ઇયું કરી પિંઢ નિપાચારે. ૬

એણે એક કણ દેશો તેના પલત્ર સવા લાખ લેશો,
એ તો નિપાણુદારા ખાલક રે. ૭

એણે અલી મહમદ સાચા કલેમા,
બાઈ તિન બિનાં મોક્ષ નાંહિરે. ૮

એણે સૈયદ મહમદશાહ સાચું આખે,
આપણી કરત કમાઈ સાથ લે જાઓગેરે. ૯

પાઠ ૨૭ ઉપલા જ્ઞાનની માયના.

પીર માળાપ ફરમાવે છે કે, તમે સુકૃત્ય કમાઈ કરી લ્યો,
પોતાની કરેલી કમાઈ પ્રમાણે તેનું ફળ—

ફાયદો તમને મળશે. ૧

આપણા ખુદાવંદ તઆલાને બધું રૌશન છે,

એનાથી સંતાઈને ક્યાં જશો. ૨

ખોટી કૃત્રિમ ચીજો પર શા માટે મોહિત થાઓ છો,

એથીજ તમોને વારંવાર પરતાવો કરવો પડશે. ૩

દુઃખના વખતમાં ક્યાંઈ રાહતનું સ્થળજ નહિ મળે,

તમે ત્યાં થું મોડું બતાવશો. ૪

આ શરીર કાચી માટીનો કિલ્લો છે,

તેનો વિચાર કરી અંદર ખોજ કરી જુઓ. ૫

અગ્નિ અને પાણી વિગેરે તત્વો વડે,

આ શરીરની રચના થએલ છે. ૬

અહીં એક ઢાણો દેશે તો પરલોકમાં સવાલાખ ગણું ફળ મળશે,

તે આપનાર પરવરદેગાર છે. ૭

હ. મૌલા મુરતબાઅલી અને હ. નબી મહમદ મુસ્તફા

સ. નો કલેમો સત્ય છે,

તેઓનું શરણ લીધા વગર મુક્તિ નહિં મળે. ૮

સરમદ મહમદ શાહ ખરેખરું કહે છે કે:—

પોતાનાં કરેલાં કર્તવ્યો સાથે લઈ જશો. ૬

પાઠ ૨૮ ઇસલામીઓનું આચરણ.

તો મુનીવરભાઈ આજ કલિમાંહિ મુસલમાન કૌન હયે,
ઉસકા તમે સુણો વિચાર,
સુન્નત પાંચ કરાવે દેહીમાં,
આજ સોહી મુસલમાન દીનદાર.

રે આજ સોહી મુસલમાન દીનદાર. ૨૮૨
તો મુનીવરભાઈ પ્રથમ જીલીયા સુન્નત કીજીએ,
સર્વે નિંદા જુઠ ને વાર,
હરહમ નામ લીયો સાહેબનું,
કેને મુખથી ન કહીએ મારે—

૨૮૩

તો મુનીવરભાઈ ખીજી ઈદ્રિય સુન્નત કીજીએ,
પરઝી ગમનસું મન વાર,
તમે મત ચુકો ખાવલે,
ભાઈ ઉસકા જુજો વિચારે—

૨૮૪

તો મુનીવરભાઈ ત્રીજી સુન્નત કીજે આંખની,
કીસપર કુડી નજરે મત દેખ,

સવે રંગરૂપ સાહેજે સુલ્યાં,
તેની માટી લેજો સખ એકરે— ૨૮૫

તો મુનીવરભાઈ ચોથી સુન્નત કીજે કાનની,
હરિ નામ સુષુતાં દિન જાએ,
કેની નિંદા બહુગોઈ સાંભળીએ નહિં,
તો સાંહીયાં સંગાતિ થાએરે— ૨૮૬

તો મુનીવરભાઈ પાંચમી સુન્નત કીજે હાથપગની,
દોનું મલી એકજ આએ,
કોઈ પ્રાણી પર હાથ ન ઉપાડીએ,
અને અસત્યકે ઠામ ન જાઈએરે— ૨૮૭

તો મુનીવરભાઈ એવી પાંચ સુન્નત કરાવો દેહીમાં,
અને સખ ઠોર ઇમાન રાખ,
તો નિમાજ રોજ સખ કીયા,
સોહી મુસલમાન હયે પાકરે— ૨૮૮

તો મુનીવરભાઈ તમે કલેમા પડો મુખથી,
ગુર નખી મહમદની આલના પુજો પાએ,
નિત્ય નિત્ય ગતમાં જઈ છકર કરો,
સોહી મુસલમાન ખહેસ્તે જાયેરે— ૨૮૯

પાઠ ૨૯ ઉપલો જ્ઞાનની માયના.

પીર માખાપ ફરમાવે છે કે, આજે કલિયુગના જમાનામાં મુસલમાન કોણ કહેવાય તેની હકીકત સાંભલો, જે પાંચ પ્રકારની અંદરની સુન્નતના પાખંદ હોય તે સાચા મુસલમાન દીનદાર છે. ૨૮૨

પહેલી જખાનની ક્રિયા એ કે, કોઈની નિંદા ન કરવી, જીહું ન બોલવું, હંમેશા મૌલાના નામનું સમૃષ્ણ કરવું અને કોઈને હિંસા કરાવવા ઉશ્કેરવો નહિ. ૨૮૩

બીજી ક્રિયા નફસ અમારાને વશ કરવાની, પર જી સંખંધી વિચાર પણ ન કરવો. હે દિવાનાઓ બુલ મકરો અને તેનો મતલબ સમજો. ૨૮૪

ત્રીજી ક્રિયા આંખની છે કે કોઈના પર ખરાબ નજરથી ન જુઓ, રંગરૂપ-ધન્સાનઘાટ ખુદા વંદ આલમીને એકજ મીટીમાંથી બનાવ્યા છે એમ જાણવું.

ચોથી કાનની ક્રિયા એ કે, હંમેશા મૌલાની તારીફ સાંભળવી નિંદક લોકો પાસે બેસી બહગોઈના ગંદા બોલો ન સાંભળીએ તો મૌલા મહદગાર થાય. ૨૮૫

પાંચમી ક્રિયા હાથ અને પગની છે, કોઈના પ્રતિ જુલમી હસ્ત લંબાવવો નહિ, અને ખોટે રસ્તે જવું નહિ. ૨૮૬

એવી બાતુનની પાંચ ક્રિયાઓ પુરી રીતે પાળે, અને
બધી બાબદોમાં દ્રઢ ઇમાન હોય, તેની હુમેશની બંદગી કરવી
નિમાજને રોજ કબુલ થાય અને તે પાક મુસલમાન છે. ૨૮૭

હે જાઇ કલેમો વિદ્ રાખો, નખી મહમદ મુસ્તફા રસુલ
સલ્લલ્લા અલૈહિ વસલ્લમની અહેલેબેત પાક (હાઝર ઇમામ)ના
ચરણની સેવા કરો, હુમેશા ધર્મસ્થાને જઇ તેની તારીફ કરો,
આમ વર્તનાર, સાચો મુસલમાન અને ખહેસ્તનો અધિકારી
થશે. ૨૮૮

પાઠ ૩૦ સ્વામી અને 'સેવકના ધર્મ'.

સામી તેજે સજનહાર, જીવ પીંઢનો કરે નિસ્તાર;
હિલની વાતો જાણે જેહ, સકળ જ્યોત હંસપ્રકાશે તેહ;
જાને ઘડે નિપજાવે જોય, કહેશુર સોહોદેવ સાચા સામી

કહીએ સોય. ૧

સેવક તેજે સેવાસાર, હરિ જપતાં લંબે પાર;
પરિબ્રજા વાચા પાળે જેહ, સાચા સેવક કહીએ તેહ;
જ્ઞાન જ્યોત જે શુરથી ધરે, પ્રેમ વિધિ જીવતાં મરે,
અતશુદ્ધ વાચા પાલે જેહ, કહેશુર સોહોદેવ સાચા સેવક

કહીએ તેહ. ૨

માયના—પીર માળાપ ફરમાવે છે કે:—સ્વામી—જુઠાવંદ
તે છે જે બધાનો પેઢા કરનાર છે, તે અંતરબામી છે અને
તે પ્રાણી માત્રમાં હંસરૂપી જ્યોતિ પ્રકાશી રહેલ છે, જે મારે
છે અને પેઢા કરે છે. પીર સદરદીન ફરમાવે છે કે, જોજ
સાચો માલિક-પરવરદેગાર છે. ૧

સેવક અથવા મુરીદ જો છે કે જે, સારી રીતે સેવા કરે,
મૌલાના નામ સમૃદ્ધથી લવસાગર પાર ઉતરે, મહાન અલ્લાહ-
પાકના હુકમોનું પાલન કરે, તે સાચો મુરીદ ગણાય. વળી
મુરશીદ કામલનું શરણુ ગ્રહી જ્ઞાનની જ્યોતિ મેળવે—બ્રહ્મજ્ઞાન
શીખે. પીર સદરદીન સાહેબ ફરમાવે છે કે, તેજ ખરો
મુરીદ ગણાય. ૨

પાઠ ૩૧ સમજી પિતા.

મહમદઅલી ધાર્મિક શાળામાં મઝહબી તાલીમ પ્રજ્ઞ લેતો
હતો. એક દિવસ તેના પિતા નુરમહમદલાઈએ તેને પોતાની
પાસે બેસાડી તે શું શીખતો હતો તે વિશે પુછ્યું.

બાપ—વારૂ મહમદઅલી, હુવા ત્રણ વખત પડવાની, અને
થોડાં જ્ઞાનો તું શીખ્યો છે તે મને ખબર છે, પણ તે સિવાય
આપણા દીન સંબંધી બીજું શું જાણે છે તે કહે બેઠાં?

મહમદઅલી—બાપા ઇસમાઇલી શિક્ષણમાળા નામની ક્રિતાબમાં આપણા દીન વિષે ઘણી બાબતો લખેલી છે તે બધી અમો સૌ છોકરાઓ શીખીએ છીએ.

બાપ—હીક. એ ક્રિતાબ મેં વાંચી છે તેમાં ઘણું બધું જણવા જેવું છે. પણ આપણા બોધ ગુરૂ પીર સદરદીન સાહેબે જ્ઞાન શરીફમાં ફરમાવ્યું છે કે :—

એલ ચારને પાળો, તમે પાંચને વારો;
એવી આછીઆછી કરણી કમાવો.

જીરે એણે સરોવરીયે—સતને સરોવરીયે;
હેતારસ પાળ વીરાભાઇ બાંધજો.

આનો મતલબ તું સમજ શકે છે ?

મહમદઅલી—હા પિતાજી એનો અર્થ હું બહુ ધું તે એ કે:—પીર માબાપ ફરમાવે છે કે, સત્ય, સખુરી, કામા અને વિશ્વાસ એ ચાર સદ્ગુણોનું પાલન કરો અને કામ ક્રોધ, લોભ, મોહ ને મદ એ પાંચ દુર્ગુણોને તજો. એવી સાફ કરણી કરો. અને સત્યરૂપી પાણીના સરોવરને સંભાળવા પ્રેમરસની પાળ બાંધો.

બાપ—શાબાશ. ભાઈ તેં ઘણો સારો મતલબ સમજાવ્યો. હવે બીજું પુછું. આપણા બોધગુરૂએ ઉત્તમ, મધ્યમ અને

મહામધ્યમ પુરુષો, અને સ્ત્રીઓ કેાણુ કહેવાય તેનો સવિસ્તર
ખુલાસો કરમાવેલ છે તેનું તને ધ્યાન છે ?

મહામદ્યલી—હા આજેજ અમારા શિક્ષકે કૃત્તેક માટી
ધાર્મિક ક્રિતાબમાંથી એ વિષે અમને વાંચી સંભળાવી—સમ-
જાવી થોડીક લીટીઓ મોઢે કરવા લખાવી છે. અને તે કહેતા
હતા કે એક રાજપુત્રે પોતાના ગુરૂને પુછેલા પ્રશ્નોના આ-
જવાબ છે.

બાપ—ઠીક, બેટા, તે મને કાલે વાંચી સંભળાવજે.

પાઠ ૩૨ ઉત્તમ મનુષ્યનાં લક્ષણુ.

જે પ્રાણીને શ્રેષ્ઠ ગુરુબ્રહ્માણુ મલેય;	
તેના ભવસાગરના ફેરાજ ટલેયા.	૧૨૨
હાલ વાયકે ખરા હશેાંદી જેહ;	
માણુસ જાતમાં ઉત્તમજ તેહ.	૧૩૩
સદા ધ્યાન જે હરિનું કરે;	
બ્રહ્મજ્ઞાનને દિલ માંહિ ધરે.	૧૩૪
ગતમાહે નિત્ય નિત્ય મલે જેહ;	
માણુસ જાતમાં ઉત્તમજ તેહ.	૧૩૫

હયાવંતા	ક્ષમાવંતા	જેહ;	
ક્રિયા	ચાલીશ પાળે	તેહ.	૧૩૬
હવા	હીરસને વારે	જેહ;	
માણસ	જાતમાં ઉત્તમજ	તેહ.	૧૩૭
જીભ	સ્વાદ ઈંદ્રિ વશ કરે	જેહ;	
કાળ	કોધને વારે	તેહ.	૧૩૮
પાંચ	તત્વકું જાણે	જેહ;	
માણસ	જાતમાં ઉત્તમજ	તેહ.	૧૩૯
ગુર	વચન જે સીરપર	ધરે;	
ગુર	કહે તે નિપ્રયે	કરે.	૧૪૦
સતી	સંતોષી ક્ષમાવંતા	જેહ;	
માણસ	જાતમાં ઉત્તમજ	તેહ.	૧૪૧
જીવતા	જે મરતક કોઈ	રહે;	
સુખ	દુઃખ દીલનું હરિસું	કહે.	૧૪૨
હૃદયથી	હરિને ન વિસારે	જેહ;	
માણસ	જાતમાં ઉત્તમજ	તેહ.	૧૪૩
માત	પિતાની જે સેવા	કરે;	
કુડ	કપટ નિંદા	પરહરે.	૧૪૪
સર્વ	કુટમ્બનો ખેંચે	ભાર;	

વિશ્વ ભક્તિ ઉપર રાખે પયાર. ૧૪૫
 પારકી વેદના આપે સહેવે જેહ;
 માણસ જાતમાં ઉત્તમજ તેહ. ૧૪૬
 ગત લોકમાં જેનો જશ હોયે;
 નાત પરનાતમાં અવગુણ ન બોલે કોયે. ૧૪૭
 વાચ્છ કાચ્છ ઇંદ્રિય વશજ હોયે;
 રૈયત અવગુણ ન બોલે કોયે. ૧૪૮
 દયાવંતા ક્ષમાવંતા જેહ;
 માણસ જાતમાં ઉત્તમજ તેહ. ૧૪૯

ખાંડ ૩૩ ઉપલા જ્ઞાનની માયના.

પીર માળાપ કરમાવે છે કે, જે માણસને કામલ મુરશીદ મહ્યા છે, તેને સંસાર ચક્રથી મુક્તિ મળે છે. જમાનાના ધણીની કરમાન બરહારી કરે અને પુરા હશેંદી હોય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૩૨-૩૩

હંમેશાં મૌલાનું ધ્યાન કરે, હિલમાં પ્રભા જ્ઞાનને જગ્યા દે, અને ધર્મસ્થાને હંમેશા લેખા થાય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૩૪-૩૫

જે હયાવાળા અને ક્ષમાવાળા હોય, ચાલીસે કિમા પાળતા હોય, લોભ અને લાલચમાં ગીરફતાર ન થાય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૩૬-૩૭

જીભ, સ્વાદ અને નકસ અમારાને વંશ કરે અદેખાઈ અને શુસાને તાળે ન થાય, પાંચ તત્વોને જાણનારા હોય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૩૮-૩૯

મુરશીદનાં વચનો સરોચશ્મ રાખે, અને મુરશીદના કરમાન પ્રમાણે વર્તન કરે, સાચા, સંતોષી અને ક્ષમાવાન હોય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૪૦-૪૧

જે જીવતા મુઆ થઈ રહે—નિરાશિમાનપણે વર્તે, પોતાના દુઃખ સુખનું ધ્યાન મૌલા પાસેજ કરે; જે દિલથી કદિ મૌલાને વિસારે નહિ, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૪૨-૧૪૩

માખાપની સેવા કરે, કુડ, કપટ, નિંદા તજી દે, આખા કુટુંબનો બોલો ઉપાડનાર હોય, તેને મૌલાની ભક્તિ પર ઘણો પયાર હોય, અને પારકી પીડાનો જાણનાર હોય, અર્થાત દુઃખીની દાદ લેનાર હોય, તે મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૪૪-૪૫-૪૬

ગત જમાતમાં જેની કીર્તિ હોય, જ્ઞાતિને અન્ય જ્ઞાતિમાં તેના માટે કોઈ ખરાબ ન બોલતું હોય, મન વચન કર્મથી જે ઇદ્રિયોને વશ રાખનાર હોય, કોઈ માણસ જેને ખરાબ

ન કહેતું હોય, દયાવાળા અને ક્ષમાવાળા હોય તે માણસ
જાતમાં ઉત્તમ છે. ૧૪૭-૪૮-૪૯.

પાઠ ૩૪ રિતમ સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

જે સ્ત્રી હરિની સેવા કરે,
વચન હરિનાં સીર ઉપર ધરે ૧૫૩
જે હરિનું નામ ન વિસરે નિત્ય,
ક્રિયા ચાલીશ પાળે એક ચિત્ત ૧૫૪
દાનવંતી ક્ષમાવંતી જેહ
સ્ત્રી જાતમાં ઉત્તમજ તેહ. ૧૫૫
જેને હૃદય નિર્મળ જ્ઞાન,
સાસુ સસરાનું રાખે માન. ૧૫૬
કોઈ કુડ બોલે તોય ન આણે કાળ,
લક્ષણ બોધ્યે જેમ નાનાં બાળ. ૧૫૭
નીચી દ્રષ્ટે નમી ચાલે જેહ,
સ્ત્રી જાતમાં ઉત્તમજ તેહ. ૧૫૮
જે સ્ત્રી હરિની સેવા વિના અજન ખાય,
ધરેથી અવ્યાગત બુધ્યો ન જાય. ૧૫૯

યોડામાંથા યોડેરું દેહ,
 સદા સકુળવંતી કહીએ તેહ. ૧૬૦
 ધર્મ ભવ કરે જે નાર,
 સ્ત્રી જાતમાં તે ઉત્તમજ જાણ. ૧૬૧
 જે સ્ત્રી પુરૂષની આજ્ઞામાં રહે.
 સુખ દુઃખ દીલનું હરિસું કહે. ૧૬૨
 જે હરિની સેવા કરે નિત્ય,
 મહા સતવંતી નિર્મળ એક ચિત્ત. ૧૬૩
 ગત લોકસું નમી ચાલે જેહ,
 સ્ત્રી જાતમાં ઉત્તમજ તેહ. ૧૬૪

પાઠ ૩૫ ઉપલા પાઠની માયના.

પીર માળાપ કરમાવે છે કે, જે બાઈ મૌલાની સેવા
 કરે મૌલાનું કરમાન માથે ચઢાવે, કદિ મૌલાના નામને
 બૂલે નહિ, એક ચિત્તથી ચાલીસે ક્રિયાઓ પાળે, દાન
 કરનારી અને ક્ષમાવંતી હોય, તે સ્ત્રી જાતમાં ઉત્તમ છે.
 ૧૫૩-૫૪-૫૫

જેના હૃદયમાં પવિત્ર જ્ઞાનનો વાસ હોય, સાસુ અને
 સાસરાનું માન રાખનારી હોય, તેને ઠાઠ ખરાબ શબ્દો

કહેતો પણ કોધેન કરે, નાના બાળક જેવાં લક્ષણ હોય;
નીચી નજરે અને નમ્ર બાવે ચાલનારી હોય, તે સ્ત્રી જાતિમાં
ઉત્તમ છે. ૧૫૬-૫૭-૫૮

જે મૌલાની ખંદગી કર્યા વગર ખાય નહિ, ઘરેથી ભિક્ષુક
જૂજ્યો ન જાય, થોડામાંથી થોડું પણ આપે, તેને હંમેશા
સારી કુળવાન કહેવી, ધાર્મિક વ્રતો પુરા પાળે, તે સ્ત્રી
જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૫૯-૬૦-૬૧

જે પોતાના પતિના હુકમમાં રહે, સુખદુઃખ મૌલા વગર
ખીજાને ન કહે, જે હંમેશા મૌલાની સેવા કરે, ઘણીજ
સમ્યાધવાળી, પાક અને દઢ મનની હોય, અને ગત જમાતને
આધિન થઈ ચાલે, તે સ્ત્રી જાતિમાં ઉત્તમ છે. ૧૬૨-૬૩-૬૪

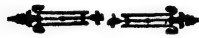

પાઠ ૩૬ દુર્જન લક્ષણ.

દયા ધર્મ ન આણે મન,
સુવે નચિંત કરે કુડાં કરમ. ૬૮
માત પિતાના સામે હોઈ લડે,
તે ચંડાલ દૌજકે પડે. ૬૯
પરજીવ મારી પેટજ ભરે,

- પરનારી સું સંગત કરે. ૭૦
 પારકું ધુતી આપજ ખાય,
 તે ચંડાળ હૌજકેં જાય. ૭૧
 પુરૂષ એક સ્ત્રી બે કરે,
 એક સું પ્રીત અઢકી ધરે. ૭૨
 હુલ કળકળે આણે દોષ,
 તે ચંડાળને મુવે નહિ મોક્ષ. ૭૩
 કન્યા તણું દ્રવ્ય લેવે જેહ,
 મહા અધમ ચંડાળજ તેહ. ૭૪
 વણુ કારજે જે પર ઘર જાય,
 જુહું જોલીને મીઠું ખાય. ૭૫
 પેટ સ્વાથે પર જીવ હણે,
 ખાય મદ માંસ દોષ ન ગણે. ૭૬
 જુઠી ગવાહી ચડાવે આળ,
 માણસ જાતમાં તે ચંડાળ. ૭૭
 શ્રેષ્ઠ ગુરુ બ્રહ્માની આલ,
 તેનો જે કોઈ ખાશે માલ. ૭૮
 જે દીધા ગુરુ ધર્મ દેખાડયા હરિ,
 તાસું જોલે પ્રપંચજ કરી. ૭૯

લીધા ધર્મ તેના પર હરે પાય,
 તે ચંડાળ હૌજકે જાય. ૮૧
 અક્ષર એક શીખવે જેહ,
 શુર કરી માનીયે તેહ. ૮૨
 જુઠા સમજે હરિના ખાય,
 તે ચંડાળ હૌજકે જાય. ૮૩

પાઠ ૩૭ ઉપસા પાઠની માયના.

જેના દિલમાં દયા અને ધર્મ નથી, બેશીકરા રહી ખરાબ કૃત્યો કરે છે, અને માતા પિતા સાથે લડે છે એવા પાપી માણસો નરગવાસ પામશે. ૬૮-૬૯

પેટના ગુજરાન માટે જીવ હિંસા કરનારા, પરત્વી સાથે સોબત કરનારા, અને બીજાને ધુતીને ખાનારા, પાપી માણસો નરગવાસ પામશે. ૭૦-૭૧

એક શખસ બે સ્ત્રીઓ પરણે, તેમાંની એક પર વધારે ખ્યાર રાખે, બીજી કકળાટ કરે અને દુઃખ પામે, એ પાપી માણસને પરતોકમાં મુક્તિ નહિ મળે. ૭૨-૭૩

કન્યા વિક્રય કરનાર, મહામધમ યાને ઘણોજ પાપી માણસ છે. ૭૪

વગર કારણે-છુપા સ્વાર્થથી, બીજને ઘેર જાય, ખોટો,
 દંભ કરી તેના પાસેથી મીઠું મીઠું ખાય, પેટ ગુજરાન
 અર્થે જીવ હિંસા કરે, શરાબ, માંસ ખાવામાં પાપ ન સમજે,
 ખોટી સાક્ષી બરે, કોઈના પર ખોટું તહોમત મુકે આવે
 માણસ, મનુષ્ય જાતિમાં ચંડાળ ગણાય. ૭૬, ૭૭, ૭૮

ઉત્તમ સદ્ગુર, બ્રહ્માની આલ—તખ્તનશીન હાજર
 ઇમામનો માલ ખાય જાય; તેણે ધર્મની શુષ્ક દહ મોઢાની
 જોળખાણ દીધી, તે ગુરૂથી, મુકરપણું કરે, જેની ખયત કરી
 તેનું શરણ છોડી જાય—ધર્મ બ્રહ્મ થાય, તેવો પાપી માણસ
 નરગવાસ પામશે. ૭૯-૮૦-૮૧

એકાદ અક્ષર શીખવે તેને પણ ઉસ્તાદ ગણવો બેઠાએ,
 જે જુદાના ખોટા સોગન ખાય છે, તે પાપી માણસ નરગવાસી
 થશે. ૮૨-૮૩

પાઠ ૩૮ ચંડાળ સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

સ્ત્રી હોય પર પુરૂષ સું રમે,
 ઘરનો પુરૂષ દીઠો નવ ગમે. ૬૦
 એક છોડી બીજ સાથે જાય,
 તેથી ચંડાળ બીજ ન કહેવાય. ૬૧

સ્ત્રી હોઇને ધરધર જામે,
 ધરનું કામ દીકું નવ ગમે. ૯૨
 કહું ન કરે કંથજ તણું,
 દિન ઉઠી સંતાપે ધણું. ૯૩
 સાસુ સસરાનું ન કરે કામ,
 નણું જોડાણીનું ન રાખે માન. ૯૪
 જીકું જોલીને ચડાવે આળ,
 સ્ત્રી જાતમાં તે ચંડાળ. ૯૫
 વિધવા હોઇને વિકરમ કરે,
 માખાપની લાજ નવ ધરે. ૯૬
 પાડે પેટને ખાળક હણે,
 મન માંહે શંકા નવ ગણે. ૯૭
 કુળ લજાવે ને વેષે ખાળ,
 સ્ત્રી જાત માંહે તે ચંડાળ. ૯૮
 જે સ્ત્રી હરિની સેવા ન કરે,
 કુડ જોલતાં શંકા ન ધરે. ૯૯
 વ્રત ધર્મ જે ન કરે નાર,
 સ્ત્રી જાતમાં તે ચંડાળ. ૧૦૦

પાઠ ૩૯ ઉપલા જ્ઞાનની માયના.

જે સ્ત્રી પરપુરુષથી સમ્બંધ રાખે, પોતાનો પતિ ઘીઠો ન
ગમે, પતિને તણ પરપુરુષ સાથે ચાલી જાય, એના જેવી
પાપી ખીણ કોઈ નથી. ૬૦-૬૧.

જે સ્ત્રી પારકા ઘરોમાં રખડે, પોતાના ઘરનું કામ કરવું
ગમે નહિ, ધણીનું કહું માને નહિ, અને તેને ઘણું કષ્ટ
આપે, સાસુ સસરા કહે તેમ ન કરે, નણંદ જેઠાણીનું માન
ન જાળવે, ખોટું જોલીને આજ ચડાવે, આવી સ્ત્રી હોય તે
સ્ત્રીજાતિમાં ચંડાળ ગણાય. ૬૨-૬૩-૬૪-૬૫.

વિધવા સ્ત્રી વ્યભિચારનું દુષ્ટ કૃત્ય કરી, માળાપને પશુ
ખદનામ કરે, અને ગર્ભપાત કરતાં મનમાં વહેમ ન લાવે,
કુળને કલંકિત કરી ગર્ભપાત કરે તે સ્ત્રીજાતિમાં ચંડાળ છે.
૬૬-૬૭-૬૮.

જે સ્ત્રી મૌલાની સેવા ન કરે, ખોટું જોલવું પાપ છે
એવો વહેમજ ન રાખે, જે સ્ત્રી ધાર્મિક ક્રિયાઓ ન કરે,
તે સ્ત્રીજાતિમાં ચંડાળ છે, ૬૯-૧૦૦.

પાઠ ૪૦ કલામે ઇમામ ભાગ ૧ લો.

- ૧ ખુદાવંદતઆલાએ જમીન આસમાન પેદા કર્યા છે, તે સર્વે ભાષા સમજી શકવાની કુદરત ધરાવે છે.
- ૨ એકજ માતાથી જન્મેલા ફરજંદ હો, તે પ્રમાણે હુજીમજીને ચાલજો.
- ૩ છોકરાઓને વાજબ છે કે, તેઓ પોતાના પિતાના દીનથી બરાબર ખબરદાર થાય, તે એવી રીતે કે, આપણા અસલ દીન ઇસમાઇલી છે, અને જેઓ આપણામાંથી ફરીને નીકળી ગયા છે, તેઓનો દીન ઇસનાઅસરી છે. આ બાબત પહેલે બાબુવાની જરૂર છે.
- ૪ તમે જ્ઞાન શીખો અને એકબીજાને શીખવો, તમે જ્ઞાન પડો તેનો અર્થ સમજશો, તો ફાયદો થશે. જો અર્થ નહિ શીખો, તો કાંઈ ફાયદો નથી.
- ૫ જે ઇમામનો વારો હોય, તેના ફરમાન ઉપર ચાલશો, તો તમોને ફાયદો થશે.
- ૬ ગીબતમાં જના કરતાં વધારે ગુનાહ છે. બાઇઓ બાઇઓમાં પ્રીતના નાખી લડાઇઓ જગાડવી, તે કતલ કરતાં વધારે ગુનાહભરેલું છે.
- ૭ તમારા અંગમાં પહેલાં સુઇ મારી બુઓ, જો તમોને

ધબ્બ થાય છે, તો બીજાને શા માટે મારો છો ?

૮ પોતાના માથાપ દેખતાં બહકામ કરવાની બેઅદબી કાંઈ કરી શકતું નથી. એવી રીતે ખુદાવંદતઆલાના દેખતાં, મોમન બહકામ કરી શકતો નથી..

૯ મગરબ વખતે હુવા પડવામાં તમને કાંઈ અડચણ નથી હુનિયાંનો ધંધો કરવાનો એ વખત નથી. મગરબ વખતે બે સારી નરસી વાતો કરો, તેના કરતાં જમાત-ખાનામાં આવીને હુવા પડો તેમાં ગણું સારું છે, આનો ફાયદો હુનિયાં તથા આખરતમાં ધણોજ છે.

૧૦ પારકી ઓરતોને ખરાબ નજરથી બોધને તમારા દીનને નહિ લગવતા તમારો દીન હલકો તથા ખોટો કહેવાય, એમ નહિ કરો.

૧૧ જેમ જમીનમાં બી વાવવામાં આવે છે, તેમજ અમારાં ફરમાન દીલમાં રાપબો, તેમાં સારાં સારાં ફળ ઉત્પન્ન થશે.

૧૨ જેમ પિતા પોતાના પુત્રનો ફાયદો ધરિછે છે, તે કરતા પણ વધારે હું તમારો ફાયદો ધરિછું છું.

પાઠ ૪૧ કલામે ઇમામ લાગ ર બે.

- ૧ પરાયો હુરામનો માલ ખાશે તો તમારા દીલમાં ખુદાનો ઇશક નહિ થાય, અને અંધારું થઇ જશે.
- ૨ તમારો દીન શુલેમાન પેગમ્બરની વીંટી છે, તે વીંટી હાથમાંથી ગુમાવશો નહિ.
- ૩ ઇસમાઈલી ઇમામ આજ દિવસ સુધી હાજર બેઠા છે, અને હંમેશા રહેશે.
- ૪ હંમેશાં ખુદાને યાદ કરજો. ભુલી નહિ જતા.
- ૫ કોઇ ઉપર ગજબ ન કરવો જોઇએ, હંમેશાં દયા રાખવી જોઇએ.
- ૬ તમારા ઉપર દીન બાબત કંઇ બની આવે, તો માલ, ઓલાહ અને જાન પણ ફીદા કરજો. પણ દીન હાથમાંથી નહિ ગુમાવશો.
- ૭ એક ગામના પંજેબાઈ બીજા ગામના પંજેબાઈઓને કાગળ લખી, દીનની માયના મંગાવે, એકબીજા સાથે આ પ્રકારનો દીનનો વ્યવહાર રાખો.
- ૮ પુરસદ વખતે ફૂનિયાના ઇશકની વાતો તથા ચોપડીઓ નહિ વાંચો. જ્ઞાન ઇદમ પડે, જેમાં તમોને કાયદો હાંસલ થાય.

૬ મોમનનું મોઢું ખાગ મીસાલ છે. પુલોમાંથી સુવાસ
નીકળે છે.

૧૦ અમોને દર્યોંદ આપો છો એ સારી વાત છે, પણ
તેવીજ રીતે તમારી ઉપરથી પારકું કરજ ઉતારી નાખો.

૧૧ તમે જમાતખાનામાં હંમેશાં જાઓ, ગાફત નહિ
થાઓ. પૈસા ન હોય તો નહિ આપો, પણ ઇબાદત
કરો, ઇબાદતનો ખોળે ગરીબ તથા પૈસાદાર સર્વે
ઉપર સરખો છે.

૧૨ મોમનની નિશાની એ છે કે; દુનિયામાં ખરાબ
કામ ન કરે પરાયા માલ ઉપર નિગાહ ન કરે,
ખોટું ન બોલે, બીજાના પૈસા ખાઇ નહિ જાય.

૧૩ જો તમે મોમન થવા ઇચ્છતા હો, તો રૂહના ડોક્ટર
પાસે જઈ દવા લીઓ.

૧૪ જીહું બોલનાર તથા હગાબાજી કરનારનું દીલ ઠેકાણે
રહેતું નથી. બદકામ કરવાં સેતાની છે, તેને થક
પકડી લેશે પછી તેના દીલમાં એમ થશે કે, આ દીન
ખરો કે ખોટો છે.

૧૫ હું તમારો હાજર ઇમામ છું. મારા ફરમાન નહિ
માનશો તો તમોને કાંઈ ફાયદો નહિ થાય.

ઈસમાઈલી શિક્ષણ માળા ભાગ ૪ થો.

પાઠ ૧ બંદગીની જરૂર.

આ જગત ખુદાવંદ તઆલાએ બનાવ્યું છે, તે સર્વ શક્તિમાન પરમકૃપાળુ પાક પરવરદેગાર આપણો ખાલેક ખાદશાહ છે, આપણો માલેક છે. આપણે સર્વે તેની મખલુક એટલે બંદા છીએ, જ્યારે કુદરતની આ રચના સાબીત છે, ત્યારે વિચારી જોવાથી સાફ સિષ્ટ થાય છે કે, ખુદાવંદ તઆલા અને બંદાની વચ્ચે એક સગપણ છે, તે એકે-ખુદા માલીક અને બંદો તેનો ગુલામ. સગપણનો ધર્મ બજાવવો એ અચુક ફરજ થઈ પડે છે. ખુદાવંદ તઆલા દુનિયાનો રખ છે તેથી સૌનું પાલનપોષણ કરવું એ તેની ફરજ છે. એ ફરજ જો તે ન બજાવે તો જગતનો નાશ થઈ જાય, પણ આપણે જોઈએ છીએ કે તે પોતાની ફરજ બરાબર બજાવતો રહે છે, જ્યારે આપણે બંદાએ પણ પોતાની ફરજ અદા કરવી જોઈએ.

દુનિયાના સર્વે ધર્મોમાં પોતાની બંદાપણની ફરજ બજાવવા સાફ કોઈને કોઈ જાતની ક્રિયાએ ઘડવામાં આવેલી છે, જેની મારફતે બંદો પોતાના માલેક ખુદાવંદ તઆલા

તરફની ફરજ અદા કરે છે. એવી ક્રિયાઓને પ્રાર્થના, સંઘ્યા, પ્રેયર, બંદગી, નિમાજ, દુવા વિગેરે દેશકાળ અને જ્ઞાતિની ભિન્નતા પ્રમાણે નામો આપવામાં આવેલ છે. જ્ઞાતિ ભેદ પ્રમાણે બંદગી કરવાની ક્રિયાઓ જુદી જુદી જાતની હોવાય છે, છતાં પણ સર્વેનો અંતર હેતુ એક સરખોજ હોય છે. જમ તે રૂપમાં ખુદાવંદ તઆલાની બંદગી કરવામાં આવે તો પણ તેમાં આપણી બંદગી પાક દુવાના પાઠોમાં આ ખુસ્તકના બીજા ભાગમાં બતાવવામાં આવેલ છે તેવા ખુદાવંદ તઆલાની તારીફને બુઝોરગી, બંદની તોબા, ધર્મના પેશવા પ્રતિ વફાદારી, પોતાના ઉપર ખુદાવંદ તઆલાની રહેમત માંગવી અને આખી મખલુકના માટે નેક દુવા ગુમરવી એવા પાંચ મુદ્દા મુખ્ય માલમ પડે છે.

બંદગી અજમરાએ બંદગી અસ્ત,
બંદગીએ બંદગી શરમીંદગી અસ્ત.

પાઠ ૨ દશોંદનો સ્વીકાર એ ઇમામની રહેમ ભાગ ૧ લો.

મુરીદો પર દયા કરી તેમના બચાને ખાતર ઇમામે ઝમ્માન તેની દશોંદની ભેટ સ્વીકારી દુવા અશિષ ફરમાવે છે. તેઓને પૈગંબની બીલકુલ દરકાર હોતી નથી, જેમ પીર મુખાપ સાનો શરીફમાં ફરમાવે છે કે:—

તમે મત જાણો. ગુર લેણી ધન,
એવો સંશય ન આણસો મન.

આ વિષયને લગતી એક લંબાણ કથા મસનવીમાં છે,
તેનો સાર એ કે:—

અરબસ્તાનના સુકા રેતાળ જમીનવાળા એક ભાગમાં
એક ગરીબ અરબ કુટુંબ રહેતું હતું. તેઓ ઘણી તંગ
હાલતમાં આવી પડતાં સ્ત્રીના આગ્રહથી તે માણસે બગ-
દાદમાં ખલીફા પાસે મદદ માંગવા જવા નક્કી કર્યું. પણ
ખાદશાહની હજુરમાં કાંઈ કિમતી નજરાણું લઈને જવું
જોઈએ તેની ફીકર થઈ પડી. સ્ત્રીએ કહ્યું કે ગયા ચોમાસા-
માં આપણે વરસાદના મીઠા પાણીના ઘડા ભરી રાખ્યા છે,
તેમાંનો એક ઘડો લઈ જાઓ. એ અમૃત જેવા પાણીથી
ખાદશાહ ખુશી થશે. ખાદશાહને યોગ્ય આ કિમતી ભેટ
છે એમ ધારી તે હરખાયો અને પાણીનો એક ઘડો માથે
ઉપાડી ઘણા દિવસની તકલીફભરી મુસાફરીનાં સંકટો વેઠી
આખર બગદાદમાં શાહી મહેલ પાસે આવી પહોંચ્યો,
અને દરવાનને કહ્યું કે, હું દુરનો રહીશ છું, ખાદશાહ
માટે ઉમદા ભેટ લાવ્યો છું, મને ઉમેદ છે કે એ થકી
ખાદશાહ ઘણા પ્રસન્ન થશે અને મારી જન્મની લુખ
લાંગશે, માટે મને હજુરમાં હાજલ કરી આપ. દરબાને

પરવાનગી મેળવી મુસાફરને શાહના હજુર લઈ ગયો. પાણીનો ઘડો ભેટ ધરી દેતાં બાદશાહે તે ઘણી મહોબતથી સ્વીકાર્યો—સંભાળથી રખાવ્યો. અને અરબની મહેમાનદારી—બરહાસ્ત કરવાનો બંદોબસ્ત કીધો.

પાઠ ૩ દર્શોદનો સ્વીકાર એ ઇમામની રહેમ છે,
ભાગ ૨ જો.

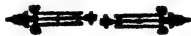
થોડા દિવસ શાહી મહેમાનીની લીજ્જત ચાખ્યા પછી જ્યારે તેણે પોતાને વતન જવાનો ઇરાદો જણાવ્યો. ત્યારે તેને કચેરીમાં બેલાવી ઉમદા પોષાકની બક્ષિસ આપી પેલો ઘડો સોના મહોરોથી ભરાવી આપ્યો, અને હુકમ કીધો કે, આ મહેમાન રેતીના રણમાં યદ્યપે પગે ચાલી આવેલ છે હવે તેને દજલાને રસ્તે વહાણમાં બેસાડી તેને મુઘલ સવાનાં કરવો.

અત્યાર સુધી તે અરબને એવો ખ્યાલ હતો કે, બાદશાહે મને ઠીક નવાજેશ કીધી છે પણ મારો હૃદયો તેના ઇનામ કરતાં કિમ્મતમાં ઘટે તેવો ન હતો, કેમકે બાદશાહે કેઈ દિવસ નહિ ચાખી હોય એવી ન્યામત મેં ભેટ ધરી છે પણ જ્યારે રાજ્યસેવકો તેને દજલાને કિનારે

લાંબા અને તેણે એક સમુદ્ર મિસાલ મીઠા પાણીનો મ્હોટો ભંડાર જોયો જેમાં મ્હોટાં મ્હોટાં વહાણો આવજા કરતાં હતાં ત્યારે તેની મગરૂરી તુટી ગઈ, અને તેના મનને નિશ્ચય થયો કે, બાદશાહે પોતાના ઉદાર દીલે મને ન્યાય કરવા મારી અદૃષ્ટ ભેટ કબુલ કીધી છે નહિં તો આ મીઠા પાણીનો અખુટ ભંડાર જેના શહેર પાસેથી બારે માસ વહુયા કરે છે, તેના પાસે મારા એક ગંદા પાણીના ઘડાના નજરાણાની શી વિસાત ! આવા વિચાર કરતો તે અરબ વહાણમાં બેસી પોતાને વતન રવાના થયો.

આપણે ચોકસ સમજવું જોઈએ કે, જે ચીજો આપણે ખુદાની રાહમાં અર્પણ કરીએ છીએ તે ગમે તેટલી કિમતી હોય, તો પણ ખુદાવંદ તઆલાના રાજ્યમાં એવી દરેક ચીજના દરિયા ભર્યા છે—ગંજ પડ્યા છે. એની મ્હોટાઈ આગળ આપણી ભેટો તુચ્છ છે, છતાં તે સ્વીકારે એ તેમનો મ્હોટો ઉપકાર માનવો જોઈએ.

પાઠ ૪ મસજીદ અને ખાનું.

મસજીદ અરબી ભાષાનો શબ્દ છે, અરબી ભાષાનો નિયમ છે કે, મુળ શબ્દના આગળ કે પાછળ કાંઈક વધારો કરી નવો શબ્દ બનાવવામાં આવે છે, જેમકે:—

- ૧ “જલસ” એટલે બેસવું. તેની પહેલાં “મ” અક્ષર ઉમેરવાથી, તે કામ કરવાની જગ્યા “મજલસ” યાને બેસવાની જગ્યા, એમ થાય છે.
- ૨ “કતબ” એટલે લખવું, તેની પહેલાં “મ” અક્ષર મુકવાથી, તે કામ કરવાની જગ્યા “મકતબ” યાને લખવાની જગ્યા એમ થાય છે.
- ૩ “દરસ” એટલે વાંચવું. તેની પહેલાં “મ” અક્ષર ઉમેરવાથી તે કામ કરવાની જગ્યા “મદરસા” યાને શીખવાની જગ્યા એમ થાય છે.
- ૪ “શરક” એટલે ઊગવું. તેની પહેલાં “મ” અક્ષર ઉમેરવાથી તે કામ કરવાની જગ્યા, “મશરક” યાને ઊગવાની દિશા એમ થાય છે.
- ૫ “ગરબ” એટલે આથમવું. તેની પહેલાં “મ” અક્ષર ઉમેરવાથી તે કામ કરવાની જગ્યા “મગરબ” યાને મુર્ય આથમવાની દિશા, એમ થાય છે.
તેવીજ રીતે “સજદ” એટલે સીજદો કરવો, તેની પહેલાં “મ” અક્ષર ઉમેરવાથી તે કામ કરવાની જગ્યા, “મસજીદ” એટલે સીજદો કરવાની જગ્યા એમ થાય છે.

આ મુજાર્થ પરથી જાણી શકાશે કે, મસજીદ એ

શબ્દનો ખરો અર્થ સીજદો કરવાની જગ્યા થાય છે. એટલે જીજ્ઞાસુ શબ્દોમાં બોલીએ તો ‘પ્રુદાવંદ તઆલાની બંદગી કરવાની જગ્યા’ એવો અર્થ થાય છે. કોઈ જગ્યા મસજીદ થવાને તેના પર ગોળ અણીદાર મિનારા હોવાજ બેઠએ એવી સરત નકડી નથી, પણ જે જગ્યાનો ઉપયોગ પ્રુદાવંદ તઆલાના સીજદા માટે થાય તે જગ્યા મસજીદ છે.

આપણી ઇસમાઇલી કોમમાં જે મસજીદો તરીકેની જગ્યાઓ છે, તેને જમાતખાનાં કહેવામાં આવે છે, અને એ “ખાના”માં મસજીદ એટલે સીજદાના ઠેકાણા માટે એક ભાગ ઠરાવવામાં આવે છે; અને તેનો ઉપયોગ મસજીદ શબ્દના મુળ અર્થ પ્રમાણે ઇબાદત બંદગીને માટેજ થાય છે વળી એવાં “ખાનાં” એટલે મસજીદો ફિસાહની જગ્યાઓ ન થઈ પડે તે માટે ઘણીજ દુરઅંદેશી વાપરી તેના પર કુત્ર અખત્યાર જમાનાના હાઝર ઇમામનો રહે છે. એવણુ ઇમામ તે “ખાનાઓ”નો ઉપયોગ પ્રુદાવંદ તઆલાની બંદગી માટેજ થાય તેના માટે ખાસ ધ્યાન આપે છે.

આ પ્રમાણે જે જે મકાનો પાક પરવરદેમારની બંદગી માટે બનાવવામાં આવે છે, તે બધા પવિત્ર સ્થળો છે. પરંતુ એટલું ધ્યાનમાં રહે કે—મસજીદો તે મુફ્સદો એટલે ફિસાહની જગ્યાઓના હેતુસર થયેલી ન હોવી જોઈએ, જેવી

રીતે રસુલ સ. ના જમાનામાં કેટલાક કિસાદીઓએ મસજીદે
ઝરા બનાવી હતી જેનો હેવાલ કુરઆને મજીદમાં છે તે વિષે
આ નિચેના પાઠમાં લખવામાં આવેલ છે.

પાઠ ૫ મસજીદે ઝરા ભાગ ૧ લો.

મસજીદ એટલે ખુદાવંદ તઆલાની બંદગી કરવાની
જગ્યા. એ વિષે તમે ધરાબર સમજ્યા છો. પવિત્ર હેતુથી
બનાવેલી એ પાક જગ્યામાં પરવરદેગારની યાદી શુધ્ધ નિષ્ઠા-
થી કરવમાં આવે તેમાં ખુદા રાજ છે, પણ હશદખોર
લોકો જેઓ સલાહ સંપથી નીતિસર ચાલતી કોમમાં કિસાદ
નાખવા માટે અને બેદિલી ફેલાવવાના હેતુથી એવી હિલ-
ચાલ કરે તે પર ખુદાવંદ તઆલાની નાપસંદગી છે, કેમકે
તે પરમકૃપાળુ પિતા શાન્તી અને સલાહથી રહેતી કોમમાં
કંકાસ ઉત્પન્ન થાય એમ ઇચ્છતો નથી, આ વિષે મસનવી
નામની કિતાબમાં એક હિકાયત નિચે પ્રમાણે છે.

નળી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. ના જમાનામાં અણુ
આમીર કરીને એક મુનાફક હતો. જંગ ઓહદમાં હારીને
તે ફરમના મુલક તરફ નાસી ગયો હતો. ત્યાં રહી નળી
સાહેબના સામે થવા ફ્રાજ તૈયાર કરવાની ગોઠવણ કરતો
હતો. તેના ગોઠીયા અને મદદમાર મુનાફકો જે મદકામાં

રહેતા હતા તેઓએ તેમના લાખવાથી એક મસજીદ બંધાવી હતી. એવા હેતુથી કે ત્યાં આવી તે નખી સાહેબની વિરૂધ્ધ બોધ કરે. ઇસલામીઓમાં ફાટપુટ પાડવાની આ એક બાજી હતી.

જ્યારે નખી સાહેબ તબુકની લડાઈથી પાછા ફર્યા ત્યારે ઉપલી મસજીદ બનાવનારાઓએ તે મકાન ખુલ્લું મુકવાની ક્રિયા એવણ નામદારના મુખારક હાથે કરવાની ખાહેશ બતાવી અને અરજ કરી કે, અમે અશક્ત અને ગરીબ માણસો માટે મસજીદ બનાવી છે, માટે આપ ત્યાં પધારો એવી અમારી ઉમેદ છે. તેઓ માટેથી એમ બોલતાં હતા, પણ દિલમાં નેઓનો ઇરાદો એવો હતો કે, નખી સાહેબ એ જગ્યામાં પધારે તો લોકો એમ બોલે કે, ખુદાના રસુલે તેઓનું કામ પસંદ કીધું છે.

પેગમ્બર સાહેબે મજકુર મસજીદ જેનું નામ મસજીદે ઝરાર રાખવામાં આવ્યું હતું, તેમાં નિમાજ પઢવા અને તે મકાન ખુલ્લું મુકવાની ક્રિયા કરવા જવ. ચાલું, પણ તેટલામાં ખુદાવદ તઆલા તરફથી મનાઈ હુકમ થતાં મુનાફકોની દુબ્બત ધારણા ઉઘાડી પડી ગઈ. અલ્લાહનું ફરમાન થયું કે, “ઓ નખી મુનાફક લોકોની કઈપણ દરગાર કીધા વગર તેઓની દુબ્બત ધારણા કહી દે.” આ પરથી આપે તેને

કહ્યું કે, ઓ દગાબાજ લોકો, તમે મને ફરેખમાં નાખવા
આવ્યા છો ! ત્યારે તેઓએ ખુદાવંદ તઆલાના તથા કુર-
આને શરીફના કસમ ખાઇને કહ્યું કે, અમે સારી ધારણાથી
આવેલા છીએ, આપે ફરમાવ્યું કે, હું તમારા કસમ ખરા
માનું, કે ખુદાવંદ તઆલાનું ફરમાન ખરું માનું. મુનાફકોએ
જવાબ દીધો કે, પાક કુરઆનના કસમ ખાઇને અમે કહીએ
છીએ કે, આ મસજીદનો પાયો ખુદાના નામ પર છે. આપે
ફરમાવ્યું મારા કાનમાં ખુદાવંદ તઆલાના શબ્દોના પડલા
પડી રહ્યા છે કે, “તમે જીંડા છો.”

આ પછી મસજીદે ઝરાઝ બંધાવનારા એ કિતનાખોર
લોકોને નળી સાહેબે પોતાની હજુરમાંથી ગુસ્સાસહિત ઢાંકી
કાઢ્યા, અને હામાનદારોને મોકલી મસજીદે ઝરાઝના મકાનને
નાખુદ કરાવ્યું. જેમ કોઇ શાયરે કહ્યું છે કે:—

દુશ્મની કરવા દીનની કરી મસજીદ ઝરાઝ,
નળીજીએ જાણી લીધો મુનાફકોનો મકકાર;
ઢાળી દીધી ધરાઝ અમર ઇલાહી આવતાં.

પાઠ ૬ મસજીદે ઝરાર ભાગ ૨ જો.

મસજીદે ઝરારના ખારામાં ખુદાવંદ તઆલા તરફથી હજરત રસુલે ખુદા ઉપર વહી નાઝીલ થઇ, તે કુરઆને શરીફ સુરે તૌબાની આયાત ૧૦૭ થી ૧૧૦ માં નિચે મુજબ છે.

“અને કેટલાક એવા છે કે, જેઓએ નુકશાન કરવા માટે અને કાફરપણાને માટે અને મોમનોમાં બુદાઇ પાડવાને માટે, અને જેણે અગાઉથીજ ખુદા અને પેગમ્બર સાથે લડાઇઓ કરી છે તેની રાહ જોવા માટે મસજીદ ખાંધી છે, અને ખચ્ચીત તેઓ સોગંદ ખાસે કે, અમે સાફ કરવા સિવાય કાંઇ ઇચ્છ્યું નથી પણ ખુદા સાક્ષી આપે છે કે, ખરેખર તેઓ જુહુ ખાલનારા છે. (૧૦૭)

ઓ રસુલ તું મસજીદે ઝરારમાં ઉભો નહિ રહે, પહેલે દિવસથીજ પરહેજગારી માટે જે મસજીદનો પાયો છે, તે ખચ્ચીત વધારે યોગ્ય છે, ને તેમાં તું ઉભો રહે. તેમાં એવા માણસો છે કે, જેઓ પાક થવાને ઇચ્છે છે; ખુદાવંદ તઆલા પાક રહેનારાઓને ચાહે છે. (૧૦૮)

શું ત્યારે જે કોઇ પોતાના ધર્મનો પાયો ખુદાવંદ તઆલાના ડર અને તેની ખુશી પર નાખ્યો છે તે વધારે સારો છે, કે જે કોઇએ પોતાના ધર્મનો પાયો નદીના પોલા

અને પડુંપડું થઈ રહેલા કાંઠા પર નાખ્યો છે તે વધારે સારો છે ? પછી લોકો તે સહિત દોજખની આગમાં પડે છે. ખુદાવંદ તઆલા જુલમગાર કોમને રક્તો દેખાડનાર નથી. (૧૦૬)

તેઓના અંતઃકરણના કટકે કટકા થઈ જાય તે સિવાય જે પાથો તેઓએ બાધ્યો છે, તે પાથો હંમેશાં તેઓના અંતઃકરણમાં શંકા ઉત્પન્ન કરશે અને ખુદાવંદ તઆલા દાના-સમજદાર છે. (૧૧૦)''

ખુદાવંદ તઆલાના ઉપલાં ફરમાનોનો સાર એ નીકળે છે કે:-જે મસજીદમાં ધમામે ઝમાન કે જે નળી સાફેબ અને હઝરત અલીની ગાદીના વારસ છે, તેમના વિરૂધ્ધ બોધ દેવામાં આવે તે મીસલ મસજીદ ઝરાંર ગણાય.

પાઠ ૭ ખરું ઇન્સાનપણું.

જગકૃત્તાએ જગતમાં	સૃજ્યા શુવ અપાર,	
માલિકની મખલુકમાં	શ્રેષ્ઠ મનુષ્ય અવતાર.	૧
અહારનિંદ્રા ભય અને	ચેથું થાય સંતાન,	
એ સૌમાં તો સમાન છે	પશુ અને ઇનસાન.	૨

અદ્ભુત જ્ઞાન મનુષ્યમાં ઉત્તમતા છે એક,
 જ્ઞાનહિન નર તે પશુ તેમાં નહિ સંદેહ. ૩
 ગ્રહે જ્ઞાન ગુર થકી દેહાત્માનો ભેદ,
 સાર સૌ શાસ્ત્રો તણે કુર્યાન પુરાનો વેદ. ૪
 ખુદા રસુલ ખરા ગણે ઇમામ અલ્લાહનું નુર,
 નુર ઝહુર છે જગતમાં હાદી હાજર હમુર. ૫
 શુદ્ધ જ્ઞાને સાંપડે અસલીયતનું ભાન,
 સમ દ્રષ્ટિથી ચાલશે એજ ખરા ઇનસાન. ૬
 સતપથે ચાલે સદા સતગુર શરણ ચક્રાય,
 નિંદા થાય નિજ ધર્મની ત્યાં ધરે નહિ પાય. ૭
 કાચી સંગત ના કરે ધારે ધર્માભિમાન,
 મુશિહને મનમાં રટે એજ ખરા ઇનસાન. ૮

પાઠ ૮ હજરત આદમ.

હજરત આદમ અઁની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ વિષે કુર્યાને
 શરીરમાં જુદે જુદે ઠેકાણે વર્ણન કરવામાં આવેલ છે. સુરે
 સાહની આયાત ૭૧ થી ૭૮ માં જે હકીકત છે તેનો સાર
 નીચે પ્રમાણે છે.

“પરવર દેગારે ફિરસ્તાઓને હુકમ કીધો કે, હું માટી-

માંથી એક પુરુષ પેદા કરીશ તેમાં માફ નુર મુકીશ ત્યારે તમે તેને સીજદો કરજો એ મુજબ સઘળા ફિરસ્તાઓએ સીજદો કર્યો, પણ ઇબ્લીસે સીજદો કર્યો નહિ. તેણે આપવડાઈ કરી અને કાફર થયો. ખુદા પાકે ફરમાવ્યું કે, ઇબ્લીસ, તેં શા માટે સીજદો ન કર્યો, જેને મેં મારા હાથે પેદા કર્યો છે, ત્યારે શું તેં આપવડાઈ કરી અથવા તું ઉચ્ચા દરજ્જાવાળો છે? શયતાને કહ્યું, હું આદમ કરતાં ઉત્તમ છું. તેં મને આગથી પેદા કર્યો છે અને તેને માટીથી પેદા કર્યો છે. અલ્લાહ પાકે ફરમાવ્યું તું અહીંથી બહાર નીકળ, ખરેખર તું હાંકી કઢાએલો છે, અને તારા ઉપર મારા તરફથી લ્યાનત ક્યામતના દિવસ સુધી છે.”

ઉપરની હકીકતથી ચોકખું સમજાય છે કે, ખુદાઈનુર જે શરીરમાં જલવાગાર હોય, તેને નમવાને જે આનાકાની કરે અથવા શક લાવે કે ડહાપણ ડોળે તેના પર પરવરદેગારનો ફોપ ઉતરે છે.

ઇબ્લીસે ગરૂરી કરી, પરવરદેગારની ના ફરમાની કરી તેથી તેને સજા મળી. ત્યારે તેને પોતાની કમાણીના બહલામાં માગી લીધું કે, આદમના વંશને હું આડે માર્ગે દોરવીશ. ખુદાપાકે ફરમાવ્યું, સત્ય અમારા તરફથી છે, એટલે અમારા તરફની નેક હિદાયત કાયમ રહેશે, છતાં

તારા કહેવા પ્રમાણે ચાલશે તે નર્કના અધિકારી થશે. હજરત આદમ અં સલામ અને તેમનાં પત્નિ ખીખી હુવા જીવનમાં આરામથી રહેતાં, ત્યાં શયતાને તેમને ભુલ થાપ આપી, ખુદાવંદ તઆલાની મના હતી તે ઝાડ માટે લલચાવ્યાં. આથી તેઓને દુનિયાં પર આવવું પડ્યું, અને પહેલાં બન્નેને જુદાં જુદાં મુક્યાં, પાછળથી તેમની તૌબાં સ્વીકારી ભુલની માફી બક્ષી એકઠાં કીધાં. ત્યાર પછી તે ખેતી કરી ગુજરાન કરવા લાગ્યાં. તેમની ઘણી ઔડાદ થઈ, તેથી કંમે કંમે દુનિયાં પર મનુષ્ય પ્રજા વધતી ચાલી. વર્તમાન આલમ હજરત આદમ અં ઔડાદ હોઈ આદમી કહેવાય છે, અને હજરત આદમ અં સર્વના દાદા હોઈ, દાદા આદમ કહેવાય છે.

પાઠ ૯ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૧ લો.

ખુદા તેજ છે કે જેણે પોતાના પેગમ્બરને રસ્તો દેખાડનાર અને સત્ય ધર્મ સંહિત મોકલ્યો છે, એટલા માટે કે તે ધર્મને સર્વ ધર્મ ઉપર સર્વોપરી બનાવે અગર જો કે મુશરીક લોકો તેનાથી નારાજ હોય. હે મોમનો તમને હું એવો વેપાર બતાવું જે તમને દુઃખદાયક શિક્ષાર્થી બચાવે, તમે ખુદા અને તેના પેગમ્બર ઉપર ઇમાન લાવો

(સુરે સફઆયાત ૮-૯-૧૦) હજરત નબી મહમદ મુસ્તફા સ. નો જન્મ ઇ. સ. ના છઠ્ઠા સૈકામાં અરબસ્તાનના મકકા શહેરમાં થયો હતો. હજરતના પિતા અબ્દુલ્લાહ આપના જન્મ પહેલાંજ સ્વર્ગવાસ થયા હતા, અને માતા આમેનાં તેમને છ વર્ષના મુકીને દેવ થયાં હતાં, જેથી હાદા અબ્દુલ મુતલિબ એમની સંભાળ કરતા હતા. તેઓ પણ જ્યારે હજરતની આઠ વર્ષની ઉંમર થઈ ત્યારે દુનિયા છોડી જતાં, આ બાપ અને મા વગરના ચતિમ બાળકની બહુ કાળજીથી પરવશી કરવાનું કામ પોતાના ફરજાંદ અબુતાલેબને સોંપી ગયા હતા. હજરતમાં બચપણથીજ અવર્ણનિય સફગુણો હતા, તે સદા સાચું બોલતા સૌને સાચી સલાહ આપતા, તકરારો મટાડતા, ગામના છોકરાઓ આગળ ખુદા અને નીતિ વિષેની વાતો કરતા એવી રીતે જે મહાન કાર્ય બલિષ્ઠમાં આખા જગતને માટે કરવાનું તેમના માટે નિર્માણ થયેલું હતું, તેની શરૂઆત કુદરતે તેમની પાસે આમ બચપણથીજ કરાવી હતી. તેઓ ઘરમાં પણ એકાદ ખુલામાં ચુપચાપ બેસી ગંભીર વિચાર કરવામાં પડી ગયેલા વારંવાર જણાતા રમવું કુદવું, યુમબરાડા પાડવા, કે એવાં બીજાં તોફાન મચાવી મુકવાં એ સાધારણ બાળકોમાંનું એકે લક્ષણ તેમનામાં નહોતું.

પાઠ ૧૦ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૨ જો.

મુતિ પુત્ર, ખોટા વહેમો અને નાના પ્રકારની અઘટિત રૂઢીઓથી ભરપુર એ જેહાલતના જમાનામાં થતા અનીતિમય વર્તનો જોઈ મહાન હજરત સદઅમના પવિત્ર મનપર ઘણી અસર થતી, અને લોકો આ કુટેવો છોડી દઈ સત્યપંથે ક્યારે દોરાય એ જોવાની તેમની આતુરતા વધવાં લાગી.

મહાન હજરતે આ વખતે પચ્ચીસમાં વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. તેમને ખાત્રી થઈ ગઈ કે ખરા ખુદાને છોડી બનાવટી મુતિઓની સેવા કરવી એ ખુદાના ફરમાનથી ઉલટું છે, તેથી તેમણે ખુદાના ધ્યાનમાં રહી મહાજ્ઞાન તરફ પોતાનું ચિત્ત ચોંટાડ્યું તેમના પવિત્ર આત્માને ધીરે ધીરે અનત પુરૂષનું જ્ઞાન થવા માંડ્યું અને જળકતી કારકીર્દિનાં પ્રાથમિક ચિન્હો દેખાવા લાગ્યાં.

ખીખી ખદીજાં નામે એક માલદાર વિધવા મજ્જામાં રહેતાં હતાં. તેનો વેપાર અને વહીવટ સંભાળવા હજરત તેમના પાસે નોકર રહ્યા, પાછળથી ખીખી ખદીજાં આપના સદ્ગુણોથી આકર્ષાઈ તન મન ધનથી ફીદા થઈ આપનાથી લગ્નની ગાંઠથી જોડાઈ પોતાનું અહોભાગ્ય માનવા લાગ્યાં. તે બાદ પંદર વર્ષ લોક સેવા, પરોપકાર અને ભક્તિ કરવામાં નીકળી ગયાં. પંદર વર્ષની ભક્તિએ તેમની આગળ

ખુદાનો ખરો મહિમા જાહેર કરી દીધો અને તેમને નિરંતર ખુદાએ તઆલાના સહવાસમાં લાવી મુક્યા.

પાઠ ૧૧ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૩ જો.

તમારી વચ્ચે તમારામાંથી એક પેગમ્બર મોકલ્યો, જે તમારી પાસે અમારી આયાતો વાંચે છે, અને તમને પાક કરે છે, અને તમને ક્રિતાબને હિકમત શીખવે છે અને જે તમે પોતાની મેળે જાણુતા નહોતા, તે તમને શીખવે છે.

સુરેખકર આયાત ૧૫૦-૧૫૧

હજરતની જ્યારે ચાલીશ વર્ષની ઉંમર થઈ ત્યારે એક વખત હીરા પર્વતની ગુફામાં માલીકના ધ્યાનમાં તલ્લીન થએલા હતા, ત્યાં રેશમની તખ્તી સહીત એક દીવ્ય પુરૂષ પ્રગટ થયો અને ગેબી અવાજ સંભળાવા લાગ્યા. જે વખત અવાજ આવ્યો કે “વાંચ,” પણ બંને વખત હજરત કંઈ જોલી શક્યા નહિ. ત્રીજી વખત અવાજ આવ્યો કે, “વાંચ” ત્યારે આપે કહ્યું કે:—“મને વાંચતાં આવડતું નથી” ત્યારે અવાજ આવ્યો કે:—“જે સાહેબે સઘળી ચીજો બનાવી છે, જેણે પોતાની અનત કૃપાથી માણસને એક માંસના પિંડામાંથી પેદા કરી કલમનો ઉપયોગ કરતાં શીખવ્યો છે, અને જેણે તેના આત્મા ઉપર જ્ઞાનપ્રકાશ ફેંકી વાકેફ કર્યો

છે, તેવા સાહેબનું નામ હમ વાંચ”

(સુરેશ્વર)

કુરઆને શરીફનું પ્રકટ થવું આ વખતથી શરૂ થયું, તો વખતો વખત જારી રહ્યું, અને ત્રેવીસ વર્ષે પુરું થઈ રહ્યું.

પોતે ખુદાવંદ તઆલાના પેગમ્બર થયા છે, એવા ગેબી શબ્દોમાં અવાજ સંભળાવા લાગ્યા, શરીરમાં ધ્રુજરી છુટી, બેર આવી પોતાની પત્નિને એ હકીકત કહી, બીબી ખદીજાએ દિલાસો આપ્યો અને કહ્યું કે:—આપ જરૂર ખુદાના પેગમ્બર થયા છો.

પાઠ ૧૨ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૪ થો.

મહાન હુજરત સદઅમે હવે ઇસલામને જાહેર કરવાનું કામ ઉઘાડી રીતે શરૂ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો એક વખત ઘણા આગેવાન માણસોની સભામાં બાષણ કરતાં આપે ફરમાવ્યું કે:—

ભાઈઓ તમો સજને લાયક થાઓ અને દોજકની આગમાં પડો તેટલા માટે તમને ચેતવણી આપવાનો પાક પરવરદેગાર તરફથી મને હુકમ થયો છે કે, એક ખુદાની બંદગી કરશો, તો તમારો બચાવ થયે, પણ જો મુતિઓને પુજશો તો કદી છુટકારો થવાનો નથી. તમારી આ લાકડાંની

મુર્તિઓ જેને તમે તેલ અને મીઠું લગાડો છો. શણગારો છો, અને તેના પાસે ઉમેદો પુરી થવાની માગણીઓ કરો છો, પણ તેમના માંતો પોતાપર માખી બેસે તે ઉડાડવાની પણ શક્તિ નથી. તે તો ખરું પુછો તો લાકડું છે, એનાથી તમારું કાંઈ ભલું થવાનું નથી. મુર્તિઓ પુજવી એ ખુદાનું અપમાન કરવા જેવું છે. તમે જો સમજો તો એ વસ્તુઓ તિરસ્કારને યોગ્ય છે, ખુદા એજ ખરો છે. ખુદા એજ સર્વ શક્તિમાન છે. એણેજ આપણને બનાવ્યા છે. આપણને મારી નાખવા કે છવાડવા એ એનાજ હાથમાં છે. આ શબ્દો સાંભળી કુરેશીઓનો મીઠાજ ખસી ગયો તેઓ ઘણા ગુસ્સે થયા. અને હજરતને મરજી પડે તેમ બોલવા લાગ્યા. સત્ય બોધની અવગણના કરી કોઈ તેને બદુગર, કોઈ ચરકેલ, કોઈ ધાંધલખોર, કોઈ દુરાચારી, કોઈ ઠગારો, કોઈ ઇશ્વરનિંદક એમ જે જેના મનમાં આવતું તે કહેતા. પણ પોતે એમજ કહેતા કે “હું ખુદા તું એમને રસ્તો દેખાડ, તેઓ શું કરે છે, તે તેઓ સમજતા નથી” અંતે ઇસ્લામની પવિત્રતા જોઈ, ખીરેખીર લોકોનું મન તે તરફ ખેંચાવા લાગ્યું.

પાઠ ૧૩ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૫ મો.

મહાન હજરત વિશ્વાસમાં અટળ, પ્રેમમાં અચળ અને ઉત્સાહમાં દ્રઢ હતા, લોકોને અજ્ઞાનતાની ઉંઘમાંથી જગાડી ખરી હકીકતથી માહિતગાર કરવા અને તેની સ્થિતિ સુધારવા તનતોડ મહેનત કરી, જોખમ ખેડી સત્ય ધર્મનો જોષ જારી રાખતા. કેટલાક આપનું કહેવું સાંભળીને તરત સમજી જાગૃત થઈ ગયા, કેટલાક થોડીવાર પછી જાગ્યા, કેટલાક ઢંઢોળવા પછી જાગ્યા અને કેટલાક ગફલતમાં એવા દુબેલા હતા કે તેઓ હજરતને પોતાના આરામમાં ખત્તલ કરનારા સમજી તેના દુશ્મન થઈ ગયા.

દુશ્મનો તરફનાં અસહ્ય દુઃખો સહન કરતા રહી હજરત સદાચમ પાક દીનનો જોષ કરતા ઘણા માણસોને ઇમામની રોશની મળી. આથી દુશ્મનો તરફની ઈજા પ્રતિદિન વધવાથી એકાવન વર્ષની ઉંમરે મક્કા છોડી મદિને સિધાવ્યા, ત્યારથી હીજરીસન ગણાય છે.

મદીનાના લોકોએ સારો આવકાર દીધો, ત્યાં રહી ઈસ્લામનો ફેલાવો કરવા લાગ્યા. ખુદાવંદતઆલાની મહેરબાનીથી છ વરસ બાદ મકકા ફતેહ કીધું. કાબાના મંદિરમાં ઘણી મુર્તિઓ હતી. હજરતઅલી અ. ના હાથે તોડાવી ફેંકાવી દીધી. સર્વત્ર દીન ઇસલામની ફતેહનો ડંકો વાગી ગયો.

મહીનામાં બાર વર્ષ રહી દીનને ઘણી મજબુતી આપી. જે દરમિયાન દીનના રક્ષણ માટે કેટલીક લડાઈઓ લડવી પડી તેનું જ્યાંન ઘણી કેતાબોમાં આવેલ છે.

“જ્યારે ખુદાની મદદ અને ફત્તેહ આવશે અને તું લોકોને જોઈ શકે તેઓ ખુદાના ધર્મમાં ટોળાબંધ હાખલ થાય છે, ત્યારે તારા પરવરદેગારનાં વખાણ કરી તેની પવિત્રતા યાદ કર, અને તેની ખાસે માફી માગ. ખરેખર તે પશ્ચાતાપ સ્વીકારનાર છે.” (સુરેનસર આયાત ૧ થી ૩.)

પાઠ ૧૪ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૬ ફો.

હઝરત નબી મોહમદ મુસ્તફા સં જ્યારે આ ક્ષાની દુનિયાં છોડી જનાર હતા, તેથી થોડા વખત પહેલાં હજથી પાછા ફરતાં ગદીરેખુમના સ્થળે એવણને ખુદાઈ સંદેશો મળ્યો કે, હઝરત મોહા મુરતજબલીને તમારા વસી જાહેર કરી દીઓ જેમકે “હુ પેગમ્બર, તારા પરવરદેગાર તરફથી જે સંદેશો તારા તરફ નીચે મોકલવામાં આવ્યો છે તે તું પહોંચાડ, અને જો તું તેમ નહિ કરે તો, તેનો સંદેશો તે પહોંચાડ્યો નથી, અને ખુદા તને માણસેથી બચાવશે. ખરેખર ખુદા કાફર કોમને રસ્તો બતાવતો નથી” (સુરે માયદા, આયાત ૬૭.)

ઉપર મુજબ હુકમ મળતાં એજ ઠેકાણે જંગલમાં સલા
ભરવામાં આવી. જેમાં હજથી પાછા વળેલા લગભગ સવા
લાખ મુસલમાન, બાઈ ભાઈની હાજરી હતી. ઊંટોના કબ-
વાનું મેમ્બર બનાવી તે પર હઝરતઅલી અં ને તેડી જઈ,
ઝોને બતાવી ખુદાનો સંદેશો કહી સંભળાવી ફરમાવ્યું કે,
“જેનો હું મોલા છું તેનો અલી મોલા છે.” વિગેરે. પછી
હઝરતઅલી અં ને ફરમાવ્યું કે, યા અલી તમે મારા ભાઈ
છો, મારા વસી, મારા વારસ છો. તમારું જોસ્ત મારા
જોસ્તથી છે, તમારું ખુન મારા ખુનથી છે તમારાથી સુલેહ
એ મારાથી સુલેહ, તમારાથી જંગ એ મારાથી જંગ.”
(હદીસે નબવી.)

પહેલાં મુખ્ય અસહાબીએએ હઝરતઅલી અંને મુખા-
રકબાદી આપી તેમની બચત કીધી અને પછી તમામ હાજ-
રીને બચત કીધી. આવી રીતે હઝરતઅલી અં પહેલા
ઇમામ થયા.

પાઠ ૧૫ મહાન પેગમ્બર ભાગ ૭ મો.

આગળ જણાવ્યા મુજબ હઝરત મોતાના મુરતઅલી
ગદીરખુમ પર પોતાના વસી-વારસ એટલે અમીરૂલ મોઅ-
મમીન તરીકે લાખો મુસલમાનોના રૂબરૂ બહેર કીધા ને

તેમની સૌએ બચ્ચત કીધી. તે બાદ પેગમ્બરે ખુદાપરવહી આવી કે:—“આજ મેં તમારા માટે દીન સંપૂર્ણ કર્યો છે. તમારા ઉપર મેં પુરેપુરી મહેરબાની કરી છે, અને તમારે સાડું મેં દીન ઇસલામ પસંદ કર્યો છે.” (સુરે માયદા આયાત ૩.)

ખુદાવંદ તઆલા તરફનો આ સંદેશો આવતાંજ હરજત સદઅમ સમજ્યા કે, હવે વખત પાસે આવી ચુક્યો છે. એ વિષેનો ઇશારો કરી પોતાના શિષ્યોને જણાવી દીધું કે, “હું બે મહાન ચીજો મુકી જાઉં છું, એક કુરઆને શરીફ અને બીજી મારી અહલેબયત. તે એક રસીની માફક એકબીજા સાથે જોડાએલી રહેશે. તે કપાશે નહિ, કે છુટી નહિ થાય, તાકેરોજ કયામત સુધી.” (હદીસનખવી.)

આસહીહદીસ છે, કેમકે તેને લગતી બીના ખુદાના કલામમાં પણ નજરે પડે છે, જેમકે:—“ખુદાઈ રસીને અંકમાં થઈ મજબુત પકડો, જુદા પડો નહિ.”

છેલ્લી હજથી વગતાં ગદીરેખુમ પર ઉપર પ્રમાણે કોમની ભવિષ્યની રેહબરીની ગોઠવણની ફરજ બજાવી આપ મદીને પધાયાં પછી ટુંક મુદતમાં ત્રેસઠ વર્ષની વય દુનિયાં છોડી ગયા, અને પહલેથી તે છેલ્લે સુધી ખુદાવંદતઆલાની

અને જગતની સેવા માટે અપર્ણ કરેલી છાંદગીનો અંત આપે.

“ઇન્નાં લિલ્લાહો વ ઇન્નાં ઇલયહે રાજેઉન.”

પાઠ ૧૬ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૧ લો.

નખી મોહમ્મદ મુસ્તફા સ. પછી ખિલાફત વિષે ખટપટ જાગી. રૈયતના મોટા ભાગે નખીના સસરા હજરત અબુમકરને ચુંટી કાઢવાથી તેને ખિલાફત પર લાવવામાં આવ્યા, ત્યાર બાદ હજરત ઉમર અને હઝરત ઓસમાનની ચુંટણી કરી. રૈયતનો કેટલોક ભાગ હજરતઅલીને ખિલાફત પર લાવવાની તરફેણમાં હતો. તેઓનું કહેવું એમ હતું કે ઇમામતની ગાદી એ કાંઈ જેવી તેવી ચીજ નથી, કે રૈયત પોતાની ખુશી પડે તેને આપી દીએ નખી પછી હઝરત અલી ખરા હકદાર ઇમામ છે અને ખિલાફત તથા ઇમામત પર તેઓનોજ હક છે. હઝરત અબુમકર, હજરત ઉમર, હઝરત ઓસમાન અને હજરત અલી સર્વને એક સરખી રીતે જાણનાર સુન્નીના નામથી ઓળખાય છે. ઉપરના ત્રણ ખલીફાની વફાત પછી હજરત અલી ખિલાફત પર આવ્યા. માત્ર હજરત અલીનોજ હક છે એમ માનનાર શીઆ કહેવાય છે. ખુન્દી રીતે હજરત અલીને ખિલાફત મળી તે દરમિયાન

પણ શીયા લોકો અંતઃકરણથી હજરત અલીનેજ હકદાર ખત્રીફ તથા પહેલા ઇમામ સમજતા હતા. આપણે ઇસમાઈલી લોકો પણ શીયા છીએ અને હજરત અલીનેજ હકદાર પહેલા ઇમામ માનીએ છીએ. “મારી આજ કયામત સુધી આણુ રહેશે.” એ પેગમ્બર સાહેબની ભવિષ્ય વાણી મુજબ હજરત અલીથી ઇમામતની ગાદી સીલસીલામંધ ચાલતી આવી છે, જેના અડતાલીસમા ગાદી વારસ હજરત મોહાના આગા સુલતાન મોહમ્મદ શાહ વિદ્યમાન છે તે ઇમામે ઝમાન માને હાજર ઇમામ છે.

પાઠ ૧૭ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૨ ને.

પહેલા ઇમામ હજરત મોહા મુરતઝઅલી અ. થી પાંચમાં ઇમામ શાહ બક્ર સાદીક સુધી પાંચ ઇમામો અરબસ્તાનના મુલકમાં મદીનામાં વસતા હતા.

મોહાના ઇમામ બક્ર સાદીકે પોતાના વડા ફરજંદ શાહ ઇસમાઈલને પોતાના પછી ઇમામ તરીકે બહેર કીધા હતા અને અબાસી ખલિફાઓના ત્રાસથી નિર્ભય રહેવા પરદેશ જઈ રહેવાની સલાહ આપતાં ઇમામ ઇસમાઈલ તુર્કસ્તાનમાં શામ પ્રગણે સલમીયા ગામમાં જઈ રહ્યા હતા, અને ત્યાં રહી ઇસમાઈલી દીનનો ફેલાવો કરતા હતા.

ઇમામ શાહ ઇસમાઈલથી ઇમામ રજી અબદુલ્લાહ સુધી
યાંય ઇમામો તુર્કસ્તાનમાં રહ્યા હતા.

પેલી તરફ ઇમામ શાહ બક્રસાદીકની રહેલત પછી
તેમના બીજા ફરજાંદ મુસા કાઝીમે પોતાને ઇમામ તરીકે
જણાવ્યા, તેમને માનનારા, ઇમામતના ખરા હકદાર ઇમામ
શાહ ઇસમાઈલથી બુદા પડ્યા. મુસા કાઝીમને સીલસીલો
બાર સુધીજ ચાલ્યો, તે શીરકાવાળા અસનાઅશરી કહેવાય છે,
તે પોતાના બારમાં ઇમામને ગેમ માને છે.

શાહ ઇસમાઈલના વંશમાં અગ્યારમાં ઇમામ મહેદી
મહમદે મીશરમાં ક્ષતમાઈત ખિઝાફતની સ્થાપના કરી, ઇમામત
બહેર કરી, ત્યારથી અઢારમાં ઇમામ શાહ મુસ્તનસિર ખિઝાફ
સુધી નવ ઇમામોએ મીશરની સલતનત ચલાવી.

અઢારમાં ઇમામ શાહ મુસ્તનસિર ખિઝાફે પોતાના
ફરજાંદ શાહ નીજરને ઇમામત આપી હતી, પણ નાના ફરજાંદ
મુસ્તેઅલીનો પક્ષ જોરાવર હતો, બે લાખ ફ્રેન્ચ અને તેને
સરદાર મુસ્તેઅલીના પક્ષમાં થઈ જવાથી તેણે ઇમામ શાહ
નીજરને કેદમાં નખાવી શહીદ કરાવ્યા. હુસન ખિન સખ્યાહ
નામનો એક પહેલવાન ઇસમાઈલી આ ઝગડા વખતે મીશરમાં
હતો. તે ઇશાનનો રહેવાસી હતો. ઇમામ શાહ નીજરના
ફરજાંદ ઇમામ શાહ હાદી જે નાની ઉંમરના હતા તેને લઈ

ધરાન આળ્યો, અને આલમોત ગઢની હાકમી મેળવી ઇમામ
ને ત્યાં માન સહિત રાખ્યા.

વીસમાં ઇમામ હક મૌલાના શાહ હાદીથી સતાવીસમાં
ઇમામ હક મૌલાના શાહ રૂકનુદીન ખુરશાહ સુધી આઠ ઇમામો
આલમોત ગઢના રાજ્યકર્તા થઈ ગયા છે. મૌલાના શાહ રૂકનુદીન
ખુરશાહના રાજ્ય અમલ વખતે તાતારી સરદાર હલાકુખાને
અઢ આલમોત પર ચઢાઈ કરી કિલ્લો જીતી લીધો ત્યારે ઇમામ
ધરાનના દેહલમ પ્રગણમાં આવી વસ્યા.

ઇમામ રૂકનુદીન ખુરશાહથી છેતાલીસમા ઇમામ આગા
શાહ હસનઅલી સુધીના ૨૦ ઇમામોનું રહેઠાણ, ધરાનમાં
એરાક ખંડ નામે ભાગમાં દેહલમની કેક, બાબક, મહેલાત
વિગેરેમાં હતું.

ઇમામ શાહ હસનઅલી ઇ. સ. ૧૮૪૫ માં હિન્દુસ્તાનના
મુખ્ય શહેર મુંબઈમાં આવી રહ્યા ત્યારથી ઇલામોનું રહેઠાણ-
દરખાનું મુંબઈ છે.

પાઠ ૧૮ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૩ જે.

ઇમામ એટલે ખુદાઈ નુર ધરાવનાર અને ઝમાન એટલે
જમાનો અથવા વર્તમાન કાળ, એકંદરે મતલબ એકે, હર

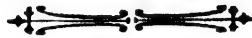

જમાનામાં ખુદાઈ નુર ધરાવનાર પ્રત્યક્ષ પુરૂષ જે ખુદાઈ રસ્તો દેખાડનાર હાદી લોભિયો હોય તે ઇમામે ઝમાન અથવા હાઝર ઇમામ કહેવાય છે. તેને ખલિફતુર રહેમાન યાને ખુદાનો ખલીફા કહે છે. સૃષ્ટિના આરંભકાળમાંજ ખુદાવંદત-આલાએ ફિરસ્તાઓને ફરમાવ્યું છે કે:—“ખરેખર હું પૃથ્વીપર ખલિફા ઉત્પન્ન કરનાર છું” (સુરેઅકર આયાત ૨૯) પોતાનો ખલીફા દુનિયાંપર હંમેશાં કાયમ રાખવાનો આ ખુદાઈ નિયમ અચળ છે. ખુદાવંદતઆલાએ પોતે નક્કી કરેલ નિયમો ફેરવાતા નથી, એમ તેનું ફરમાન છે.

રસુલ સં. ફરમાવે છે કે:—હરગીજ, હૈયાત અને કાયમ ઇમામ વગર જમીન ખાલી રહેવાની નથી. તે હિકમતથી માણસો સાથે તેઓની સમજ મુજબ વાતો કરે છે, અને તે સાચા રસ્તા ઉપર છે.” (હદીસે નખવી) આહદીસના ટેકામાં પેગમ્બરે ખુદા કુરઆને શરીફની આયાતનો ટેકો આપે છે કે:—“કુરઆને મજીદમાં જેમ ખુદા પાક ફરમાવે છે કે:—અને અમે અગાઉ પણ ઇમામો બનાવ્યા કે તેઓ અમારા હુકમથી લોકોને નેકીનો રસ્તો બતાવે” (સુરે અંબીયા આયાત ૭૩).

ઈસલામનું શિક્ષણ આપનાર પવિત્ર પુસ્તક કુરઆને શરીફની સાચી સમજણ અને શુદ્ધાર્થ ખામતોનું જ્ઞાન પણ ઇમામ બાણી શકે છે. જેમ અલ્લાહ પાક ફરમાવે છે કે:—

“ખરેખર અલગાહ અને ઇમામ સિવાય સંપૂર્ણ અર્થ કોઈ જાણતું નથી.” (કુરઆને શરીફ.) આ આયાતમાં “રાસે ખુન ફિલ હલમ” એટલે હલમમાં પારંગત, તે ઇમામ સિવાય કોઈ ન હોઈ શકે. જેમ કે, કુરઆને મલુહની સુરે યાસીનની આયાત ૧૩ માં ફરમાન છે કે “હરેક ચીજનું જ્ઞાન ઝમાનાના જાહેર ઇમામમાં હોય છે.”

પાઠ ૧૯ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૪ થી.

ઇમામ એટલે અલગાહનું નુર દુનિયાં પર હર જમાનામાં જાહેર મોબુદ હશે એ વિષે કુરઆને શરીફ તથા સહી હદીસોમાં ઘણે ઠેકાણે કહેવામાં આવેલ છે, જેમાંના થોડા ફકરા નીચે આપ્યા છે.

કયામતના દિવસે હરેક માણસને તેના ઇમામ સાથે પાકારવામાં આવશે. (સુરે બની ઇસરાઇલ આયાત ૭૦).

“હરેક ચીજનું જ્ઞાન જાહેર ઇમામમાં સમાયેલું છે.” (સુરે યાસીન આયાત ૧૨).

“હું લોકો ખરેખર તમારા પરવરદેગારના તરફથી સાબીતી આપી છે, અને તમારી તરફ જાહેર નુર મોકલ્યું છે.” (સુરે નાસ આયાત ૧૭૫).

‘અને તમે સઘળાં જીદાના દોરકાને મજબુત વળગી રહો. અને જીદા પડી જાઓ નહિ.’ (સુરે આલ ઇમરાન આયાત ૧૦૩)

“અમે ઇમામો મોકલ્યા, તેઓ અમારા હુકમથી; અને અમે તેઓને વહી મોકલીએ છીએ તે મુજબ, નેક કામો કરવાની અને બંદગી કરવાની અને દાન આપવાની હિદાયત કરે છે.” (સુરે અંબીયા આયાત ૭૩)

એ સિવાય પણ કુરઆને શરીફમાં ઇમામ હુર જમાનામાં બહોર રહેતા સંબંધે ઘણે ઠેકાણે ચોકખી રીતે ફરમાન છે, પરંતુ લાંબાણુ ન કરતાં માત્ર ઉપલી થોડી આયાતો લખી છે. વળી ઘણી હદીસોમાં પણ એ વિષે સાફ વર્ણન છે, જેમાની એકજ હદીસ નીચે લખી છે.

“જે માણસ મરતાં સુધી ઝમાનાના ઇમામને જોઈ શકતો નથી તે બહોલીયતના મોતે મરે છે, અને બહોલ દોષકમાં જશે.”

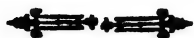

પાક ૨૦ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૫ મો.

ઇમામે ઝમાનની હસ્તી વિષે, મૌલાના હાજર ઇમમનું ફરમાન મુબારક, “બીજાં એ કે જો તમને પુરતું હકમ છે

તો તમને ફરવવા આવનાર બીજા દીનવાળાને બંધ કરવાને એકજ શબ્દ પુરતો છે. તે શબ્દ એ છે કે, બ્યારે તેઓ પુછે છે કે, તમારો ઇમામ કોણ છે? અને તે ક્યાં છે? ત્યારે તમે તમારા ઇમામનો રસ્તો તેમને બતાવો, જો કઢાપી તેઓ કહે કે, અમારો ઇમામ તો જીવતો છે પણ તે ગેબ થઇ ગયો. તો ફરીથી તેને પુછો કે, શું તમારો ઇમામ ઇન્સાનથી ડરે છે? શું તેને માણસનો ડર છે? કે માણસો તેને મારી નાખશે? કયા કારણથી ઇમામ ગેબ છે તે સમજાવો? ઇમામ તો ગેબ થતોજ નથી ત્યારે તે કારણ શું સમજાવી શકશે, અને તમારા સવાલનો શું જવાબ આપી શકશે! આટલા સવાલમાંજ તરત તે બંધ થઇ જશે. ત્યાર બાદ તમે તેને કહો કે, ઇમામ તો ઇન્સાનને આ દુનિયામાંથી તારનાર છે, તે જો તમોને છોડી ભાગી જાય અથવા ગેબ થઇ જાય, ત્યારે તમને શી રીતે પાર ઉતારી શકશે! તમારો ઇમામજ તમને રક્ષણતા મુકીને નાશી જાય એ કેમ બને! તમે તેના મુરીદ થયા તો તમારો મુરશીદ તમને છોડીને ગેબ થઇ જાય એ બનવા ભેગ નથી. એ નહિ માનવા ભેગ વાત છે. જો ઇમામ ગેબ થઇ જાય તો પછી મુરીદ કોના? તમે હાજર ઇમામના મુરીદો કે ગેબના મુરીદો? ઇમામ ગેબ થવાની તમારી વાત માની શકાય તેવી નથી. તમે તમારા ઇમામને શોધી કાઢો. આ દુનિયામાં ઇમામનું કામ એ છે

કે, તેણે હાજર રહી વખતો વખત પોતાના મુરીદોના લાભ માટે બોધ આપવો, તેમને સારે રસ્તે ચલાવવા અને ઇમામત બરાબર સંચવવી. (અપુર્વ.)

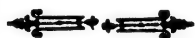

પાઠ ૨૧ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૬ ઠો.

નબી મોહમ્મદ સરખા પેગમ્બર પહેલ વહેલા આં દુનિયામાં આવ્યા હતા. તે પછી કહેતા હતા કે આ દુનિયાની નબુવત મારી પાસે છે. હું પેગમ્બર છું. એમ જાહેર રીતે કહેતા હતા. તેઓ ઇન્સાનથી ડરતા નહિ હતા, તેઓએ જાહેરમાં ઘણા મોઅજ્જબ દુનિયાને દેખાડ્યા હતા. તેઓ જો એવા જાહેર મોઅજ્જબ નહિ દેખાડત તો તે વખતની દુનિયાં તેમને નબી કરીને કેમ માનત? તમે જાણો છો તેમ નબી મોહમ્મદનું નામ સૌ કોઈ જાણે છે. જ્યારે તેઓને નબીપણું મળ્યું ત્યારે પછી ડર કેનો હોય !

કરબલાના મેદાનમાં હજરત ઇમામ હુસેન સામે મોહું જંજ કરવામાં આવ્યું, તે વખત તેઓ હજારો માણસોની સામે એકલા લડ્યા હતા. દુશ્મનો તરફનો જીલમ તથા મહા દુઃખ ભોગવતા છતાં પણ તેઓ કહેતા હતા કે, હું ઇમામ છું. આવા સંકટો વખતે પણ તેઓ ગેબ થયા નહિ પણ ફક્ત એક લાકડી લઈને દુશ્મનો સામે આગળ અને

આગળ જંગલમાં ધસી ગયા હતા. તે વખતે તેઓએ પોતાની ઇમામત છુપાવી નહિ. જો ઇમામનો .જોમો હાજર નહિ હોય તો સર્વે કાફર થઈ જાય. હજરત ઇમામ હુસેનની લાકડી (છડી, ગાદી) હાલ મારી પાસે છે અને હું પોતે ઇમામ હુસેન છું. તમે જુઓ કે આજે પણ એક લાકડીજ હાથમાં રાખીને હું જ્યાં ત્યાં ફરું છું, કારણ કે હું પોતે ઇમામ છું મને કાંઈ પણ ધીક નથી. ઇમામ હાજર છે અને તેના પર દુઃખ પડે તે છતાં ગેમ થઈ જતા નથી. (અપુકૃત)

પાઠ ૨૨ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૭ મો.

આ બાબતની સાબીતીના દાખલામાં દુર જવું પડે તેમ નથી જુઓ. અમારા દાદાશાહ હસનઅલી દાતારના ઉપર કેવો કેવો સીતમ ગુજરવામાં આવ્યો હતો ! તેઓએ કેવી કેવી મુશ્કેલીઓ ભોગવી હતી ! પોતાની પાસે એક લાકડી સિવાય બીજું કાંઈ પણ નહિ રાખી ઇરાન દેશમાં મરનાર શાહ ફતેહઅલીની સાથે જંગમાં લડાઈ કરી હતી, અને દુઃખ ભોગવતા ભોગવતા આખરે હિંદુસ્તાનમાં પધાર્યા હતા. તેમ છતાં પણ તેઓ ગેમ થયા નહિ. ઇરાનમાં તેઓ ઉપર એટલી હાડમારી પડી કે, તેમની પાસે કાંઈ પણ ચીજ રહી નહિ. એટલે સુધી કે તેઓને ઉમા રહેવાને જગ્યા પણ મળે

નહિ ત્યારે તે દેશ છોડીને આ હિંદુસ્તાનમાં પધાર્યા, પણ ગેબ થયા નહિ. પોતા પર પડેલાં સર્વ દુઃખો સહન કીધાં પણ ગેબ થયા નહિ.

જુઓ ઇમામહુસેનથી ચુમાલીસમી પેઠીએ શાહ ખલિલુલ્લાહ, શાહ હસનઅલીના પિતાના દુકડે દુકડા કરી નાખવામાં આવ્યા હતા જો તેઓને ગેબ થઇ જવું હતે તો તે વખતે ગેબ થઇ જતે, અને આવું દુઃખ સહન નહિ કરતે. પણ ઇમામ થયા તો તેઓથી એમ થાયજ નહિ. વળી તેઓએ પણ નહિ કહ્યું કે, હું હવે ગેબ થઇ જાઉં છું, કારણ કે મારા પર ઘણું દુઃખ પડ્યું છે.

હવે જ્યારે અશનાઅસરી લોકો કહે છે કે ઇમામ જંગમાંથી—લડાઇના મેદાનમાંથી નાસી ગયો છે અને ગેબ થઇ ગયો છે. એ શી રીતે માની શકાય ! તમે ખ્યાલ કરો કે જ્યારે ઇમામ થઇને દીનની લડાઇમાંથી નાસી જાય, અને દીનની ખાતર ઉભો ન રહે, ત્યારે તમારા દીનના કામમાં તમને શી રીતે મદદ કરે ? તેમનામાં ઇમામપણી હિંમત ન હોય, અને ઇમામપણી હિંમત જાહેરમાં બતાવે નહિ, તો તે તમો મુરીદોનાં કામો શી રીતે પાર પાડી શકે ! આ ઉપરથી તમને ખાત્રી થશે કે, ઇમામ આ દુનિયામાંથી ગેબ થયેજ નથી. ઇમામ ગેબ થઇ શકેજ નહિ.”

(બહારે રહેમત પાનાં ૨૨૬ થી ૨૩૪)

પાઠ ૨૩ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૮ મો.

—:(ગઝલ)—

કયા કામકી વોહ હય ગિઝા, હુમકો મિત્રે ખાને કે બાહ;
હોવે ઇજ હારે ઇમામત, જગસેં મરજને કે બાહ. (ટક)
આગસેં સારા મકાં, તારાજ જબવોહ હો ગયા;
અથ વરસે ચોત્તરફસેં ખાકહો જાને કે બાહ. ૧
હર્દસેં દિવાના હો બચઠા, ન હિકમત આઈ કામ;
હાલ અતિજખાને જો પુછા, હર્દો ગમ જાનેકે બાહ. ૨
ઇસલામકી ધરના હિમાયત, છુપ રહા હો ગારમેં;
આયગે રેહબર કશી વોહ, હથ હો જાનેકે બાહ. ૪
નાચીઝ, સાહેબુઝ ઝમાકાં, દૌડકર હામ ન પકડ;
વરના તું પસ્તાએગા, મુદકે બકા જાનેકે બાહ. ૫

પાઠ ૨૪ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૯ મો.

ઇમામ નાતેકલ કુરઆન યાને જોલતું કુરઆન છે.
સીદ્દીનની લડાઈ જો પહેલા ઇમામ હજરત મૌલા મુરતઝ
અલી અમીરૂલ મોઅજ્જમનીન અને અમીર મોઆવીયાહ
બિન અબુસુફિયાન વચ્ચે થઈ હતી. એ લડાઈનું કારણ વિગેરે

લંબાણ હકીકત પર વિવેચના કરવાનું અહીં સ્થાન નથી, પરંતુ તેમાના એક મુદ્દા પર ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર પારીએ બીએ.

ઉપલી લડાઈમાં જ્યારે મોઆવીયાહ હારની અણીપર આંચેા ત્યારે તેના દગલખાજ વણરે તેને એક મક્કર કરવાની સલાહ આપી કે, કુરઆને શરીફને નેજા પર મુકી તેનો વાસ્તો આપી હાલ લડાઈ બંધ કરાવવી, પછી મુલેહ કરાવશું. આ પ્રમાણે કરતાં ધારેલી અસર થઈ. મૌલા મુરતબા અલી અને તેમના લશ્કરનો સેનાપતિ માલિક ઉશ્તર દુશ્મનોનો પ્રપંચ સમજી ગયા હતા, તેથી તેઓ લડાઈ ચાલુ રાખવા માગતા હતા. પણ જાહેલ લશ્કરીઓએ કુરઆન સામે કીધા પછી લડવાની ચોકખી ના કહી એટલુંજ નહિ પણ લડાઈ બંધ કરવાની ફરજ પાડી.

આ વખતે હજરત મૌલા અલીએ ફરમાવ્યું કે:—“હું જોલતું કુરઆન છું તે મુંગું કુરઆન છે. માટે દુશ્મનોની ચાલખાજના લોગ ન થતાં લડાઈ ચાલુ રાખો આપણી ફતેહ છે.” આમ છતાં અજણ સિપાઈઓ પર અસર ન થઈ. ન છુટકે લડાઈ બંધ કરવાની ફરજ પડી, જેનું પરિણામ કેટલું વિપરીત આંચું, તે કોઈનાથી અજણ્યું નથી.

આથી સાબીત એ છે કે, ઇમામ જોલતું કુરઆન છે

જલકે કુરઆનના ગુહા લેદા સમજાવનાર ઇમામ છે. માટે ઇમામે ઝમાનની દામન મેગવ્યા વિના સત્ય જ્ઞાન મલી શકે નહિ, અને ઇમામે ઝમાનની મહોબત વગર ઇબાદત બેકાશદે છે. જેમ કોઇ શાયર કહે છે કે:—

ઐહુબ્રે અહુલેબ્રેત ઇમાદત હરામ હય,
ગાફિલ તેરી નિમાજપે મેરા સલામ હય.

પાઠ ૨૫ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૧૦ મો.

જનાબે અબુ બસરી કહે છે કે, મેં એક વખત હઝરત ઇમામ જ્યાફરે સાદિક પસે જઇ અરજ કરી કે, યા ઇબને રમુલિલ્લાહ, શીયાઓ આપસમાં કહે છે કે, હઝરત અલી અ. પસે ઇલ્મનાં હજાર બાબ હતા, જે દરેક બાબથી હજાર હજાર બાબ ખુલ્લા થાય, તો આ વિષે આપ શું ફરમાવો છો? આપે ફરમાવ્યું બેશક ખરૂં છે. મેં અરજ કરી, એ ઘણું ઇલ્મ છે. આ સાંભળી આપ થોડીવાર ચુપ રહ્યા; પછી ફરમાવ્યું કે, હા, એ ઇમ્મ છે, પણ તે ઇલ્મ કાંઈ નથી. અમારી પસે ‘સહીફે બામે આ’ છે જે હઝરત અલી અ. મેં પોતાને હાથે લખેલી મોટી કિતાબ છે. તેમાં જ્ઞાનની તમામ જરૂરિયાતોનું ઇલ્મ છે. એટલે સુધી કે,

અચર કોઇને જરા ઉજરડો કરે, કે કોઇને હાથ મારે તો તેના બદલાનું પણ તેમાં જ્યાન છે. એ સાંભળી મેં અરજ કરી કે, આતો બહુ ઇલમ છે. આપે ફરમાવ્યું હા, ઇલમ તો છે, પણ તે ઇલમ કાંઇ નથી. અમારી પાસે ‘જફર’ છે. તે લાલ રંગનું ઉંટનું ચામડું છે. તેમાં તમામ નળીઓ અને વસીઓનું ઇલમ છે. મેં અરજ કરી, અત્રખત, એ ઇલમ તો એથી પણ વિશેષ છે. આપે ફરમાવ્યું હા, ઇલમ છે, પણ તે ઇલમ કાંઇ નથી. અમારી પાસે ‘મુસલિક્ક ફાતેમાહ છે. તેમાં આ કુરઆનથી ત્રણગણી તફતીલ છે, અને આ કુરઆનમાંની એક આયાત પણ તેમાં લખી નથી. એમાં એવી ખાખત છે કે, ખુદાએ વહીવટી તેમાં લખાવેલ છે. મેં અરજ કરી કે, આ તો ઘણુંજ ઇલમ છે આપે ફરમાવ્યું હા, પણ આ ઇલમ કાંઇ નથી. અમારી પાસે ‘માકાનવમા ચકુન’નું ઇલમ છે, એટલુંજ નહિ પણ કયામતના દિવસે જે જે થશે તે તમામ અમે જાણીએ છીએ. મેં અરજ કરી, ખુદાની કસમ એજ ઇલમ છે. આપે ફરમાવ્યું કે, હા, પણ એ તો કાંઇ નથી. આ સાંભળી મેં અરજ કરી. આ સિવાય બીજું શું ઇલમ હોઇ શકે? આપે ફરમાવ્યું કે:—

ઇલમ તો એ છે કે, રાત અને દિવસ તાજું તાજું અલ્લાહ તરફથી અમને મંડ્યાજ કરે. એક અઝ પછી

બીજો અમ્ર અને એક ચીજ પછી બીજી ચીજ, ક્યામત
સુધી ચાલુજ રહે. જે અમે ઉમ્મતને સમજાવીએ.

અલ્લાહ તઆલા પોતાના હુકમો હર વખત ઇમામ
મારફત દુનિયાને પહોંચાડતો રહે છે, તે મુજબ ક્યામત
સુધી પહોંચાડતો રહેશે.

પાઠ ૨૬ ઇમામે ઝમાન ભાગ ૧૧ મો.

—: ગઝલે :—

ઇતેઝારી હસકીથી રૌશન સિતારા હો ગયા,
સુનલે દોઆલમમેં મહેંદીકા નકારા હો ગયા. (ટેક)
અરપે દુલદુલકી સવારી દસ્તમેં હૈ જુલ્ફીકાર,
વોહ અલી અવતાર નકલંક આશકારા હો ગય. ૨
ચખેં ચહાઝ્મસે જહા મેં આ ગયા ઇસામસીકુ,
વોહ કિતાબ દાનિયાલીકા ઇસારા સો ગયા. ૩
ઇન્જીલો તૌરાતસેં ઔર હદિસો કુરઆનસેં,
ઔર વેદકે બી ભેદસેં સુલતાન દુલારા હો ગયા. ૪
અજ્ઞકી આંખોસે સુલતાન નુર ખુદા આયા નજર,
ઉસકું ખાક આઈ નજર હસદિલ અંધારા હો ગયા. ૫

પાઠ ૨૭ ખુદા પસંદ કામો ભાગ ૧ લો.

ઇસમાઇલી કેળવણી ખાતાની એક શાળામાં ધાર્મિક શિક્ષણ આપનાર શિક્ષકે એક દિવસ ધર્મનું જ્ઞાન આપવાનો વખત થયો ત્યારે છોકરાઓ સામે જોઇને કહ્યું કે, આપણે કેવી રીતે ખુદાની સેવા કરવી જોઇએ, અને આપણે શું કરીએ તો ખુદા રાજ થાય? આ પ્રશ્નનો જવાબ તમો દરેક આપણો તે પરથી જણાઇ રહેશે કે, તમો ધર્મના જ્ઞાનનું શિક્ષણ લીઓ છો તેમજ આજ સુખીમાં શું સાર ગ્રહણ કર્યો છે.

શિક્ષકના ઉપલા સવાલના જવાબો વિદ્યાર્થીઓએ એક પછી એક આપ્યા તે નીચે પ્રમાણે છે:—

- ૧ આપણો ધર્મ પાળવાથી ખુદા રાજ થાય છે.
- ૨ આપણા ધર્મના રહેબર હાજર ઇમામના ફરમાન પ્રમાણે ચાલવાથી ખુદા રાજ થાય છે.
- ૩ દરરોજ સવારસાંજ જમાતખાને જઈએ, ત્રણ વખતની દુવાની બંદગી ગુજરીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.
- ૪ જમાતખાનામાં જઈ અદબથી બેસીએ, વાતો ન કરીએ જ્ઞાન વંચાય કે વાએઝ થાય તે ચિત્ત દબને સાંભળીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૫ હક હવાલનો ધંધો કરી, કમાણીમાંથી ઇમામનો હક્ક
હથોડી ચોકખી આપીએ તો ખુદા રાજ થાય છે.

૬ મજલીસો, ભગરસોમાં હાજરી આપીએ તો ખુદા રાજ
થાય છે.

૭ ખુદા ઉપર વિશ્વાસ રાખીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૮ ખુદાનું નામ વારંવાર યાદ કરીએ, તો ખુદા રાજ
થાય છે.

૯ ખુદા ઉપર પ્રેમ રાખીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૦ ખુદાથી ડરીને ચાલીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૧ માબાપનું કહ્યું માનીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૨ ગરીબો પર દયા રાખીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૩ કોઈને દુઃખ ન દઇએ, કોઈના પર બુઝમ ન કરીએ, તો
ખુદા રાજ થાય છે.

૧૪ નીતિથી ચાલીએ, પાપ ન કરીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૫ દેશ ન કરીએ, લોભ ન કરીએ, અભિમાન ન કરીએ, તો
ખુદા રાજ થાય છે.

૧૬ કોઈની નિંદા ન કરીએ, અદેખઈ ન કરીએ, તો ખુદા
રાજ થાય છે.

૧૭ ખોટું બોલીએ નહિ, ચેનિ કરીએ નહિ, કોઈને ગાળો

હંમે નહિ, મારામારી કરીએ નહિ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૮ સૌના વાંકે માફ કરીએ, કોઈના પર વેર ન રાખીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૧૯ આખા જગતમાં સૌનું ભલું થાયો, એવી કુવા માગીએ, તો ખુદા રાજ થાય છે.

૨૦ બધી બાબદોમાં ખુદાની મરજી પ્રમાણે ચાલીએ તો ખુદા રાજ થાય છે.

પાઠ ૨૮ ખુદા પસંદ કામો ભાગ ૨ જો.

ખુદા આપણા પર કેમ રાજ થાય? એ પ્રશ્નના જવાબો વિદ્યાર્થીઓએ આખ્યા તે સાંભળી શિક્ષક ખુશી થયા અને બોલ્યા કે, તમારી સૌની વાતો ખરી છે. સંસ્કૃત વર્તન કરનાર પર ખુદા રાજ થાય છે. નમ્રપણું ખુદાને વિશેષ પસંદ છે.

આપણા બોધગુરુ ક્રમાવે છે કે:—

હરે વીરા મીઠડું આપ બોલો,

વીરા નમી ખમી હો ચાર ચાલો;

મત છોડીયો સત્ય ધર્મનું રનેહલ.

છરે વિરા અંતસમાઇલો પીતો,
 પીતો કાઢી હો ચાર નાંખો,
 તો આપણા સાહેબ અલી રાજા મન મૂકું
 જાવેલ. ૨

વળી બીજે ઠેકાણે પીર માળાપ ફરમાવે છે કે—

જેની વાણી મીઠી દુનિયા માંડે,
 હોશે વળી તેમાં ધર્મ આચાર;
 તેને દુનિયાં ભુંડો વાંચે નહિ,
 તેના ઉપર રાજ રહેશે આપ સુજનહાર. ૩

ભાઈઓ, ખુદા પસંદ કામો વિષે ઉપર જે ચર્ચા
 આપણે કરી છે, તે ધ્યાનમાં રાખી અમલમાં મુકશે તો
 તમારા ઉપર ખુદા હંમેશાં રાજ રહેશે અને તમો દુનિયાંને
 આખરતમાં સુખી થશો.

પાઠ ૨૯ સદવચારો.

આપણા હાઝર ઇમામ ફરમાવે છે કે:—“હમેશાં
 સારા નેક વિચાર કરવા—સુતી વેળા તમારા આત્માથી પાંચ
 દસ મિનિટ વાતો કરો કે:—આત્મા ક્યાંથી આવ્યો છે પાછો

ક્યાં જવાનો છે, કેવાં કૃત્યો કરવાં જોઈએ વિગેરે—જે માણસ
સુતી વેળા સારા ખ્યાલો કરી સુવે છે, તેનું સુવું પણ
ઈબાદતમાં ગણાય છે, અને જે માણસ ખરાબ વિચારો
કરી સુવે છે તેનું સુવું પણ ગુનાહમાં લેખાય છે.”

એક કવિએ આ સંબંધે ઠીક કહ્યું છે કે:—

જે જે સાચ જુઠ થયું ભલું પુરું કામ કર્યું,
સુતી વેળા સર્વ તણે ન્યાય કરે સજ્જનો;
જુઠું તો બોઝાયું નથી નિંદા કોઈની થઈ નથી,
કોઈની ભગ્નાઈઓ આડે આવવાથી દુર છું;
ખેટી સલાહ દીધી નથી જીવકો દુભાવ્યો નથી,
વિચાર કે કલ્પનામાં પુરાઈથી ખર્યો છું;
કાનને પવિત્ર રાખી જીભે શુભ વાણી ભાખી,
ગૃહસ્થની રીત રાખી પ્રમાણીક રહ્યો છું. ૧

ફરજ બળવી બધી રૂડી રીતે પાળી કરી,
નકામી વાતોથી ડરી કાને હાથ દીધા છે;
ખુદાની ખુદાઈ મહિં મુસાફરી મારી ઠરી,
નાતિને વિચારી કરી ફરજ બળવી છે;
અહો ! એવા વીર નર વિચારી સુવે નિડર,
ઓળખે જે અંતરે ખુદાની પીછાણ છે;

આવા શુભ ચારિત્રથી એકરંગા માનવી જે,
હોય તેની સંગતમાં જીવંત બચાઈ છે.

પાઠ ૩૦ આરોગ્યતાના નિયમો.

જે માણસ આરોગ્યતાના નિયમોનું પાલન કરે છે, તેને કુદરત સુંદરતા અને તાકાતની બક્ષિશ કરે છે, અને તેના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરનારને દુર્મળતા અને દર્દોની સભા કરે છે. જેણે આરોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી તે બધું મેળવી શકે છે. નીચે બતાવેલા આરોગ્યતાના નિયમોનું પાલન કરવું આવશ્યક છે.

- ૧ ખોરાક સાદો લેવો. ગરમ મસાલાવાળો અતિ તીખો, ખારો, ખાટો કે વાસી ખોરાક લેવો નહિં.
- ૨ બ્યારે ખરી બુખ લાગે ત્યારેજ ખાવું.
- ૩ કદિ પણ રૂચી ઉપરાંત ખાવું નહિં.
- ૪ ખુબ ચાવીને ખાવું, જેથી અજીરણનો ભય રહેશે નહિ અને થોડું ખાવાથી તૃપ્તિ થશે.
- ૫ મોડી રાત સુધી ઉબાગરો ન કરતાં, વહેલા સુવું અને વહેલા ઉઠવું.
- ૬ પ્રાતઃકાળે મળત્યાગ કરી મહિંકા આવે એવા પાણીથી

શરીર ચોળીને નહાવું, પછી ઘસીને અંજ દુછવું,
તેથી લેહી વધારે ગતિમાન થતાં સ્પૂર્ત આવશે.

૭ દરરોજ ખુદલી હવામાં ફરવું અને નિયમિત કસરત
કરવી.

૮ કપડાં સ્વચ્છ પહેરવાં, ખીછાતું અને ઘર સ્વચ્છ રાખવાં.

૯ ઘરમાં હવા, ઉભાસ અને તડકો આવે એવી ગોઠવણ કરવી.

૧૦ મગજમાંથી બીક, ચિંતા, ગુસ્સો, ઇર્ષા, અશાન્તિને દુર
કરી, તેની અસર શરીર પર જરૂર થાય છે.

૧૧ મળમુત્રને કઠિ રોકતા નહિં.

૧૨ દરરોજ પોતાના ઇન્ટેલેક્ચુઅલ સ્મરણ અવશ્ય કરતા રહેવું.

૧૩ ભારે ખેરાક લેતા પહેલાં હોજરીને પુછો કે, તે પચાવી
શકે તેમ છે કે નહિં.

૧૪ સોજન લેતી વખતે ખુશમિજાજ, નિર્દોષ આનંદ વ્યાપી
રહો એવી યોજના કરવી.

૧૫ સંકટ સમયે પણ ધૈર્ય રાખી શકાય એવી ટેવ પાડવી.

ઇસમાઇલી શિક્ષણમાળા ભાગ ૫ મો.

—:o:—

પાઠ ૧ લો સદ્ગુરુ.

==o==

ગુરુ અથવા મુરશીદ જેને રેહગર કે ભોમિયો પણ કહેવામાં આવે છે તેના આશ્રયની દરેક મનુષ્યને ઘણીજ અગત્ય છે. જે બાબત આપણે જાણતા ન હોઈએ તે બતાવવા માટે ઉસ્તાદની જરૂર પડે છે તો ધર્મમાર્ગનો અગમ્ય વિષય સમજાવવા-અલ્લાહની ઓળખાણ મેળવવા સદ્ગુરુ-કામીલ મુરશીદની દોરવણીની અવશ્ય આવશ્યકતા રહે એ દેખીતું છે.

એમ તો દરેક માણસ કોઈ સાધુ, કઠીર, ધર્મના આચાર્યને પોતાનો ગુરુ માની લે છે અને તેની પેરવળી કરે છે. પણ તે ગુરુ કાંઈ સદ્ગુરુ કે કામલ મુરશીદ કહી શકાય નહિ. એ તો બધા ધંધાળા ગુરુઓ છે.

આ જમાનાના સાચા સદ્ગુરુ હજારત નબી મહમદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહ અલૈહી વસલ્લમ છે જેને અલ્લાહ પાકે આખર જમાનાના પેગમ્બર અને જગતગુરુ તરીકે મોકલ્યા, હતા. એ મહાપુરુષે અસલ જહેમત વેઠી અજાનનાનો અંધકાર

મટાડી સત્યજ્ઞાનની શેશની ફેલાવી જગતપર મહાન ઉપકાર કીધો છે. એટલુંજ નહિ પણ એમના મારફત જાહેર થયેલી અદ્વૈતાહુના કલામની ક્રિતામ-કુરઆને શરીફ અને તે સમજાવનાર પોતાની અહેલેખ્યત પાકને મજબુત વળગી રહેવા, તેનાથી છુટા ન પડવા, અંતિમ વખતે પોતાના અનુયાયીઓને એટલે આપણને જાણામણ કરી કે, આ બે ચીજો કયામત સુધી રહેશે તેનાથી ગાફલ ન થજો.

આ પરથી સાબીત થયું કે, નખીની આવ હજરત મૌલા મુરતજા અલી અને જનામ ખીખી ફાતેમા જોડરાંચી વગર તુટે સીરી નર નસલે દુનિયાં પર કાયમ છે, અને કાયમ રહેશે એજ સાચા સદ્ગુરુ અને કામલ મુરશીદ છે. દરેક મનુષ્યે તેનું શરણ ગ્રહણ કરવું જોઈએ.

પીર સદરદીન સાહેબે ખરું કહ્યું છે કે:—

સતગુર જુગમાં કહાવે ઘણા, તેથી મોક્ષ ન પામે જીવ આપણા, ચરણ ધોઈ ચરણામૃત પાય, તે ગુરુ આખર પરલે જાય. સતગુર તેજે જુગતજ કરે, દિવસિતર જીવનાં કારજ સરે, એવા ગુર તો જુગમાં એક, માણસ રૂપે નર આપ અલખ.

હજરત મૌલા મુરતજા અલીની ગાદી પર ૪૮ મી પેઢીએ હજરત મૌલાના આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર

હાઝર ઇમામ બીરાજે છે, તે સાચા સદ્ગુરૂ અને કામલ મુરશીદ છે.

પાઠ ૨ ને નહાનપણથી સારી ટેવ પાડો.

લીટી કાઠી જેમ વાળીએ તેમ વળે પણ સુકી કાઠીને વાળીએ તો ભાંગી પડે. આ કહેવત સર્વમાન્ય હોઈ ખરી છે. આનો મતલબ એ કે:- નહાનાં બાળકોમાં કોઈ દુર્ગુણ જોવામાં આવે તો તે સુધારવા માત્રાપો કે વાલીઓ તેજ વખતે પ્રયત્ન કરે તો સુધારી શકે છે પણ જો તેઓ જેઠર-કાર રહી તે પ્રતિ લક્ષ ન આપે તો દુર્ગુણો વધે છે અને કોઈ વખત તેનાં ભયંકર પરિણામો આવે છે. આ પર એક નકલ છે.

એક નહાનો છોકરો નિશાળે ભણવા જતો હતો. એક દહાડો તેણે કોઈ છોકરાની કંઈ ચીજ ચોરી લઈ બેર આવી પોતાની માને આપી. આ વખતેજ તેણીએ પોતાના છોકરાને ઘટતી શિક્ષા કરી ચોરલી ચીજ તેના માત્રીકને પાછી અપાવવી જોઈતી હતી, પણ તેમ ન કરતાં તેણીએ પોતાના છોકરાને શાખાશી આપી અને એક જમરૂખ ખવાને આપ્યું. તે ઉપરથી તે છોકરો જેમ જેમ મ્હોટો થયો તેમ

તેમ મ્હોટી ચોરીયો કરવા લાગ્યો. એક વખત ચોરી કરતાં ખુન પણ કીધું અને પકડાયો તેથી તેને ફાંસીની સજા થઈ સરકારી માણસો તેને ફાંસી દેવા લઈ ગયા. તમાસો બેવા લોકોની મેદની મળી હતી. ગુનેહગાર બુવાને અરજ કરી કે મને મારી માનો મેળાપ કરાવો. મા રડતીને દુસ્કાં ભરતી આવી. છોકરાએ પોતાની માને કાનમાં કંઈ વાત કરવાની છે એમ કહેતાં તેણીએ કાન ધર્યો ત્યારે છોકરાએ તેના કાનને ખચકું ભર્યું. આ બેઈ લોકો કહેવા લાગ્યા કે, કેવો નઠારો છોકરો ! ફાંસી જવા વખતે પણ આવું મહાપાપ કરતાં ચુક્યો નહિ. છોકરે કહ્યું, હે સજ્જનો, મારી અરજ સાંભળો. મેં આ માનો આ વખતે પ્રાણ લીધો હોત તો પણ મને દોષ લાગત નહિ. હું ન્હાનો હતો ત્યારે નિશાળમાંથી છોકરાઓની પેન પાટીને ચોપડી અથવા પાઇ પૈસો ચોરી લાવી આ મારી માને આપતો ત્યારે તે મારાં વખાણ કરતી પણ બે તે વખતેજ તેણીએ મને શિક્ષા કરી હોત તો આજ મારી આ અવદશા ન થાત.

છોકરાં આજસુ થાય અભણ રહે કે નઠારાં નિવડે તેનું મુખ્ય કારણ ઘણાખરા દાખલાઓમાં માખાપનું લાડ હોય છે. વડીલોની ફરજ છે કે ન્હાના બાળકોને શરૂઆતથીજ સારા માર્ગે વાળવામાં આગસ કરવી નહિ. મ્હોટા થયા પછી જે

દુર્ગુણો હજારો ઉપાયોથી ટળતા નથી તે બચપણમાં સહેલાઈથી ટાળી શકાય છે.

પાઠ ૩ જે તંદુરસ્તીની આવશ્યકતા.

તંદુરસ્તી સાથે લાંબુ જીવન ભોગવવું તે મનુષ્ય માત્રની કુદરતી ઇચ્છા અને હક્ક છે. મનુષ્ય જન્મ એ અમુક્ય તક છે આ જન્મ દરમિયાન જે માણસ ધારે તો મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, ધર્મ અર્થે, કામ અને મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે મનુષ્ય શરીર સાધન છે, અને તેથીજ દરેક માણસે આ સાધનનો ઉપયોગ કરી જીવનની સફળતા કરવી જોઈએ.

જીવનની નેમ પુરી કરવા માટે સાધનરૂપ મળેલા આ દેહને ઉપયોગી બનાવવાને તંદુરસ્ત હાલતમાં લાંબો વખત ટકી રહે તેવું રાખવાની પ્રથમ જરૂર છે. જે શરીર રોગનું ઘર હોય તો લાંબુ આયુષ્ય ભોગવી શકાતું નથી, અને જેટલું જીવવું પડે છે તે સમયમાં પણ શરીર સાફ ન રહેવાથી જીવન દરમિયાન કાંઈપણ પ્રગતિ થઈ શકતા નથી. ખરાબ કે રોગી શરીરથી વ્યાપારધંધામાં પણ ચીત્ત લાગતું નથી અને તેથી તેમાં પણ સફળતા મળતી નથી.

જાસાય કે શરીર શરીરની અસર મન ઉપર પણ થાય છે. શરીર તંદુરસ્ત હોય તો મન તંદુરસ્ત હોઈ શકે, અને મન તંદુરસ્ત હોય તોજ વિચારો અને આચારમાં ઉચ્ચતા આવી શકે. એટલે ઉંચા વિચારો અને પરમાત્માનું ચિંતન વગેરે માટે મન શાંત બોધાયે. અને તે માટે શરીર નીરાળી હોવું બોધાયે.

શરીર શરીરવાળા લોકોને જમે તેવી સમૃદ્ધિ કે સત્તા હોય તો પણ તે તેને નિરૂપયોગી જણાય છે. જ્યારે તંદુરસ્ત શરીરવાળાઓને બીજી સમૃદ્ધિ એછી હોય તોપણ તેઓ “શરીરે સુખી તો સર્વ વાતે સુખી” તે મુજબ સંતોષથી જીવન ગુજારી શકે છે, અને શરીરરૂપી સાધનનો સદુપયોગ કરી આ લોક ને પરલોકનાં સુખોમેળવવા બાંધ-થાળી થાય છે. આ ઉપરથી જણાયે કે શરીરને તંદુરસ્ત રાખવાની પહેલી જરૂર છે. અપણા દેશમાં શરીરની તંદુરસ્તી સંબંધમાં વિચાર કરવાવળા લોકો ઓછા છે, અને તેથી આપણી ટેવમાં જે બેઠરકારી અને અનિયમિતતા વધી પડેલી છે તેને પરિણામે આપણી પ્રજા દિનપરદિન સરાંરમાં ક્ષિયુ થતી જાય છે. હજારો માણસો બરજીવાનીમા શરીરની બેઠરકારી કે તેવીજ જીવના ભોગ બની મરણને શરણ થાય છે.

શરીરની તંદુરસ્તીનો મુખ્ય આધાર જેના પર છે તે

વિષયને લગતી અગત્યની હકીકત આ પછીના પાઠમાં
આપવામાં આવી છે.

પાઠ ૪ થી તંદુરસ્ત રહેવાના ધંધાએ.

શરીરની તંદુરસ્તીનો આધાર શા ઉપર રહેલો છે ? આ મહત્વનો પ્રશ્ન છે. આ પાઠમાં એ મહાન પ્રશ્ન સંબંધી બધી વિગતોમાં ઉતરી શકાય તેમ નથી છતાં શરીરની તંદુરસ્તીનો મુખ્ય આધાર જેના પર છે તે વિષયને લગતી અગત્યની બાબતો રજૂ કરીએ છીએ.

આ માટે કુદરતી ધંધાએ મોટી સરસમાં સરસ ધંધાજ છે. કુદરતી ધંધાએ અનેક પ્રકારે કરી શકાય છે, પરંતુ તેમાંના મુખ્ય ત્રીયે પ્રમાણે છે.

૧ ઉપવાસ-આથી શરીરમાં એકઠો થતો નવો કચરો બંધ થાય છે. જઠરાગ્નિ પ્રદિગ્ધ થાય છે, પાચનના અવયવો સુધરે છે, આંતરગતે વિશ્રાંતિ મળે છે અને રોગ નાશ પામે છે.

૨ શુદ્ધ પાણી પીવું-ઉપાળેલું પાણી ઠંડુ કરીને પીવું જોઈએ. પાણી પ્રવાહી હોવાથી શરીરની અંદર જામી ગયેલ કચરાને દીઠા કરે છે, તેને પલાળીને કાઢે છે,

ઝીંઝી નસોને સ્વચ્છ કરે છે, લોહીના માર્ગોને સાફ બનાવે છે, જીવનને વધારે છે, શરીરને શુદ્ધ બનાવે છે અને તે અર્ધા આહારની ગરજ સારે છે.

૩ દુધનો ખેરક-દુધ શરીરને તાકાત તથા પુષ્ટિ આપે છે. મગ સાફ આવે છે. જીવનતાંતુઓ વધારે છે દુધ વિશુદ્ધ આહાર છે, રેચક છે, ઘણા ભાગે પાણીની ગરજ સારે છે તે રસાયન છે, અને બળપુષ્કિલતા છે.

૪ ફળાહાર-ફળાહારથી પાચનશક્તિ સુધરે છે, જઠરાગ્નિ વધે છે, બુધ્ધિ ખીંચે છે, સત્ત્વગુણની વૃદ્ધિ થાય છે, રોગને પેષણ મળતું નથી. જીવનદોરી લંબાય છે, શક્તિ વધે છે.

૫ કસરત-બધું કાર્ય એકલો કરી શકે એવો પાંચમો ઇલાજ કસરત છે, કસરતથી જામેત લોહી હરફરે છે, શરીરને સ્પુર્તી આવે છે, ઉત્સાહ વધે છે, કોવત ખાલે છે, કાયા દૃઢ થાય છે, હિંમત આવે છે, કસરતના ફાયદા અપાર છે. બળપુષ્કિ પરક્રમને સતેજ રાખનાર અને જીવાની ટકાવી રાખનાર કસરતજ છે.

ઓષધોના મુકાબલે આ અને એવા બીજા કુદરતી ઇલાજો સો દરજ્જે ચઢે છે. દરક મુખ્ય ઇલાજમાં બીજા ઇલાજો ગોણપણે લેવાજ પડે છે એ ભુત્તવુ ન જોઈએ.

પાઠ ૫ મો રૂઢીખંધન.

કોઈ શ્રીમંતને ત્યાં લગ્ન પ્રસંગે હોતાં ઘરમાં ઘણાં માણસોની આવજવ થવા માંડી. ઘરમાં એક બિલાડી હતી તે હરફર કરતાં બધાંને આડી આવવા લાગી તેથી તેને એક વાંસના સુંડા નીચે પુરી મુકવામાં આવી હતી. થોડા દિવસ પછી એજ નાતમાં કોઈ બીજા ગૃહસ્થને ત્યાં જ્યારે લગ્ન પ્રસંગ આવ્યો ત્યારે એક ડોસીમાએ સલાહ આપી કે, એક બિલાડીને સુંડા નીચે પુરી મુકવી જોઈએ. ફલાણા થેઠને ત્યાં પણ લગ્ન વખતે એમ કરવામાં આવ્યું હતું અને તે સારાં શુકનની નિશાની છે. આ પરથી આ શ્રીમાને જે બિલાડીએ પકડી જે સુંડા નીચે રખાવી દીધી. પછી તો દરેક ઘરમાં જ્યારે લગ્ન પ્રસંગ હોય ત્યારે જેત્રણ કે ચાર બિલાડીઓને પુરવાનો રિવાજ પડી ગયો.

દરેક કોમમાં શાદી ગમી વિગેરા વાર તહેવાર પ્રસંગે ઘણા કુધારા, બાદા આડંબરો અને બપટા ભર્યા દેખાવો કરવા પાછળ થતા પુત્રુક બચો આપણે જોઈએ છીએ તે બધા કુરિવાજો આવી રીતે દેખાદેખાયા ધુસેલા જણાય છે. તેને પેષનાર આ વર્ગ છે અજબનો એ છે કે પ્રચલિત થઈ પડેલા અયોગ્ય ચાલો સંમંધી કોઈ વિચરજ નથી કરતા કે, આ પૃથા કોમમાં શાદી પડી? તેમાં શું ફાયદો

છે ? માત્ર ઓલ્યાને લગ્ને લગ્ન ચલાવતા આવે એટલું જ નહિ પણ કોઈ નવી રોશનીવાળો સમજી માણસ કંઈ સુધારો સુચવે તો તેને હડધુત કરી કાઢી મુકે. આથી આવી ખામતો સામે થવા કોઈ હિંમત કરી શકતું નથી.

કોમના સુકાનીઓ, ભણેલા નરનારીયો, સેવાભાવી સજ્જનો, યુવાનવર્ગ અને વહાલા નિધાર્થી બંધુઓ આપણી કોમમાં પણ એવા ઘણા કુધારા છે જેનો સત્વર નાશ કરવો. ઘટે કોમના અજ્ઞાન વર્ગને સમજાવવા તમારી સમગ્ર શક્તિનો ઉપયોગ કરી તેને અયોગ્ય રૂઢી બંધનથી મુક્ત કરવા પ્રયાસ કરો. શાદી ગમી વિગેરે પ્રસંગોએ થતા ખોટા ખર્ચને તકલીફથી બચાવો. સકમાઈના પૈસા ફેફટ વેડફી નાખનારાઓને તેનો સદુપયોગ કરતાં શીખવો. એ તમારી ફરજ છે. કોમનાં શ્રીમંતોની દેખાદેખી કરી સાધારણ સ્થિતિવાળા માણસ દુઃખી થાય છે. લગ્ન પ્રસંગમાં નિકાહ એક મુખ્ય ક્રિયા છે તે સિવાય બીજા કશાની જરૂર નથી. નિકાહ વારસીક મેલાવડામાં કે તહેવારના દિને જમાતખાનામાં પણ થઈ શકે. દરેક કાર્ય સાદાઈ અને કરકસરથી કરશે તો સુખી થશે, કોમની ઉન્નતિ થશે અને હાઝર ઇમામ પણ રાજી થશે.

પાઠ ૬ હો વિવેક.

વિવેક વિચાર વૈરાગ ને જ્ઞાન.
સકળ પદાર્થ એ ચારેઇ જાણુ;
સર્વે સાધનમાં મુખ્ય વિવેક,
જેથી ટળે અજ્ઞાન અનેક.

વિવેક એટલે સારાસારનું જ્ઞાન, વિચાર એટલે શુદ્ધ ચિંતન, વૈરાગ એટલે માયાવિ ચીજોની અરૂચી અને જ્ઞાન અથવા પોતાની ઓળખાણ આ ચારે મોક્ષનાં સાધનો ગણાય છે, મુમુક્ષુજનો માટે આ ચારે ઉત્તમ બાબતોને ગ્રહણ કરવાની અતિ આવશ્યકતા છે. એ ચારેમાં પણ વિવેક શ્રેષ્ઠ છે, જેનાથી અજ્ઞાનરૂપી ગાઢ અંધકારનો નાશ થાય છે. અર્થાત વિવેક એ જ્ઞાનની રાશની છે.

વિવેકના બે પ્રકાર છે. વ્યવહારિક વિવેક અને અધ્યાત્મિક વિવેક, મીઠીવણી નમ્રપણું, નેક અદ્વતો અને સામા મણસનું મનરંજન કરવાની શક્તિ એ વિવેકી માણસોના ગુણો છે. આવો વ્યવહારિક વિવેક પણ વખાણને પાત્ર છે. વિવેકી મણસને લોકો રૂઢાય છે. સારાસાર, હકનાહક, હરામ, હલાલ અને આત્મા અનાત્મને જાણનાર અધ્યાત્મિક વિવેકી ગણાય. આવો માણસ સુખ, સંપત્તિ અને માનપાનથી ખુલાઈ ન જાય અને દુઃખ દર્દે કે અપમાનથી નાસીપાસ ન

થાય કેમકે શરીર અને આત્મના બુદ્ધિ બુદ્ધિ ધર્મોનું તેને જ્ઞાન છે, તે અહંકારમાં તણાઈ કોઈને હુકો નહિ સમજે વિવેક બુદ્ધિથી 'આત્મવત સર્વ ભુવેષુ' ના સુત્રનું પાલન કરનાર જગતના માત્ર જીવોનું બહુ કરવા તે હંમેશાં તત્પર રહે છે

સદ્ગુરુના ગુરુમંત્રની કદર કરી, યથાવિધિ, નિષકામ વૃત્તિથી તેનું પાલન કરી વિવેકી જનોજ મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, અને તેથીજ ઉપર જ્ઞાને શરીરમાં કહેવામાં આંબુ છે કે, મોક્ષ મેળવવાનું મુખ્ય સાધન વિવેક છે.

આવો આધ્યાત્મિક વિવેક મેળવવા, આપણા નિત્ય કર્મની ક્રિયાઓ કર્યા પછી દરરોજ શુદ્ધ મનથી માગો કે યા મૌના અમને વિવેક, વિચાર, વૈરાગ્ય અને જ્ઞાનની બક્ષીસ કરે જે થકી અમારું મનુષ્ય જીવન સાર્થક કરી શકીએ.

પાઠ ૭ મો સંતતિ રહેલ.

માતા પિતાને પેતાની ઔઝાદ પ્રતિ અસાધારણ પ્રેમનો અપ્રુટ ઝરો કુદરતે બક્ષે છે. આ વાત સર્વ માન્ય અને અનુભવ લક્ષ્ય હેઇ તે વિષે વધારે પુરાવાની જરૂર રહેતી નથી. માયા મેહ રહિત, પીર પેગમ્મરો અને દેવાંશી

પુરુષોએ પણ પોતાનાં સંતાનોને યાદમાં છે એટલુંજ નહિ પણ સંતાનો પર પ્રેમ રાખવા જગતજનોને બોધ આપ્યો છે. સારાંશ કે માવિત્રો પોતાનાં સંતાનો પરની પ્રીતિ અવર્ણનિય છે, એટલુંજ નહિ પણ સંતતિ રોડે એ કુદરતની પ્રેરણાથી માણસ અને અન્ય પ્રાણીઓની સ્વભાવિક ખાસીયત છે. આમ છતાં આ રોડેમાં પણ બુદ્ધિને સ્થાન છે. આણ-સમજી માબાપો પોતાનાં બાળકોને અથેગ્ય લાડ લડાવી ઉચ્ચત બનાવી દે છે જ્યારે સમજી માબાપો પોતાનાં બાળકોને નમ્ર માયાળુ અને અદબવાળાં બનાવી શકે છે.

સમજી માબાપો, વડીલ કે વાલીઓ પોતાની ઔઝાદ લલિબ્યમાં સુખરૂપ છાંદગી ગુમરી શકે તે અર્થે તેને કેળવણી આપી, હુન્નર ઉદ્યોગ શીખવી કામકાજમાં પાવરધા બનાવે છે. આ બામત ઘણી અગત્યની છે. પણ એટલાથીજ માવિત્રોની ફરજ પૂરી થતી નથી. એક મહાન ફરજ છે, તે વિસારવી ન જોઈએ. અદલાહ પાક કલાએ શરીરમાં ફરમાવે છે કે,

“તમારા આત્માને અને તમારી ઔઝાદને દોઝકની અગ્નિથી બચાવો.”

પોતાનાં બાળકોને બચપણથીજ સ્વધર્મની તાલીમ આપી, ધર્મના પાબંદ, પ્રમાણિક અને નીતિમય હોવન

શુભરનારા બનાવવા કે જેથી તેઓ ધર્મબ્રહ્મ ન થતાં પોતાના ધર્મ પર અચળ રહી સંસાર સાગરમાં પોતાનું જીવનરૂપી નાવ નિર્વિન્ધે સામે પાર લઇ જઇ શકે અર્થાત જીવંત સાર્થક કરી પોતાને અમર ગતિના અધિકારી બનાવે. આમ પોતાની ઔત્સાહના ભવિષ્યની-પરતોક્કની ચિંતા રાખી પોતાના વડીલ તરીકેની પુરી ફરજ બજાવે એજ હહાપણભર્યો સંતતિ સ્નેહ કહેવાય.

આપણને લાયક છે કે, પોતાની ઉધરતી પ્રજાને આટલું જ્ઞાન તો જરૂર આપવું જોઇએ કે, તે કદાચ વિદેશ ગમન કરે અને બીજા ધર્મના આચાર્યો કે અનુયાયીઓના સહવાસમાં રહે તોપણ પોતાના ધર્મથી વ્યુત ન થતાં, ઉલટો સામાના મન પર આપણા પાક ઇસમાઇલી મઝહબની જુલદીની છાપ પાડે.

પાઠ ૮ મો સંતતિ સ્નેહ ભાગ ૨ જો.

ઔત્સાહ પ્રતિની આપણી ફરજોનું જ્ઞાન કરાવતાં આપણા મુરશીદ હાજર ઇમામ ફરમાવે છે કે:-

“તમે પોતાનાં બચ્ચાંને દુનિયાનો ધંધો શીખવો છો. તેજ પ્રમાણે તેઓને દીનનો ધંધો પણ શીખવવો જોઇએ. બચ્ચાંને વાસ્તે રકુલો કાઢો તેમાં તમારાં બચ્ચાંને દીનનો

ઇલ્મ શીખવો. પહેલા વાજબ તથા લાજમ છે કે, બચ્ચાંને જ્ઞાન શીખવો કેમકે તમારી જબાન જ્ઞાનથી હુજેલી છે. તમે તમારી લાખામાં ઇલ્મ પડે તો તમોને ફયદો થાય. ઇમરાની સુરયાની આ લાખા અથવા પેટી લાખા ખુલાને વાસ્તે સર્વે એકજ છે.”

બહરે રહેમત પેજ ૫૩.

“બચ્ચાંઓને દીની ઇલ્મ હુવા, જ્ઞાન, ફરમાન, તવારીખ વિગેરેની કેળવણી આપવી, અને તેઓને દીન પર મજબુત કરવા.”

બહરે રહેમત પેજ ૩૬૯.

માખાપને લાજમ છે કે, પોતાનાં બચ્ચાંને જમાત-ખાનામાં મોકલે જેથી તેઓ પોતાના દીનની હકીકતથી વાકેફગાર થાય.”

બહરે રહેમત પેજ ૧૨.

“તમારાં બચ્ચાંને જ્ઞાન મુશાહેદો શીખવો, તમારાં છોકરાંઓને બેઇમાની માણસો પાસે બેસાડશો તો ઇમાનની નુકશાની થશે. તેમને નકામા નવરા બેસડી રાખશો તો દુનિયાના ખ્યાલ તેમના દિલમાં ઉત્પન્ન થશે તે માટે જ્ઞાન શીખવામાં તેઓનો મશગુલ રાખો.”

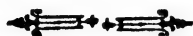
બહરે રહેમત પેજ ૭૧.

“આપણા દીન ધર્મની ચોપડીઓ બચ્ચાંના હાથમાં આપો જે બચ્ચાં પડે અને હુશિયર થાય.”

બહરે રહેમત પાનું ૧૩૧.

“ઔલાદના રૂબરૂ હુમેશાં સદવર્તન કરતાં રહો કે જેથી તેઓ પણ તમારું સદવર્તન જોઈને સુધરે જો તમે ઔલાદના રૂબરૂમાં દુષ્ટ કામ કરશો તો તેઓ પણ તેમજ શીખશે આવા ગુનાહ માળા પર છે.”

બહુરે રહેમત પેજ ૩૭૦

પાઠ ૯ મો બંધન.

એક શાસ્ત્રકાર કહે છે કે, માણસના બંધન અને મોક્ષનું કારણ તેનું પેતાનું મન છે. મનની અજ્ઞાનતાએ બંધન છે અને જ્ઞાન એ મોક્ષ છે. અજ્ઞાન મન અનુચિત ઇચ્છાઓ ખોટી લાલસાઓ કરી કારમી કલ્પનાઓ કલ્પે છે અને અહંભાવથી આ કામ મેં કર્યું, હું આમ કરીશ વિગેરે સકામ વૃત્તિથી કરેલા કાર્યોના પરિણામે શુભ, શુભ ફળ પામતાં દુઃખ ભ્રિષ્ટ સુખ અથવા સંપુર્ણ દુઃખનો ભોક્તા થઈ કરોળીયો જેમ પોતાના મોઢામાંથી કાઢેલી લાળથી પોતે બનાવેલી જાળમાં ગુંચવાઈ મરણ પામે છે તેમ અજ્ઞાન માણસ જગત જંજાળના જાળમાં આપો આપ બંધાઈ જાય છે.

આવા લોકો પોતાના મજબૂતી કાનુન પ્રમાણે કઢાય પોતાના દૃષ્ટ દેવની સ્તુતિ પરરતી કરતા કે દાનપુન્ય કરતા

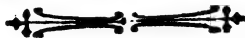
દેખાશે ખરા પણ તેમાંએ તેનો મતલબ લોકોમાં સારો
કહેવડાવવાનો અથવા દુનિયામાં સુખ મેળવવાનો કે સ્વર્ગ
મેળવવાનોજ હોય છે એથી તેની ભક્તિ તે સકામ ભક્તિ
મણાય જેમ કહ્યું છે કે:—

ફળને કાળે ભજે સારંગ પ્રાણ.

(તે) ચોકખા દુકાનદારી બાણ.

આવી ભક્તિ તે ભક્તિ નહિ પણ વેપાર કહેવાય.
વેપારમાં નફો થાય તો ખુશી ઉપજે અને વધારે વેપાર કરવાનો
ઉમંગ થાય. પણ જો નુકશાન થાય તો નાસીપાસી ઉપજે
અને વેપાર ઘટાડવામાં કે બંધ કરવામાં આવે. આવીજ
રીતે જ્યાં સુધી સાનુકુળ સંજોગો હોય ત્યાં સુધી ધર્મિક
ક્રિયાઓ થાય પણ જરા તરદી કે કસોટીનો પ્રસંગ આવે
તો તે ધર્મનું પાલન બંધ પડે છે.

અજ્ઞાનતાથી માણસ હર્ષ શોકમાં ડુબેલો રહી એક પ્રકારની
બંદીવાનના જેવી હાલત ભોગવવા છતાં તે બંધનને
બાણી શકતો નથી. સતસંગ અને સતશાસ્ત્રના પરિચયથી
સંસ્કારી જીવો પડેલાં માયાવી બંધનને પીગાળે છે, પછી
સદ્ગુરૂના આશ્રયથી બંધન મુક્ત થવા અને મોક્ષ મેળવવા
પ્રયાસ કરતાં એ પદ મેળવી જીવન સાદૃશ્ય કરી શકે છે.

પાઠ ૧૦ મો મોક્ષ.

ભવબંધનથી મુક્ત થઇ આત્માને તેની અસત્ જગ્યા મળવી તેને મોક્ષ કહે છે.

કર્મ, ઉપાસના અને જ્ઞાન એ મોક્ષ ધામની સીડીનાં ત્રણ પગથિયાં છે.

કર્મ—એટલે નિત્ય કરવાની ધાર્મિક ક્રિયાઓ.

ઉપાસના—એટલે ભક્તિ અથવા બંદગી.

જ્ઞાન—એટલે મારેફત અથવા ઓળખાણ—આત્મ જ્ઞાન.

કર્મ ઉપાસનાની આવશ્યકતા અંતઃકરણની શુદ્ધિ અર્થે છે. અને આત્મ જ્ઞાનની આવશ્યકતા મોક્ષ અર્થે છે.

દુનિયામાંના ચાલતા દરેક સંપ્રદાયોમાં ઘણું કરી ઉપલી ત્રણ બાબતો વિષે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ખુલાસો મળે છે. પણ તે યથાર્થ રીતે સમજાવનાર બ્રહ્મનિષ્ઠ સદગુરુ અથવા કામલ મુરશીદના અભાવે ખરાબર સમજી શકાય કરનાર દરેક કોમમાં વિરત્તાજ હોય છે.

કર્મ અને ઉપાસના સુધી લોકો માંડ માંડ પહોંચી શકે પણ આત્મજ્ઞાન માટે પ્રયાસ કરવાની પણ સુજ ન પડે, કદાચ પુસ્તકોના પરિચયથી એ વિષય પરત્વે કોઈ મોટી

મોટી વાનો કરી શકે પણ સદગુરુ વિના આ અગમ્ય ગ્રંથનો
પાર પામી શકે નહિ.

આ સંખંધે આપણુ! બેઘગુરુ કરમાવે છે કે:-
સખી મહાપદ કેરી વાત કોઈક જાણે,
જેને સદગુરુ મલીયા સાર સોહી પીછાણે.

X X X
સહસ્ર વરસ કીજે ભક્તિ,
મુરશીદ કેરી એકજ રતિ.

X X X
એક નુકતા મઆરફત કેરા,
મુરશીદ હસકું બતલાવે;
વાસલ હોવે વોહ જાત હકમેં,
અસલ અપનેકું પાવે.

ઇસલામના નુરની રોશની દુનિયાં પર ફેલાવનાર હજ-
રત નબી મહમદ મુસ્તફા સં અને હજરત મોલા મુરત-
બઅલીની આલ-ગાદીવારસ હાજર ઇમામ આ જમાનાના
સદગુરુ, કામલ મુરશીદ છે. મોક્ષની ઇચ્છાવાળા માણસે એ
રહેબરના શરણે જઈ આત્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ-ગુરુમંત્ર લઈ તે
પર અમલ કરનાર ભવખંધથી મુક્ત થઈ પોતાના અસલમાં
વાસલ થવાને અધિકારી બને છે અર્થાત્ જીવન મુક્તપદ
પામે છે.

સુચના—મજલાપર ચડનાર દાદરનું એક એક પગથી ઉંચકે છે, ઠેકરો મારીને છેલ્લા પગથીયા પર જઈ શકે નહિ. તેવી રીતે કર્મ ઉપાસનાના નિયમે પાળી અંતઃકરણ શુદ્ધ કરી જ્ઞાન ગ્રંથણ કરનારજ મોક્ષ માર્ગ મેળવી શકે છે.

પાઠ ૧૧ મો સુદીઝમ ભાગ ૧ લો.

દરેક મજહુબનું ધાર્મિક સાહિત્ય-ઈઝમ અથવા શાસ્ત્ર તપાસતાં તેમાં ત્રણ પ્રકારથી ઉપદેશ થયેલો જોવામાં આવશે. ૧ ભયાનક. ૨ રૂચીકર. ૩ યથાર્થ. એટલે ગુનાહનાં કૃત્યો કરનાર માટે મહુબાદ નાના પ્રકારના કબોટા અને છંવટ દોજકની દુઃખદ રિથતિનું ભયાનક વર્ણન. સત્કર્મ કરનારને બહેરત મળશે તેનાં હેરત પમાડનાર સુખોનાં બયાનનું રૂચીકર વર્ણન અને તેની સાથે સાથે આત્મજ્ઞાન-પોતાની એળખાણ અત્માનું અસત્ત વતન તેની અંતિમ ગતિ ત્રિગેરે ઉચ્ચ દીવોસોદ જ્ઞાન પણ બધેબધે કરેલું હોય છે. સાંભળવા દિલ ખેંચાય એવાં રસમય બયાનોમાં બહુ સીદ્ધતથી યથાર્થ જ્ઞાનની ગુંથણી શાસ્ત્રકારેએ કરેલી હોય છે. સાદી સમજણવાળા ઈઝમના જે શબ્દો કે વાક્યોના મતલબ પહેલાં અને બીજા પ્રકારના પ્રાથમીક અર્થમાં સમજે છે તેને સુરી સિધ્ધંતવાળા યથાર્થ સ્વરૂપમાં સમજી યેગ્ય સાર ગ્રંથણ કરે છે. મહાન

હજરત અલી આપણા અવત્ત ઇમામ સુદીએના સરદાર હતા.
એમણે ફરમાવ્યું છે કે:—

ઇલમ મતૈબા દરિયા જયસા, છસકાં વાર ન પાર,
જહોત ચેરા બેહુદ ઉડા, ઉસ્મેં ચીજેં અનત અપાર.
જે કે ઇ ઇસ્મે ગેતા ખાવે, ઔર આપ ફના હો જાવે,
સોહી અમુદ્ય સાહી અપના મોતી ઉપર લે આવે.

ઇકમને મહાસાગરની ઉપમા આપવામાં આવી છે
જેમ ગવાસ દરિયામાં ડુગી દઇ મોતી મેળવે છે તેમ મહાપદ
અસલ્લવનન મેળવવા ઉત્સુક હોય તે ઇલમના સાગરમાં ડુગી
દઇ અર્પીત તેનો સાચો મતલબ સમજી તે પર અમલ કરી
સાંહી એટલે પરમાત્માની પીછાણી રૂપી અમુદ્ય મોતી મેળવી
શકે છે.

આપણા હાજર ઇમામ આપણને શીરોસોશી કિતાબો પડવા
અને સુદીઝમમાં ધ્યાન દેવ ભક્તિમણુ કરે છે. અને ઇલમ પોપટના
જેમ પડી જાય, કંઈ સમજે નહિ તે હેવાનિયત છે એમ ફરમાવે
છે. જેમ એક કવિનું કથન છે કે:—

વાંચે પણ નહિ કરે વિચાર,
તે સમજે નહિ સધળો સર.

પાઠ ૧૨ મો સુફીઝમ ભાગ ૨ જો.

હક મોત્તાના સરકાર આગા સુલતાન મહમદશાહ દાતાર હાજર ઈમામે ફરમાવ્યું કે:-તમે શીત્તસુફી પડો તો ખુદાવંદ તઆલાની નજીક થઈ શકો, શાહ શમ્સ, પીર સદરદીન, તથા મોત્તાના રૂમ શીત્તસુફી ઘણી પડ્યા હતા તેમજ કુરઆને શરીફ માયના સાથે પડ્યા હતા પીર શમ્સ, પીર સદરદીન, મોત્તાના રૂમ એએજ એવા થઈ શક્યા એમ નહિ સમજતા. તમે પણ મહેનત કરી પડો તો એવા થઈ શકશો. તમારા માંથી કોઈ બરાબર પડે તો એવો થઈ શકે કેટલાક જણ એવો વિચાર કરે છે કે, માત્ર એકઠો કરીએ અને હુયવાન જેવા થઈએ આમાં શું ફાયદો? કોઈ ઇન્સાન વિચાર કરે કે, બહેસ્ત ઘણું મ્હોટું તથા સારું મકાન છે. તેમાં સ્ત્રીઓ ઘણી છે. હુરાંઓ છે, જેમ દુનિયામાં સ્ત્રીઓ સાથે ઇશક કરીએ છીએ તેમ ત્યાં પણ કરશું, ખુશ ખાશું અને ખુબ સુદશું. આવા વિચાર કરવા એ બહેસ્ત નથી. એતો તમેલા માફક થયું. સમજદાર ઇન્સાનને મોટી ઉમેદ રાખવી એઈએ. તે એ છે કે:-“ફક જે ઠેકાણેથી આવ્યો છે તે અસલ મકાને પહોંચે, તેનો ખ્યાલ કરે, અને એવી હિંમત રાખે કે અસલ મકાને પહોંચે. જેમ મ્હોટી નદીનું પાણી હરિયામાં પહોંચે છે, તેમ ઇન્સાનનો ફક પણ મ્હોટા હરિયામાં

જઠ પહોંચે છે. રૂકનો પણ દરિયો છે તે એવી ઉમેદ રાખે કે અસલ મકાને પહોંચવું. ઘણું પૈસા મહોટાં ઘર તથા ઘણી સ્ત્રીઓની ઉમેદ ન રાખે.” તમે સાંભળ્યું હશે કે બુદ્ધા બેડાઓના માટે બંદોબસ્ત કરવામાં આવે છે. જેમકે પાંજરાપોળમાં રાખવામાં આવે છે. ત્યાં સાડેં સડેં ખાવાનું તથા સારે ઠેકાણે સુવાનું હોય છે. આવી રીતે બંદોસ્તમાં પણ સાડેં ખાવાનું તથા સારે ઠેકાણે સુવાનું એ બંદોસ્ત નથી પણ તમેલો છે. બેડા પાંજરાપોળમાં ખાય છે અને સુવે છે ત્યાં તેઓના માટે બેડીઓ પણ છે. મોમનને એવી ઉમેદ ન રાખવી જોઈએ. જે મોમન છે તે એવી ઉમેદ રાખે કે, અસલ મકાને પહોંચે. તમે વિચાર કરો કે, તમારો હુકમ શું છે? તમે નરશા કામ કરો છો ત્યારે તમને મના કરે છે, અને તમે સારાં કામ કરો છો ત્યારે તમને કહે છે કે, આ કામ સાડેં છે. તમે કરો. ખ્યાલ કરવો જોઈએ કે, રૂક ક્યાંથી આવે છે પાકો ક્યાં જશે? જેઓ શ્રીકૃષ્ણની કીર્તિનો પડ્યા છે. તેઓ સર્વે જાણે છે, અવું ઇલમ તમારા ઉપર લાલમ છે હું તમારા માટે શ્રીકૃષ્ણની રાખીશ તે તમો પડજો તથા સમજજો, તેમાં મહાટી હીમત છે.

બહુરે રહેમત પેજ.

પાઠ ૧૩ મો સુદીઝમ ભાગ ૩ નો.

આ વિષય પરત્વે મહાન પુરુષોનાં થોડા બોધ વચનો
નીચે લખ્યાં છે, તમે તે વાંચશો, શીખશો, દિલમાં ઉતારશો
તેનો મતઝબ સમજી મનન કરશો તો જ્ઞાન પ્રકાશ પામશો.

શ્વસો શ્વાસ સમૃષ્ણ કરતે ઓર હિસોં હવા સખ છોડ,
હક્ક બિના સખ હિસોં હવાહયે તું હક્કસે મહોખત જોડ.
જો જો સુખ દુનિયા વ ઉકળકે સખસેં દિઝકે વાર,
જો પાવેગા વસલ હકકા તો યે સખ રહેગા તાબેદાર.

મહાન હજરત અલી અ.

X	X	X	X
તાઝિએ	દુનિયાં	મુખન્નસ,	
તાઝિએ	દુનિયાં	મુખન્નસ,	
તાઝિએ	મૌત્તા	મુજકર.	
X	X	X	X

હદીસ.

કબ હક્ક પરસ્ત હયે જાહિદ જીન્નત પરસ્ત હયે,
દુરોં યે મર રડ હે શકવત પરસ્ત હયે.
કલામે શાયર.

X	X	X	X
ફરગીં	દેવે લાખ એક	દુરૂં	લાખ પચાસ.
અધિક	જેઝહાવો ખાવતે	માગો	પીયાકું પાસ.
		પીર નર મહમદ શાહ.	
X	X	X	X

તલબ કમાલ ઇલાહી આવે તો કડવા મીઠા સમ હો જાવે.
એક ઇલાહી સખમેં દેજે ભલા ધુરા કહ્યુ ન પેજે,
ભલા ધુરા ચિત્ત ન આવે શ્તુતિ નિંદા એક હી પાવે.

પીર સહરદીન

X X X X
શુરા પુત્ર પંથકા તજે ન અપની ભાન,
અહમદ વે નર મર્દ હયે જો ચડ મારે મેદાન.

પીર અહમદશાહ.

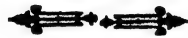
પાઠ ૧૪ મો. ઇસ્મની ભાષા.

ખુદા પાક કુરઆને શરીફમાં ફરમાવે છે કે:—“ખરેખર અમીએ કુરઆન અરબી ભાષામાં મોકલ્યું છે, તેનું કારણ એ છે કે, તમે સમજો.” આ ઉપરથી સમજી શકાય છે કે, માણસ જાતમાં બોધ માટે તેઓ સમજી શકે તે ભાષામાંજ ઉપદેશની કિતાબ અલલાહ તરફથી મળે છે. ઇસલામની શરૂઆત અરબસ્તાનમાં થઈ જે લોકોને બોધના આપવી હતી તેઓ અરબ હતા અને તેની ભાષા અરબી હતી માટે તેઓ સહેલાઈથી સમજી શકે તે અર્થે કુરઆને શરીફ અરબી ભાષામાં ઉતર્યું, અને બંદગીનાં સાધન પણ અરબીમાં આપ્યાં જેથી તેઓ સમજી શકે કે અમે શું બંદગી કરીએ છીએ.

અહીંના લોકોને અરબી ભાષાના ઇલ્મ અને અરબી ભાષામાં થતી બંદગીમાં સમજ પડતી નથી. કેટલાક માણસો માત્ર અક્ષર જ્ઞાન શીખી વાંચી બચ છે. પણ તે પોપટીક જ્ઞાન કહેવાય ભાષાનો અભ્યાસ કીધા વગર વાંચી જવાથી તેનો કંઈ સાર સમજતો નથી. અરબી ભાષાનો ઘણું વર્ષો સુધી અભ્યાસ કરે ત્યારે કુરઆને શરીફનો થોડો મતલબ બાતે સમજી શકે એવા પડેલા આપણા દેશમાં સોએ એક પણ નહિ મળી શકે કારણકે વેપારી વર્ગ, ધંધાદારી તથા ખેડુત વિગેરે જેઓ પોતાના કમાઈના સાધન માટે પોતાનું દેશી શિક્ષણ પણ સારી રીતે મેળવી શકતા નથી તેઓ અરબી ભાષાનો અભ્યાસ કયાંથી કરી શકે.

અંગ્રેજી ભાષા એ રાજકર્તાની ભાષા છે કેટલાક લોકો પોતાના ધંધાની સગવડ સારૂ મહેનત લઈ તે ભાષા શીખે છે. તે ઉપરાન્ત વળી ધર્મના વારસે અરબી ભાષા શીખવા બચ એવાતો આ દેશમાં ગણ્યા માણસ નીકળી શકે. સૌ વર્ગ જે કેળવણીમાં પછાત છે તે અરબી ભાષાના શિક્ષણને લાભ ક્યાંથી મેળવી શકે વળી અહીં દરેક ઠેકાણે અરબી ભાષા શીખવાના સાધનો પણ ક્યાં છે? આવી રીતે એ સાહિત્યમાંથી જ્ઞાન મેળવવું ઘણું કઠણ છે. આપણા માનવતા પીર સહરદીન સાહેબે આ બધી મુશ્કેલીઓ ધ્યાનમાં

લઈ હિંદુસ્તાનમાં વસતા ઇસમાઈલી મુરીદોના બોધ માટે અરબી, ફારસી, સંસ્કૃત વગેરે ભાષામાં લખાએલાં ધર્મ પુસ્તકોના સારતત્ત્વ કાઢી તેના હિંદી ભાષામાં તારબુમા કર્યા માણસને વાંચન કરતાં કવિતા ઉપર કુદરતી વલણ અને મીઠાસ વધારે રહે છે તેથી એવા સારને કવિતા રૂપમાં ગોઠવી ઇસમાઈલી મુરીદોને સોંપી ગયા છે તે જ્ઞાનો છે અને બંદગી પણ સ્વભાષામાં રચી આપી છે, જેના ભાવાર્થ સહેલાઈથી સમજી શકાય છે અને આપણા માટે તે તદ્દન અનુકૂળ છે.

પાઠ ૧૫ મહાપદનો બોધ.

- સખી મહા પદ કેરી વાત કોઈક બાણે રે,
જેને સતશુર મલિયા સાર સોહી પીછાણે રે. ૧
- સખી નાબ કમલ ઘટમાંહિ સોહં ઉઠે રે,
ત્યાં જાંપ જપે છે હંસ તાર ન જૂટે રે. ૨
- સખી ઇગલા પિગલા સાર સુખમના નાડીરે,
તાસું ધરીયે સુરત ધ્યાન મનછાં મારીરે. ૩
- સખી ત્રવેણી ઘટમાંહિ અખંડ જ્યોતિરે,
ત્યાં જગમગ જગમગ થાય વરસે મોતીરે. ૪

સખી વંક નાડ મુકામ સાચું કહીએરે,
ત્યાં ચંદ્ર સુરજ મલીએઉ પરચો લહીએરે. ૫

સખી એટલાં સર્વે નિશાન મેલ્યાં નીચારે,
ભાઈ તેથી ઉંચેરે દેશ ચડવાં ઉચારે, ૬

સખી પાંચ કોષપર ગામ નિશાન ધારીરે,
ત્યાં ધરિએ સુરત બ્યાન શ્વાસો મારીરે. ૭

સખી પીંઠ તણી ખખર સઘળી વિસરીરે,
બ્યારે સુરતી ચડી બ્રહ્મંડ પુટી નીસરીરે. ૮

સખી સઘળા રોમે રોમે લાગ્યા જપવારે,
ત્યારે સઘળા ઘટના ચોર લાગ્યા છપવારે. ૯

સખી અર્શ કુરશના કોટ જોયા નિરખારે,
એવા સખ્તદીપ નવખંડ જોયા પરખારે. ૧૦

સખી કહેવા સરીખો નથી મારો સ્વામીરે,
એતો જોવા સરીખો છે અલખ અનામીરે. ૧૧

સખી અલખ અનાંમી સાહેબ લાગે મીઠારે,
ભણે પીર સઠરદીન સાર અમે નજરે દીઠારે. ૧૨

પાઠ ૧૬ મહાપદનો બોધ ભાગ ૨ બે.

કુરખાની કીજે જીવજ અપના,
 ફાકટ જાવે સખ જીભું જપના,
 દેહાં જીવ કુરખાની માગે,
 જીભું જપતાં હાથ ન લાગે.
 જીવડાં લાઈએ અવરા સાથે,
 યું કયું આવે સુરીજન હાથે.
 જીતના શબ્દ જીગમાંહે કહીયે,
 ઉંસ માંહે પીયુંજી પ્રગટ લહીયે.
 બે ન લગાઈએ જીકર જીવડા.
 તેા કયું પાઈએ પીકી જીવડા.

રેતુંહિ.

જીવ ન લાઈયે આપણા,
 અને જીભું જપીયે નિતરે,
 કબી લાગે જાયદે,
 સાંહીયાં સાથે ચિત્તરે.

પાઠ ૧૭ મહાપદનો બોધ ભાગ ૩ નો.

પશુ પંખી સખ પીઉ પીઉ કહે વે,
 સુરીજન કાજે સો જીવ ન દેવે.
 જીવ જંત જેતે જીગ માંહે,
 પીઉ પીઉ કરે સખ ઠાંહે ઠાંહે.
 રખાખ માંહેખી તુંહિ તુંહિ કહેવે,
 સુરીજન શુધેયાસો તીલ ન લેવે.
 માણસ મુખમાં ખી ચેહુ નો વાણી,
 પીઉ પીઉ કરે પણુ ધાત ન જમણી.
 નો કોઇ નેહ માંહે લગાવે,
 સોજી અપના સુરીજન પાવે.

રેતુંહિ.

બાતાં મુખમું કીજીયેં
 માંહે ન લાઇએ જીવરે,
 એમ વરસ સો કુંદીયેં
 કખી ન પાવે પીવરે.

પાઠ ૧૮ મહાપદનો બોધ ભાગ ૪ થો.

હરહમ ધરિયે ધ્યાન અજંપેયાતણું (ટીક)

ધ્યાન ધરીને મન વશ રાખોજી,
સતશુર તણી લઈએ સાન અજંપેયાતણું. હરહમ....૧

સાન ગુરૂની લઈ ઘટમાં હે રાખોજી,
નેચળ થઈ ધરીયે' ધ્યાન અજંપેયાતણું. હરહમ....૨

શુભ ઘટમાંહિ રમરણ કરીયે'જી,
કોઈ ન સુણે કાનોકાન અજંપેયાતણું. હરહમ....૩

ઈંગલા પીંગલા સુખમના નાડીજી,
ત્રવેણી કે તીરપર મકાન અજંપેયાતણું હરહમ....૪

એજી ભમરશુકા ઉપર પ્રગટ બેઠાજી,
ત્યાં જઈ ખોડે નિશાન અજંપેયાતણું હરહમ....૫

એજી નિશાન ખોડો તો દીદાર લોડોજી,
મીટ જાવે ચોરાસીનાં ચેન અજંપેયાતણું હરહમ....૬

જન્મ મરણકા સર્વે ભય ભાંગેજી,
બેઠા પીવે અમૃતપાન અજંપેયાતણું હરહમ....૭

અમૃત પીવેસો જીગાજીગજીવેજી,
વૈકુંઠ પાવે વિમાન અજંપેયાતણું. હરહમ....૮

સામી હું છું દાસી મને દર્શનની આશાજી,
 સામી મારી વિનંતી ધરજો ધ્યાન અજપેયાતણું. હ....૬
 કરજોડી ઇમામ જોગમ વિનવેજી,
 ગુરમસાદે જોહું જ્ઞાન અજપેયાતણું. હરદમ....૧૦

પાઠ ૧૯ મહાપદનો બોધ ભાગ ૫ મો.

હરદમ કરો અભ્યાસ કરીને દેખો, (ટેકે)
 હમોદમ મારા સ્વામીને સરવોજી,
 સ્વામી મારો છે તમારે પાસ કરીને દેખો, હરદમ....૧
 પાસ છે સ્વામી નહિ હયે ખામીજી,
 તમે પુરો રાખજો વિશ્વાસ કરીને દેખો, હરદમ....૨
 તમારો સ્વામી તમમાંહે એમ જોડોજી,
 જ્યું પુલ માંહે વાસ કરીને દેખો, હરદમ....૩
 રામે રામે મારો સ્વામી રાજો જોડોજી,
 ચૈતન્ય પુરૂષ અવિનાશ કરીને દેખો, હરદમ....૪
 જોજો જીવે આપણું આપ નહિ ચેત્યાજી,
 તે જીગમાં થઇ ગયા નિરાશ કરીને દેખો, હરદમ....૫
 પ્રહ્લ્લજ્ઞાન માંહે હરદમ રહેજોજી,
 કરજો આપણો અભ્યાસ કરીને દેખો, હરદમ....૬

અજંપેયા જાપ જીસ ઘટ લીતરજી,
 સોહી ઘટ હોશે ઉજાસ કરીને દેખો, હરદમ....૭
 ઘટ ઉજાશે પાપથી નાસોજી,
 સ્વામીને અંપો શ્વાસોશ્વાસ કરીને દેખો, હરદમ....૮
 કહેત ઇમામ બેગમ જે નર કરશેજી,
 તે પામશે વૈકુંઠવાસ કરીને દેખો, હરદમ....૯

પાઠ ૨૦ મહાપદનો બોધ ભાગ ૬ ફો.

જીરેભાઈરે આત્મારામ તમે અવીગત સરેવો,
 તો સર્વે જીતાંથી નરવાસીજી.
 સેજ સમાવ પરમારથ જાણો,
 તો કાંએ ફરે વનવાસીજી....આત્મારામ. ૧
 જીરેભાઈરે જપ તપ તિરથ વ્રત ઉપવાસી,
 વસ્તુ મુલ ન જાણે સો અંધાજી,
 મોહ મત્સર અંહકાર ન મેલે,
 સો પ્રથમ પાખંડ ધંધાજી....આત્મારામ ૨
 જીરેભાઈરે પંડ પચારેને ચોદશ નિહાળે,
 અને મિથ્યા વાત ન મુકેજી,

વિવેક તણી વાત ગુર મુખે જાણે,
તો એકે વસ્તુ ન ચુકેજી....આત્મારામ. ૩

જીરેભાઈરે જુકિત ન જાણે ને જોગ વખાણે,
તે તો જોઠા લોચન તાણેજી;
જ્ઞાન ધ્યાનકી ગત લેહ ન જાણે,
તો સુરસું સીંગી તાણેજી.....આત્મારામ. ૪

જીરેભાઈરે આપ ન શોધે ને અવરાં શરજીએ,
શુદ્ધ તત્ત્વ જ્ઞાને ન જાગેજી;
રહેહ ન આછાં ને આપ વખાણે,
તો મન્છા કરમજ લાગેજી....આત્મારામ. ૫

જીરેભાઈરે બણે પીર સદરદીન નિર્મલ થઈને સેવા,
તો જ્યોત બિન્ન તમ પાસેજી;
સુરત નીરત કરી ધ્યાન લગાવો,
તો તેજ નુરમાંહે બાસેજી....આત્મારામ. ૬

ઇસમાઇલી શિક્ષણમાળા ભાગ ૬ ઠો.

—:૦:—

(દિખાઓ.)

વિક્રમ સંવત ઓગણી પંચાવન, અઢાર નવાણું ઇસુનો સન.
કરમ બક્ષિશ મોલાએ કીધી, આફ્રિકાની મુઝાકાત લીધી.
પહેલી વાર પધાર્યા ઇમામ, થયા ખુશી મુરીદો તમામ.
કીધાં ફરમાન ઉત્તમ બોધ, વહેવડાવ્યો જ્ઞાનનો ધોધ.
બહુરે રહેમત બુક લખાણી, દીનદારો માંહિ વખાણી.
અમર ઇમામ તણા અનુસાર, શાળાઓમાં કરવા પ્રચાર.
કર્યો કાવ્ય રૂપે અનુવાદ, લીધો મતલબ પુરો આબાદ.
અમુલ્ય મોતી છે ફરમાન, ઇસમાઇલીઓનું કુરઆન.
પ્રેમે પડી ચિત્તમાં સંથકુશે, દીન દુનિયાનાં કારજ સરશે.
સેવક મમદ અમરસી ખાક, મોઝા નુરન અલાનુર પાક.

પાઠ ૧ સુબોધ

કરો ઉદ્યમ સરવે ભાઈ, હલાલ ધંધે કરવી કમાઈ.
દગા ફટકાનો ધંધો હરામ, કદિ ન કરો એવાં કામ.

માલ પરનો જાણો ધુડ, કંઈ વચન વદો નહિ કુડ.
બદ નજરથી ડરજો અતિ, દિલમાં કીનો ન રાખો રતિ.
દીન બાધ તે સગા બાધ, તે પર કીનો કેમ રખાધ.

પાઠ ૨ સંપ મહિમા.

તમે સહુ મારી જમાત,	હળી મળી ચાલો બ્રાત.
એક બીજનાં કાર્યો હોયે,	ગણો સકળ પોતાનાં સોયે.
કરો એક સંપીથી કામો,	જેથી લાભ ઘણોરો પામો.
ચાલો સંપી સર્વે જમાત,	તો સેંતાનની શી વિસાત.
તમને લોપી ન શકે તેહ,	જો હોય પરસ્પર રોનેહ.
સત્ય પંથ તમારો જાણો,	જેનો પાયો લોખંડી પ્રમાણો.
પાયો સંગીન છે મજ્જાબનો,	કશે ભય નહિ તને કીડનો.
બીજા ધર્મના કાચા પાચા,	જે છે લાકડા થકી રચાયા.
કીડ લાગ્યાથી પડી ભાંગે,	જ્ઞાન ચક્ષુથી જનતા જાગે.
સત્ય દીન મહોબતથી રચાયો,	જેથી થયો લોખંડી પાયો.
બુદ્ધિ બળથી દીન સમજાયે,	જેમ સમજે તેમ આનંદ થાયે.
સાહિત્ય દીનનું પીરનાં જ્ઞાન,	હાજર જેમાનાં મુખ ફરમાન.
કલામદ્દાહ હકકન. બોલ,	પણ અરબ પ્રજા કરે તોલ.
થયાં વરસ તેરસો તહેને,	સાતસો વર્ષ થયાં છે જ્ઞાનને.

પીરનાં જ્ઞાનને સત્ય પ્રમાણે, તમે માટે એ ન્યામત જાણો.
 ચાલો સાચા દીનપર સાચા, એ છે ઇમામ ઝમાનની વાચા.
 જઈ મજલીસમાં થાઓ પ્રવિણ, ઘણી હિંમતથી સાંભાળો દીન.
 પંજે ભાઈયેનો મર્મ પીછાણો, જેવો હાથનો પંજે જાણો.
 આખા પંજથી કાર્ય કરાશે, તે એક આંગળીથી ન થાશે.
 સાથે હળી મળી કરો પ્રયાસ, તો ફતેહની પુરી આશ.
 એકયતાનું કુવત ભારી, જે દિલથી હાલ હવાલી.
 હતા સો મુસાફર સાથે, જણા પાંચ મદ્યા તેને વાટે.
 થયા ગાલબ સો પર પાંચ, ઘણી પહોંચાડી તેને આંચ.
 સુણી લોક અચળે થાય, તેનો ભેદ સમજવા જાય.
 હતાં સો જણનાં દિલ ભિન્ન, સ્વસ્વાર્થમાં સૌ લીન.
 એક દિલથી પાંચ કાવ્યા, જેણે સો જણને હંકાવ્યા.
 મૌલા ફરમાવે સુંદર દ્રષ્ટાંત, સજ્જન સમજે તેનું સિદ્ધાંત.
 પંજે ભાઈઓ તે સગા ભાઈ, એવી આપસમાં રાખો સગાઈ.
 હમ હર્દીથી કરવાં કામ, જેથી રાજ રહે ઇમામ.
 હાજર ઇમામની અમ્મતવાણી, ઇમાનદારીની એ નિશાની.

પાઠ ૩ ઇમાનની સંભાળ.

હૌલત સંભાળે લોકો તમામ, તેમ મોમન સંભાળે ઇમાન.
 થોડેસ્વાર જો છોડે લગામ, નિશ્ચે ગબડી પડે બેકામ.

ઇમાન વિષે પણ તેજ પ્રમાણ,
 થોડે ચડીને પકડે લગામ,
 વાતો મહીં થાય ગુલતાન,
 દિલનો ખ્યાલ એ પાસે જાય,
 એ તકસીર પોતાની સહી,
 થોડા રૂપી નફસ શયતાન,
 ઇમાન આપણું લગામ ધારી,
 હસ વીસ કે વર્ષજ ત્રીસ,
 પછી ઇમાનમાં સુસ્તી આવે,
 લગામ છોડતાં ગબડી જાયે,
 એ તકસીર પોતાની જાણો,
 ઇમાન સંભાળવું પોતાને હાથ,
 વેપાર કરતાં કરો છો વિચાર,
 પાંચ મિનીટ વિચારો એમ,
 કરો આવો વિચાર અમોલ,
 થોડે સ્વાર છોડે જો લગામ,
 પણ લગામ ધ્યાનથી સોંચે,
 મેં ફરમાવ્યું દ્રષ્ટાંત સાર,
 દીન પર ચાલ્યા વડીલો જેમ,
 સતપંથ દીનની એવી મિસાલ,

સતત રાખો તેનું ધ્યાન.
 સામે મળેકો કરે કલામ.
 લગામપરનું ચુકે ધ્યાન.
 તે સ્વાર ભોંયે પટકાય.
 પેલા જનની થોડાની નહિ.
 તે પર સ્વાર મોમન સુજન.
 તેની ઘણી કરો ખબરદારી.
 કોઈ સંભાળે ઇમાન ખાલીસ.
 ઝાંઝવાટે લગામ ગુમાવે.
 ઇમાન છોડે એ ઇમાની થાયે.
 ખીજ કોની નહિ પ્રમાણો.
 ગ્રહો સાર ઉપરને દ્રષ્ટાંત.
 આ વેપારમાં ખોટ કે સાર.
 ઇમાન સલામત છે કે કેમ.
 માલુમ પડશે તેનો તોલ.
 નિચે ગબડી પડશે નિહાન.
 તો પોતાના મકસદે પહોંચે.
 જ્ઞાન મહિં તે વિગતવાર.
 તમો પણ ચાલો તેમ.
 કિલ્લે બંધી શહેર વિશાળ.

તમે હકીકતી મોમન સારા, સત્ય દીનપર ચાલવા વાળા.
 ધ્યાન રાખી દીન સંભાળો, દીન ઇમાન અમુલ્ય જાણો.
 જો ચૌટામાં રાખો ઇમાન, ચોર ચોરી જાય નિદાન.
 સારા એક રંગે ચાલનારા, બેરંગીથી જો દિન સારા.
 તમે બંને બાબુ નહિ ચાલો, પીરનાં જ્ઞાન કહે તેમ ચાલો.

પાઠ ૪ નીતિ વચનો.

ચાલો સચ્ચાઇથી સૌ જન, પર સી પર ધનસુ નહિ મન.
 હલાલ માલ દશેાંદ દઇ ચાખો, ચોરત દાખલ ગોલી ન રાખો.
 નિત્ય બંદગી કરો જઇ ખાને, પડો દુવા શુષ્ક ઇમાને.
 દુવા નિમાજ જાણો એક, નહિ તક્ષવત તેમાં છેક.
 નિમાજ અરબી ભાષામાં આવી, પીર સદરદીને દુવા બતાવી.
 બલે પડો નિમાજ કે દુવા, નીતિ નિયમ પાળવા બુવા.
 તે કાનુનો પર ચિત્ત ધરવું, પછી કાર્મ બંદગીનું કરવું.
 મુખે અસત્યવાણી ન ભાષો, પરના માલની તમા ન રાખો.
 મહેનત કરી હલાલ કમાવો, માલ વાજબત દઇને ખાવો.
 ચોરત દાખલ ગોલી ન ધરવી, ઘેરી એકલા વધુ ન કરવી.
 તેથી થકેવતમાં મન રોકાયે, ધર્મ દીલથી ઉતરી જાયે.
 ધરના અશરી અને તમારી, વચ્ચે રહ્યો તક્ષવત ભારી.

એ મુસા કાઝમથી બંધાયા, તમે ઇસમાઇલથી માનતા આવ્યા
 નથી સંબંધ તેનો તમારો, સૌ સૌને પંથે સિધારો.
 હિંદુ મુસ્લીમ ગોલો નસારો, બીજી કોમ પ્રમાણે ધારો.
 અન્ય કોમો સ્વધર્મ ધારે, માટે એથી નજીક વધારે.
 કરો ખ્યાલ તકાવતનો ભાઈ, દુર રહ્યામાં દીનની ભલાઈ.
 પીર સદર દીને બક્ષાં જ્ઞાન, સાર તત્વ કુરાનનું બાણ.
 નિમાજ રોબદિ બહેરી ધર્મ, પણ બાતુનનો સમજો મર્મ.
 બાતુન એજે નીતિપાળો, તો ફળ બંદગી તણું ભાળો.
 બુઠ બદ નજરી પારકી મત્તા, તેપર કદિ ન રાખો મમતા.
 હથોંઠ હઈ હલાલ રોજી ખાળે, એક પત્નિ વ્રત આચરજે,
 નીંદા બદગોઈ દુગુર્ખ પરહરવા, ગોલી સાથે નિકાહ ન કરવા.
 આ છે બાતુની બાબદો ખાસ, તેના પાબંદ આબીદ ખાસ.
 અરબી શીખે તે આણે છે ગર્વ, બાણે હું શીખ્યો છું સર્વ
 જબાન તાળવાથી લગાડે, ગળામાંથી અવાજ કહાડે.
 શું બાણે પ્રભુ એજ ભાષા, એવી ખોટ ન રાખો આશા.
 જેણે સૂચ્યાં જમીં આસમાન, તે સમજે છે સર્વે જબાન.

પાઠ ૫ શયતાનથી બચો.

આ જમાનામાં શયતાનનું જોર, તેના સજ્જત ગણબનો દોર.
 શયતાનથી ઘણું સંભાળો, દિવમાંદિ જગ્યા નહિ આવો.

તમે જાણો જે છે ઇનસાન, પણ કર્તવ્ય હોય શયતાન.
 એવા સેતાન લઈ નથી ડરજો, દિલમાંડિ કિલ્લેબંધી કરજો.
 સમાજ મધ્યે સંપ વધારો, નિત્ય જમાતખાને પધારો.
 જમાતખાનું છોડતા નહિ, હુછ મૌલાના ફરમાવે સહી.
 મુખી કામડીયા જ્ઞાનનો મર્મ, કહી સુણાવે જમાતને ધર્મ.
 કરી ઉપદેશ સત્ય સમજાવે, ધ્યાન રાખી ફરજ બજાવે.

પાઠ ૬ આખેસફા.

આખેસફામાં માટીને પાણી, ભેદ સમજ્યા વિણ જાય તાણી.
 તેથી દિલ પવિત્ર ન થાયે, અહીં ઇમાનની જરૂર જણાયે.
 ઇત્તેકાદ સચ્ચાઈથી પીયે, તે લાભ ઘણેરો લીયે.
 મારા સ્વરૂપને જાણતા નથી, આખેસફાથી લાભ ન રતિ

પાઠ ૭ નિંદા નિષેધ.

તમે મજલીસો કરો છો જીયાં, નિંદા હસદ ન થાયે તીયાં.
 તેની ઘણી ચોકાસી કરજો, હલીમલીને પગલાં ભરજો,
 એક માતાર્થી જન્મેલા બાઈ, એમ હલીમલી કરજો કમાઈ.
 જૈતુલ ખાલની છુપી બંદગી, કરો એકાંતે નિર્મળ જાંદગી.

પાઠ ૮ સુખા-માનતા.

કોઇથી પીરની માનતા હોયે, જમાતખાને ઉતારે સોયે.
જમાતખાનું ખુદાનું ધામ, ત્યાં પાટની ભરવી સલામ.
મેં જમાતને અમર આપ્યો, સુખા ઉતારવા કાનુન સ્થાપ્યો.

પાઠ ૯ તવારીખી જ્ઞાન.

છે ફરજંદની ફરજ એહ, પિતાનો દીન જાણી લેહ.
અસલ દીન અમારો સારો, ઇસ્નાશરીનો ફિરકો ન્યારો.
એ અમમાંથી ફરી ગયા, અમે અસલ દીનપર રહ્યા.
આ વાત પહેલી સમજાયે, કોના ફરજમાં તે ન ફસાયે.
માખાપને લાજમ એહ, દીન ખચ્ચાને શીખવે તેહ.
મુકે ખાને સાંજ સવાર, જેથી દીનથી બને હુશિયાર.
ઇસ્નાશરીથી વહેરા નજીક, એ પણ છે ઇસમાઇલી ઠીક.
મુસા કાઝમ વગસગ લગાવી, ઇસમાઇલીની ગાદી પચાવી.
કહિ સઘળા ખોળ ફરશે, દીન ઇસમાઇલી કાયમ રહેશે.
જોઇએ બકતો એવા સુખન, જાણે જ્ઞાન અને કુરઆન
કથન પીરોના જ્ઞાનનું જેહ, હર વાકય કુરાનથી છેહ.
હસ ખાર વર્ષનાં બાળક હોય, તેને તાલીમ આપવી સોય.

બચ્ચું રહે એ દીનના સંગે,
 સત્ય દીનથી તે ફરી જાય,
 આજથી દશ બાર વર્ષ પહેલાં,
 તે જો મારા પાસે આવત,
 આથી લાભ ઘણેરો પમાત,
 પરધર્મીને કરવા બોધ,
 તેના ઉસુલથી ઉસુલ મિલાવી,
 તો તુર્ત તે દીનમાં આવે,
 પીર સદરદીને દીન દેખાડ્યો,
 પછી સતપંથ ધર્મ બતાવ્યો,
 મુસલમાન સરિયતી હોયે,
 આપણા દીન પર નથી ઇમાન,
 જોઇએ એવા ભક્તો સુજાન,
 આપણા મઝહબની ઉંડી ખુબી,
 જે પોપટના માફક પડે,
 એ.બી.સી.ડી. ના અક્ષર જાણે,
 અંગ્રેજ ગૃહસ્થની પાસે જાયે,
 બાપા શિખ્યા વિષુ પડે કુરાન,
 એ પડવું નકામું કહીએ,
 હિંદુ અથવા બીજા કોયે,

રંગાય ઇસ્નાશરીના રંગે.
 તેને કીનો દીન પર થાય.
 તૈયાર થાત જો ભક્તો શિખેલા.
 તેને જ્ઞાન કુરઆન સમજાવત.
 ઇસમાઇલીમાં ઉમેરો થાત.
 તેના ધર્મની કરવી શોધ.
 દીન આપણે દીયે બતાવી.
 ઇસાઅતની એ રીત કહાવે.
 પ્રથમ હિંદુ ધર્મ વખાણ્યો.
 એમ કરીને દીન ફેલાવ્યો.
 તે જ્ઞાને ન રીજે કોયે.
 કરે જ્ઞાન તણું અપમાન.
 અર્થ સહ જાણે કુરઆન.
 રહી કુરાન શરીફમાં ડુબી.
 તેને લેદ કશો નહિ જડે.
 પણ ભાષા પર કાળુ ન આણે.
 તેનું કારજ સિધ્ધ ન થાયે.
 જેમ બુખો પાડે હયવાન.
 સમજ્યા વિષુ સાર ન લઇએ.
 આપણા દીનમાં લેવા હોયે

તેના ધર્મથી વાકેફ થઈએ,
 એવી રીતે લાવે વિશ્વાસ,
 ધર્મ પ્રેમી જણા દસ હોયે,
 તેને આપણે દીન સમજાવું,
 તેની વાએઝ સફાઈદાર હોયે,
 દસ બાર વર્ષ આમ કરાયે,
 જ્ઞાન ઇલમનો થાયે બોધ,
 પીર સદરદીન રહેતા કયાંયે,
 તમો હિંદુ હતા સહુ જન,
 જ્ઞાનની કડીઓ કુરાનથી લીધી,
 અરબો પાળે આપણે દીન,
 પુરા હકીકતી ઇસમાઈલી કહાવે,
 પીર સદરદીન ને બીજા બાર,
 સતપંથ દીન તેણે ફેલાવ્યો,
 તમો પણ કરો એવા ઉપાયે,
 ઘણા લોક છે તમ માંહિ,
 કલામસ્લાથી સાબિતી આપી,
 છીલટાં ખાધાથી શું વળે,
 કાંગવો કાંકણ છાંટા કરતા,
 દિલ સાફે આવો અમ પાસે,

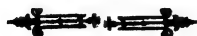
તેના શાઓના પુરાવા દઈએ.
 હવે આવે આપણી પાસ.
 જેને જગ જંગળ ન કોયે,
 અશાઅતનું કામ શીખાવું.
 થાય અસર સૌને સોયે.
 દીનમાં ઘણો વધારો થાયે.
 જુની તવારીખો તણી શોધ.
 તવારીખ પડેથી જણાઈ.
 પીર સદરદીન કીધા મુસ્લિમ.
 પાક ઇસલામની રોશની દીધી.
 કુરાન શરીફથી થાય પ્રવિણ.
 ઇત્તેકાદમાં આગળ આવે.
 એ સહુનો એજ વ્યહવાર.
 હિકમતથી સહુને લાવ્યો.
 સૌના ઇમાન સંગીન થાયે.
 અવિશ્વાસે સ્થિર તે નાહિ.
 તેના શકને નાખો કાપી.
 મગજ ખાધે લિજ્જત પડે.
 પણ મકશદ દિલ નહિ ધરતા.
 તે મતલબ બતાવું ખાસ.

તમને મળી બુદ્ધિ શક્તિ,
 તેા તુર્ત દીન રોશન થાયે,
 વણુ બુધ્ધિએ લાલ ન થાયે,
 ઇસ્તાઅશરી દીનનો પાયો,
 હસ વીસ ત્રીસ વર્ષે ઘસાશે,
 અક્કલ ઉપર નથી એનું કામ,
 દીન આપણે અકકલ પર છે,
 આથી ખામીયો કદિ જણાયે,
 દેખા દેખીથી કરવાં કામ,
 તમે દીનમાં ખોળ ઘણા છો,
 મુંબઈ, કરાંચી, કાઠીયાવાડ,
 કરો તલાસ મગજની ભાઈ,
 જેવાં પહેરણ કપડાં તમારા,
 અમને પૈસાના લોલી ન જાણો,
 પાંચથી છ લાખ પૈસો તમારો,
 તમારી ભેટ દરોહનું નાણું,
 તમે લીએ છો દરો નામ,
 તમારા દિલના જે દરો હોયે,
 હું છું દિલનો ડોકટર સારો,

સત્ય વિચારો સર્વે વ્યકિત.
 અક્કલ વડે લાલ પમાયે.
 સત્ય કદિ નહિ જણાયે.
 છે અક્કલ રહિત રચાયો.
 સો વર્ષે ઇરાનથી જાશે.
 લોકો સમજતાં કરશે સલામ.
 તમે રાખો છો ત્રાટી ઉપરતે.
 તે દોષ તમારો ગણાયે.
 તે બુધ્ધિની ખામી નિદાન.
 પણ મગજ થકી બે ખખર છો.
 ઘણા ઓળખે મગજને સાર.
 કપડાં હાથ ચુંમે શું થાઈ.
 એવાં કપડાં જાણો અમારા.
 તમારાથી શ્રીમંત પ્રમાણો.
 એથી ખર્ચ ઘણો અમારો.
 એક દિનનું ખર્ચ ન જાણું.
 નથી ડોકટરી માફ કામ.
 કરો પ્રકાશ મારા કને સોયે.
 દિલનો રોગ ટાળું તમારે.

જે બાબદની સમજ ન હોયે, તે આવી પુછો મને સોયે.
અંગ ધોયાથી લાલ ન થાયે, અંદર ધોયે રોશની પમાયે.

પાઠ ૧૦ નારી ધર્મ.

ખાસ પંજે લાઇયો રાખે ગર્વે, ગણે હલકા પોતાથી સર્વ.
કરે અભિમાન એ નહિ સાંઝે, ઝો મુરીદો સરખા ધાંઝે.
પતિના હજી રાખે જે બાધ, કબુલ ખંદગી તેની થાધ.
ઘરથી બહાર જતાં રજા માગો, રજા વગર જવાનું ત્યાગો.
માખાપ ને સાસરીયાં જન, સૌના હલકા પાળો સતિજન.
બુઠ નિંદા બન્ને પરહરજો, ગુરુ વચન મસ્તક ધરજો.
વશ કરજો ક્રોધને કાળ, કોપર બુઠું મુકો નહિ આળ.
સુણી જ્ઞાન તથા ફરમાન, ચાલો તેપર રાખી ધ્યાન.
હાજર ઈમામની સનાઅત લેવી, સદ્ગુરુ મુખ દર્શોં દેવી.
આવી રીતે નીતિ પાળશે, દિવસ રોશન દીદાર લેશે,
જાવું હોય માખાપને ચેર, લીયો રજા રૂડી પેર.
રજા લઇને જાવું સાંઝે, રજાવિષ્ણુ જવું નહાંઝે.
જમાતખાને જવાનું થાયે, રજાવિષ્ણુ તોયે ન જવાયે.
રોજ નહિ તો ચોથે દિન કહીએ, આઠ પંદર કે મહિને જઇએ.
મહિના કેડે તો રજાજ મલે, રજાવિષ્ણુ ફળ ન ફળે.

પાઠ ૧૧ જ્ઞાનનો ભેદ.

પંજે ભાઈયેની ફરજ કહેવે, ધર્મ ક્રિયામાં સાબત રહેવે.
 જ્ઞાન શીખો ધીજને શીખાવો, અર્થ સમજી લાભ ઉઠાવો.
 ભેદ સમજ્યા વિણ વાંચે જ્ઞાન, જેમ ખુમો પાડે હયવાન.
 વણ સમજ્યે જ્ઞાન વંચાય, કશો ફાયદો તેથી ન થાય.
 તમો હિંદુ હતા બ્યારે, સમયાનુસાર બતાવ્યું ત્યારે.
 શાન્તી સાથે સમજવી જ્ઞાન, ત્યારે તમો લાભ્યા ધમાન.
 કહેત તુર્ત થાઓ મુસલમાન, તો પીરનું કરત અપમાન.
 જે ધમામનો વારો હોયે, માનો ફરમાન તેનાં સોયે.
 તૌરેત ઇસ્તિલા જખુર કુરઆન, અસલ સત્ય અલ્લાહના કલામ.
 બુદ્ધિ બુદ્ધિ કોમો પર આવી, પેગમ્બરોએ તે સમજાવી.
 આલીમ લોકોએ પોતાની જાતે, સુત્રો પલટયાં સ્વાસ્થ માટે,
 હાં કુરાન જ્ઞાનનો ભંડાર, ઉસમાને કીધો ફેરફાર.
 એ સર્વ વાતો મારી પાસે, પુછશે તે વાકેફ થાશે.
 જ્ઞાન મહિં ન સમજાય જેહ, મને આવીને પુછો તેહ.
 તમને સુધારવા આવ્યો અહિં, ભવબંધન છોડાવવા સહી.
 પરસ્પર સહાય કરોને ચાહો, કરી ખીદમત લીયો લાહો.
 તમને જોઈએ જાહેરી તમામ, ખાતુનમાં ન પહોંચાડો બ્યાન.
 જાહેર દુનિયાંને લગતું કાજ, ખાતુન જુઓ તો પામો રાજ.
 જેઓ જાણે જેવી જખાન, તે તે ભાષામાં મોકલ્યું જ્ઞાન.

અરબ લોકોની અરબી ઝમાન, ત્યાં નાઝીલ થયું કુરઆન.
 હિંદવાસીની હિંદીબોલી, એ વાતને પીરાએ તોલી.
 સ્વભાષામાં દીધું જ્ઞાન, સૌ સમજી રહે સાવધાન.
 કદી કુરઆન શકે વાંચી, મતલબ શકે નહિ જાંચી.
 સ્વાહીલીને ગુજરાતી કિતાબ, વાંચી સંભાળાવ્યે શો લાભ.
 વાટખુઝે કખ્તાન દરિયાની, સામે પાર પહોંચાડે આસાની.
 એમ ઇમામ રેહુબર સાર, સહેલી વાટે ઉતારીદે પાર.
 ઇમામ મોમનને મળવા આવે, પથર દિલને મીઠુ બનાવે.
 ખલીફ ઉસ્માને સાધવા સિઘ્ધી, કુરાન મસજીદમાં વધઘટ કીધી.
 અસલ કુરઆન છે મારી પાસે, ઉતરે તે છ વર્ષના પ્રયાસે.
 તે પછુ હું પાડીશ બહાર, જેથી જાણી શકે ફેરફાર.
 હર વકતના ઇમામ પાસે, નવી વસ્તુનો પ્રકાશ થાશે.

પાઠ ૧૨ ફરજનું બાન.

ફરમાવે છે હાજર ઇમામ, ઘણું ફરજે તમ પર જાણુ.
 માણુસ જન્મે છે જગમાંહિ, કરજ ફરજે નાં વળગે ત્યાંહિ.
 ખુદા પાકને આપ્યો છે કોલ, તમો પાળો પોતાનો બોલ.
 મ્હોટું કરજ જે રહેવું પાક, નહિ ચાલશે થોડાંયે વાંકે.
 નઝર બદલે ગીબત કરશે, તે બાઈયોની બંદગી ન ફળશે.
 જુસો પાક રાખો સૌ બાઈ, પર મદદ તે બાપ ને બાઈ.

કાંકણ બંધાવે છાંટા નખાવે,
 થઇ જાય ગુનાહ તો તૌબા માગે,
 શયતાન નથી રહેતો બહાર,
 બાઇયો પાસે બાઇ બની આવે,
 દીનની વાટતે પુલે સરાત,
 જે કોઇ સીધી વાટપર ચાલે,
 જે સંભાળો દીન તમારો,
 ઇમામ હુસેનનું પડો છો ખ્યાન,
 કેટલીક બનાવટ મુલ્કાંઓની છે,
 તમે સંભાળ દાગીનાની લો છો,
 તે બીજા લોકો છુટી જાવે,
 હંપાતમાં પણ કંકાસ નાખે,
 વાતો હિંદુની પડો ઇલમમાં,
 તમે હિંદુઓ હતા જ્યારે,
 એ જમાનો વીતી ગયો,
 પડો તારીફ હાજર ઇમામ,
 ક્રીસ્તા ખ્યાનનો મતલબ જાંચો,
 જેથી થાય જીવનો ઉજ્જાર,
 તમે ક્રીસ્તો પડ્યો ને રડ્યો,
 સ્ત્રીમર લાનતી કરખલા માંડિ,

નજરબદ તો પાણી લગાવે.
 સેતાનથી સદા દુર ભાગે.
 રહે છે સૌના મન મોજાર.
 કરી પ્રપંચ ઇમાન મુકાવે.
 ચુકે વાટ તો થાયે ઘાત.
 તે પહોંચશે સામે કિનારે.
 તો સેતાન શું કરનારો.
 તે સઘળું સાચું નાહ જાણુ.
 ખરું ખ્યાન અમારા ઘરમાં છે.
 ઇમાન રસ્તામાં છોડી દો છો.
 તમને પરસ્પર લડાવે.
 પ્રત્યેકને વિમુખ રાખે.
 એ નથી મુનાસબ દીનમાં.
 પીરે વાટ દેખાડી ત્યારે.
 મોલા જગ આશકારા થયો.
 નવ અવતારનું મુકો નામ.
 બીજી ખોટી વાતો નવાંચો.
 તે ઇલમ પડો દીનહાર.
 ધંધો કરી કયારે જ્ઞાન પડ્યો.
 કીધા શહીદ ઇમામને ત્યાંહી.

થયા અહલેખેત બંદીપાન,
 બેઠજ્જતિ કરે પછેડી ઉતારે,
 બે અદબી કીત્રી નહોતી,
 ઇન્સાન દુનિયાં છોડી જશે,
 હુકમ મઢીનો માન્યો છે સહી,
 બાઇઓ માત્રને એ પુછાશે,
 બાઇઓ મહોંપર યુરકો નાંખે,
 એ તો કાફરપણું છે જાણ,
 પ્રત્યેક ઇન્સાનની પાસે,
 સૌનાં આમાલ નામાં લખે છે,
 બાઇ જાહેરમાં મોમન હોય,
 કયામતમાં સર્વે પુછાશે,
 છે દુનિયાં ડુંગર જેવી બાઇ,
 જો અહીં તહીં રખડશે,
 જે કોઇ સીધી વાટે ચડશે,
 પીર સહરદીનનો પંથ છોડી,
 આરખ પોતે છે ખરની પરે,
 નથી તેઓને બીજકુલ સાન,
 જો તેઓની વાતોપર રહેશે,
 રસ્તો ખુબીતણો ત્યાગી દો છો,

એટલી બીના સહી પ્રમાણ.
 થાય પથર જો હાથ પસારે.
 એ સર્વે વાતો છે ખોટી.
 કર્તવ્યોનો હિસાબ થશે.
 બદ નજરી કરી છે કે નહિં.
 કસુરવાળી હૈજકમાં બળશે.
 પણુ દિલપર કાળુ ન રાખે.
 નથી યુરકાનું એવું ફરમાન.
 રહે બે મલાયક સૌ સાથે-
 રોજે કયામતમાં તે વંચાશે.
 અને બાતિનમાં કાફર સોય.
 ગુપ્ત ગુનાહ પ્રકટ થાશે.
 અહીં પથરા બીજી કોરે બાઇ.
 પટકો પાણુકાં બાઇમાં પડશે.
 તે રહેજે પાર ઉતરશે.
 જાય આરખ મોગલ પાસે દોડી.
 મોગલ બિક્ષા માગતા ફરે.
 તે તમને શું શીખવે જ્ઞાન.
 તો તમોપણુ હેવાન થશે.
 ગધેડાઓની પુઠે લાગો છો.

તેથી દુનિયાં તો એળે જાશે, લાલ આખરતણે ખોવાશે.
 શયતાન ઈમાન સૌનું હરે છે, વાતો સુણતામાં દિલ ફરે છે.
 કરે જ્ઞાન ધર્મની વાત, ત્હેના મનમાં મ્હોટી ઘાત.
 દેખાવે શીકલ ઇન્સાન, દિલમાંહિ લયન શયતાન.
 બાઈ ભાઈની ફરજ એહુ, ઇમાન મજબુત રાખે તેહ.
 પીર સદરદીનનાં જ્ઞાનો સહી, હરગીજ ખીજું કંઈ વાંચવું નહિ.

પાઠ ૧૩ પયરવીયે રસુલ.

હજરત રસુલ દુનિયામાં આવી, ઇસલામની રોશની ફેલાવી.
 આખી આલમના છે વાલી, કરે પયરવી રાહપર ચાલી.
 તેના હુકમ વિરુદ્ધ વરતશે, તો કયામતમાં શો ઉત્તર દેશે.
 યુવાન વયે કે બુઢાપે મરશે, બહુ તો સો વર્ષ પુરાં કરશે.
 મરવા બાદ કયામત રચાશે, હજાર વર્ષની કલાક થાશે.
 શું કરશે, શો ઉત્તર દેશે, મૌલાના પ્રશ્ન પુછે, શું કરશે ?
 એવાં કામ કરે એવા ચાલે, ત્યાં મુખ ન થાયે કાળો.
 બહુ વાળ મહિ મળ ધારે, વાજ્રમાં જીવન ગુજરે.
 છે હરામ નહિ સારું કામ, હજરત મુસાની શહેરમાં હરામ.
 રસ્તે જતાં વાળું સાંભળાયે, તેથી દોષ કશે નવ થાયે.
 મકસદ કરી કોઠેથી કોઈએ, સાંભળવા જવું ન બેઠાએ.

યુવાનો અશીષુ ખુશીથી ખાયે,
 એ પાંચ કલાક નશે ખુશ લાગે,
 ઇસલામમાં નશે હરામ,
 બણે હરામ વ્યભિચાર,
 જનાકારી કરે પહેલી વાર,
 બીજી વાર કરે જનાકારી,
 ત્રીજી વાર જીવ ઠાર મારો,
 શરાબ ભાંગ અશીષુ ખાશે,
 હવા તરીકે લેવા માટે,
 તેના કદા માફક ખાવામાં,
 પણ હુકમ વિના વાપરશે,
 જહન્નમમાં જવા કહેવાશે,
 જહન્નમથી બહાર જવાનો,
 અહરનિશ તે મહિં બગશે,
 ફરમાન પેગમ્બરનું એ છે,
 મુખ્ય બાબત જરૂરી ધારો,
 પણ કરો છો પરસ્પર નિંદા,
 માંહે માંહિ કિતના નખાવે,
 એના ખુરાં ફળોનો વખાલ,
 પોતાના પંડમાં સોઈ ચાંચો,

બગટે શરીર સુકાઈ જાયે,
 કીધું હરામ નખીયોએ આગે.
 સહીમાનો રસુલના કલામ.
 સજ પામશે તે બદકાર.
 તેની સજ ઠરાવેલ માર.
 ત્યારે માર દેવાડતા ભારી.
 નખી મોહમ્મદનો એ ધારો,
 પેત્રી દુનિયામાં દુઃખ થાશે.
 હકીમ ડોક્ટર સલાહ આપે.
 કંઈ અડચણ નથી લેવામાં.
 તો કયામત મહિં પુછાશે.
 ત્યારે કેમ કરીને છુટાશે !
 નથી દરવાજો દુર થવાનો.
 માને ફરમાન તે તો બચશે.
 ઘણી ફરજો તમારા પર છે.
 ભાઈચારો પરસ્પર વધારો.
 જનાકારીથી બદ આપદા.
 તે કત્તલથી ખુરં કહાવે.
 તમને અંતે આવશે ખમાલ.
 એની પીડા બીજની સોચો.

પ્રથમ ક્રમ પોતાનાં વિમાસો,
 ઘણા જણ મારા પાસે આવે,
 બુલથી માલ દશેાંદ ખવાયે,
 પણ મોમનનાં ગુનાહ થાયે,
 શરાબ પીને મસ્તજ થાયે,
 નથી મારવાનો આ જમાનો,
 ખાને આવી રાતના જાગે,
 કરે ઇબાદતથી દિલ સાફ,
 કેાઇ દીનદારની ગીબત કરશે,
 ચુંમી હસ્ત કરે ઇકરાર,
 ખુદી ખર્ચના દાગીના ધન,
 તે કદી માફ નહિ થાશે,
 એ રોટલી કયામતને દન,
 અહીં દુનીયામાં લાગે સોહલું,
 કરે જવાનીમાં એવા ખ્યાલ,
 તાવ મરકી થકી મરી જાવે,
 છે મોમન સિંહ મસ્તાન,
 નહિ મર્થ તણે ભય નામે,
 નથી મોમનને દુનિયામાં સાર,
 હું પોતે દુનિયામાં રહું છું,

પછી બીજાનાં વાંક તપાસો.
 રૂપીયા સાતનો છાંટો નંખાવે.
 તે છાંટાથી માફ જ થાયે.
 પાપ છાંટાથી તે ન જાયે.
 લાકડીયેં માર્યેં પાક જાયે.
 તૌબા બંદગી ગીરીયા કરવાનો
 કરે તૌબા તસળીએ કાઢે.
 ખુદા તઆલ કરે ગુનો માફ.
 તે ગુનોહ કેમ ઉતરશે ?
 કરે માફ તો છુટે નિરધાર.
 રાખી અનામત કરે હજમ.
 એ પૈસાની રોટલી ખાશે.
 લે હિસાબ પકડે ગરદન.
 અંતે જવાબ દેવાનું દોહલું.
 નથી મૌત મારા પર હાલ.
 બૈરી બચ્ચાં કામ ન આવે.
 જેનો રસ્તો સિધો આસાન.
 છુટે દુનિયામાંથી આરામ પામે.
 મુવા પછી જીજ્ઞાસ મોજાર.
 કેદખાનું દુનિયાં સમજું છું.

કામ ખુરાં દુનિયામાં કરે છે, તે માતથી ઘણું ડરે છે.
 શો જવાબ ખુદાને અપાશે, એ વિચારો થકી ગભરાશે.
 પડે માંદો તો મનમાં ડરશે, હવે કોઈ મદદ ન કરશે.
 મુનિમ-વકીલ ગોટાળો કરશે, તપાસ વેળા તે ઘણો ડરશે.
 મારી ચોરી ઉઘાડી પડશે, આવા વિચારોથી તે ડરશે.
 ડરે મૌતના હિસાબથી જેહ, ખરી સાબીતી પાપી છે એહ.
 મોમન માટે દુનિયાં અસાર, હયવાન જેવા મુઘ્ધ અપાર.
 ખાઉં પીઉં ફરેને જેસું, સુતની શાદીનો બહાવે લેશું.
 આ છે જે અકલીના વિચાર, નહિ મોમનને સજવાર.
 અકલવાળો મોમન પ્રમાણે, દુનિયાં જહન્નમ જેવી જાણે.
 હોય ખાદશાહ કે સુખી અપાર, જાણે દુનિયાં નર્ક આગાર.
 ચિન્હ મોમનમાં એવી ચાલ, ખુદા રાજી કરવાનો ખ્યાલ.
 કેદખાનું કે રૂઢનું બદન, કરી મુકત પહોંચાડે વતન.
 કેદી રૂઢ કચ્છુ નહિ દુખે, મુકત થતાં સર્વત્ર પેખે.
 મૌત માટે મોમન દીનદાર, રહે ખ્યાસા જેમ તૈય્યાર.
 ઇન્સાનને ઘટારત એહ, કરે આમાલ સારા તેહ.
 પડે નિમાજ કે રોજાં રહેશે, તેથી ગુનાહ રહીત ન રહેશે.
 કયામતમાં આમાલ પુછાશે, શુદ્ધ આમાલે ગુનાહ જશે.
 પ્રથમ કાર્ય દુનિયાના અમાલ, પછી બંદગી તણે સવાલ.
 કર્તવ્ય વિષે કયામતમાં પુછાશે, સારા આમાલો સ્વર્ગે જશે.

સાડું નરસું તમારે હાથ, રહો ફરમાન પર મુસ્તાફ.
કરો અકલથી વિચારી તોલ, બીજે કાને કાઢો નહિ બોલ.
નહિ કરો સુકૃત્ય નેક કામ, રહેશું પોતપોતાને ઠામ
હું જમાતખાનામાં આવું છું, ફરમાનો કરી સંભળાવું છું.
એક કલાક નસિહત કીધી, તમે માટે મેં તસ્દી લીધી.
જો ફરમાન પર ચાલો નહિ, તો નાહક તકલીફ થઈ.
ખોટી થયા થયું નુકશાન, અમને પણ કીધા હેરાન.
સુણી ફરમાન જો એક જણ, કરે અમલ સાથે મન.
હસ કલાક બોલવા જેવી, થાય ખુશી અમને એવી.
તેને કાયદો પહોંચે ઘણો, સાડું બુડું સ્વહસ્તે ગણો.

પાઠ ૧૪ કરમ બક્ષીસ.

તમે એક વસો ચાહો મને, હું સો વસો ચાહું તમને.
બ્યારે થાશે કયામત સમે, મુજ છત્ર હેઠે હશે તમે.

પાઠ ૧૫ આળે સફનો મમ.

તમે તિયાજી પ્રીયો છો નિરધાર, પીધું વરસ સો કે હજાર.
તેનો મક્કિદ સંભળ્યા નહિ, તેની સેંકડો માયના સહી.

પહેલી એકે એક કુલમાંથી,
 તે સાફ દિલથી રહી શકશે,
 નિયાજ પીતાં ને દુઆ વેળાએ,
 પરના માટે ખચર મગાએ,
 આળખે ખુદાને હકીકતી,
 સર્વત્ર ખુદાવિંદને દેખે,
 જેમ વધુ વધુ રાખે હેત,
 દેખે પ્રત્યક્ષ ખુદાને તેથી,
 જો માખાપ રૂબરૂ હોયે,
 તેમ ખુદાને હાજર જોઈ,
 ઇબાદત કરતી વખતે સહી,
 મોમન મોતથી કદિ ન ડરે,
 ખુદા તઆલા પ્રત્યે હેત,
 આશક અલ્લાહના છે સોયે,
 પતંગ ઇશક બત્તીનો રાખે છે,
 રાખો એવો ઇશક તમો પણ,
 આમાલ સાફ હશે જ્યારે,
 તો નિયાજ અને દુવા બન્ને,
 બધી રાખો આમાલ સંભાળ,
 સુણો દલીલ અય મોમીન,

હસ જણ પીવે સંઘાતી.
 તેને ઘણા લાભજ મળશે.
 માગો ખચરતો ખરકત થાયે.
 તેને ખુદાવિંદ નજીક થાયે.
 ખુદા તેનાથી દુરજ નથી.
 પિંડપોતા તણા મહિં પેખે.
 તેમ નજદીક થાયે છેક.
 બદકામો થતાં નથી.
 બદ કૃત્ય કરે નહિ કોયે.
 બેઅદબી કરે નહિ કોઈ.
 ખ્યાલ દુન્યાના લાવવા નહિ.
 હોજક ઠરથી બંદગી ન કરે.
 કરે બંદગી ઇશક સમેત.
 સ્વર્ગ નર્કની પરવા ન હોયે.
 જાન પોતાની બાળી નાંખે છે.
 તન મન ધન કરીદો અર્પણ,
 નજીક ખુદાને થશે ત્યારે.
 ફલદાયી નિવડશે તમને.
 સદા કરજો નેક અમાલ.
 હોય પુત્ર બે પ્રકૃતિ બિન્ન.

એક બાપનો બોલ ન પાળે, માગે પૈસા ઘણું કંટાળે.
 બીજે શુદ્ધ ભાવે સેવા કરશે, કોઈ ચીજની ચાહ ન ધરશે.
 જોમાં કોણ મીઠો લાગે ખરો, તમે ઇશ્વરી બંદગી કરો.
 અમે સાફ અને પાક છીએ, સદા હસદ કપટ વિણ રહીએ.
 તમે કુડ કપડથી સંભાળો, અમારી જેમ તમે પણ ચાલો.

પાઠ ૧૬ દરવેશી.

સાવધાન દીનપર રહેજો, ઘણી દોસ્તી દીનની કરજો.
 દીન વિષે જો થાયે શંકાઓ, મને પુછીને વાકેફ થાઓ.
 જેનું દીલ લાગે અમ સાથે, અમ વચન ચડાવે માથે.
 હું છું પીર મુરશીદ તમારો, દીન તમારો બુજેરગ સારો.
 બધા દીન કરતાં ઉત્તમ છે, સત્ય દીન તમારો બુલંદ છે.
 શયતાન ફરેબ દઇ બુલાવે, પણ બુલશે નહિ કે કાળે.
 છે હકીકતી દીન તમારો, ચાલો તે પર દૃઢતા ધારો.
 મુરીદ માને મારા ફરમાન, કદિ ન થાયે નિયાં કામ.
 નહિ થાયે ગુનાહનાં કામ, ધરે દિલ મહિ મારા કલામ.
 તે ગુનાહોથી દુર ભાગે, જેમ સ્થાન બીમારીનું ત્યાગે.
 દુન્યા માલપર ન રાખો પ્યાર, મોમન દરવેશી દીનદાર.
 મારી કને છે પુષ્કળ માલ, તે પર મહોબતનો નહિ ખાલ.

ગાડી પર મોહીત ન થાઉં, જ્યાં ત્યાં પગે ચાલીને જાઉં.
 હું પણ દરવેશી રાખું સહી, દોલતથી દીલ બાંધે નહિ.
 ઘણી દોલત મલે ન પુલાશો, ચાલી જાય તો નહિ ગભરાશો.
 ખુદા ન કરે કદિ એમ થાય, યુવાન પુત્ર બી ચાલ્યો જાય,
 તો પણ અફસોસ કરવો નહિ, એ રીત દરવેશીની સહી.
 પડો દુઆ લીયો મારું નામ, હું હાજર તમ પાસે જાણુ.
 મને દુર કરી નહિ લેખો, સદા પોતાની પાસે પેખો.
 જે કોઈ મહોબતથી લેવે નામ, તેના દિલમાં અમારું ઠામ.
 કદિ જાહેરીમાં દુર જઈએ, ભાવિક ભકતોના દિલમાં છઈએ.
 રહે હજુરમાં રાતને દિન, પ્રેમ વિના કશું ન પુન્ય.

પાઠ ૧૭ દુવાની તાકીદ.

મગરીબ વખતે દુઆ ગુજરો, તે ધંધાનો સમય ન જાણો.
 મગરબ ટાણે બે સારી બુરી, કરો વાતો એ રીત ન રૂડી.
 આવો જમાતખાને મગરબનાં, ફળ ઘણું પામે આખરતમાં.
 તમને ઘણું ચાહી એમ ધારું, થાય બે જહાનમાં સારું તમારું.
 મારી નાંસહત દાદાના ફરમાન, ધરશે બ્યાન તો થાશે કબ્યાણુ.
 સુત વિતદારા પર પ્રીતિ નથી, આશક અદલાહ તણા હકીકતી.
 ઇશક મિજાજ નિજ નારી સાથ, કરો મહોબત મીઠાસથી વાત.

દુઆ પડવાપર તેથી ઘણો, રાખો ખ્યાર હજાર ગણો.
 અલ્લાહ સાથે ઇશક જમાવો, ફળ હજાર હરજળ પાવો.
 પાડે ખુમો ને પડે જ્ઞાન, ન સમજે તે જેવા હયવાન.
 ખાન પાનાદિ કરે ઇન્સાન, જેમ ખાય પીયે હયવાન.
 નથી ખુદાનો કે દીનનો વિચાર, તે માણુસ પશુ સમાન.
 ખુત પરસ્તો પથર ખુજે, પશુ હકીકતથી વિચારી ખુજે.
 સત્ય દીન હકીકતી તમારો, નથી સમજતા મક્રુહ વિચારો.
 તમો માંહિ જે સમજદાર, તે છે અધુરા કરજદાર.
 સારા સાથે જે નરસા વસે, સારાને જોઇ સારા થશે.
 છે જમાત માઝં તન, થાય ઇબ્ન તો દુઃખે બન.
 વેર જેર રાખો તમો, અંગમાં દુઃખ પામુ અમો.
 દુઃખે માથું કે બીજી કાંઇ, એવી ઇબ્ન અમને થાઇ.
 જે દિલી તમારામાં હોયે, સોને નુકશાન આપે સોયે.
 હોમ બેજાનું કર્તવ્ય ખુરં, સોને નુકસાન પડોયે ખુરં.

પાઠ ૧૮ સુવિચાર.

પીર સદરદીન હતા તમ જેવા, રંગે રૂપે દેખાવે એવા,
 હતા દાના અને ખુદ્દિવાન, ખાતુન સાચા સાફ નિદાન.
 હરકો ખોળે હશે તે કહેશે, પીર બહરદીને ખોળ કીધા છે.

તે પણ ખોળઓનો દીનભાઈ,
 નથી મહેનત ખાને જવામાં,
 એ બન્ને કામો છે આસાન,
 તો તરત મારફત થાયે,
 પીર સદરદીન ચકીનવાળા,
 પીર સદરદીન એકલા હોયે,
 હાજર ખુદાને સમજે નીત,
 સારાં કૃત્યો ને સારા વિચાર,
 તમારા પાક દીનનો પાયો,
 સારા ચાલો સાચું વહજે,
 એ પાયા પર મજબૂત રહેશે,
 પુલેસરાત મુવા કેડે માને,
 હૈયાતીમાં ચાલે સારી ચાલ,
 જો ખુરી રીતે વિચારશે,
 જો જાણે છે તે વધુ શીખે,
 પડે સાંભળે તે પ્રમાણે,
 અજાણ એટલું એ ન ખુજે,
 કિતાબ મૌલાના રૂમની વાંચો,
 પડશે કિતાબો તો સમજશે,
 મૌલાના રૂમે એમ વિચાર્યું,

કરો મહેનત તો તેવા થવાઈ.
 નથી મહેનત હુવા પડવામાં,
 વાસલ મકસદ સમજે સુખન.
 સાચા હકીકતી તે કહેવાયે,
 કદિ ખુરું નહિં કરનારા.
 જાણે અદ્વાહને હાજર સોયે,
 તે સૌની એવીજ રીત.
 એ છે મોમન તણા આચાર,
 નેક આમાલ પર છે રચાયો.
 નજર બદ કદિ નહિ કરજો,
 તો જમીન પર નહિ પડશે.
 તે એ વાતનો મર્મ ન જાણે,
 તો પુલસરાત થાય પસાર.
 તો પુલસરાત પરથી પડશે,
 નથી શીખ્યા તે પણ શીખે.
 ન પડે સુણે તે શું જાણે,
 ઇસમાઈલી મઝહબ શું છે.
 કિતાબ શરય તબ્રિજી જાંચો,
 સારો રસ્તા શોધી શકશે.
 પ્રથમ પથર હતો એમ ધાર્યું,

થયો જાડ પછી ઇન્સાન,
 ઇન્સાનમાંથી શું થઈશ,
 તમો પણ કરો એવા ખ્યાલ,
 સુવિચાર સુકૃત્યો કરો,
 ઔલાદ અલી કે ઉમરની ધારો,
 તમો ઇબ્રમ સુણો કે વાંચો,
 સારા માણસનાં કામો પવિત્ર,
 માથું મોઢું નાના હાથ પગ,
 બદન બારીક ને પેટ મોઢું,
 આ છે માત્ર એક મિસાલ,
 એકાદ અવશુણ મોમનમાં હોયે,
 ખુદા તઆલાના નુરનો દીવો,
 એ નુર ખુદાનું ન જોયો,
 ખુદાને હાજર સમજી ચાલે,
 સિજદા રૂપુને દુવા પડવી,
 મુશ્કીલ હકીકતની પચરવી,
 સારા માણસની સોખત કરો,
 હલાલ વેપાર મોમન તણો,
 મોમન સુતી વેળા વિચારે,
 આવા ખ્યાલ કરી સુધ જાયે,

મખલુક માંહિ ઉત્તમ જાણુ,
 એવા ખ્યાલ કરતો હરનિશ.
 ઇન્સાન મટી થશે કેવા હાલ,
 એથી અધિક મરતખે ચડો.
 જેનાં કામ સારાં તે સારો,
 શું કહેવાયું છે તે સોચો.
 એખ રહિત શુષ્ક ચરિત્ર,
 તેનું વરવું દેખાય અંગ.
 કદ નાનું એ દેખાય ખોટું,
 હોયે મોમનને સર્વે ખ્યાલ.
 તે પણ ખરાબ લાગે સોચે,
 તમો સૌમાં છે તે જુવો.
 તો અજ્ઞાન અંધારે રહેયો,
 મજહૂબ મુશ્કીલ મોમન પાળે.
 એ ક્રિયા આસાન સમજવી,
 ખુદા પસંદ રીત આચરવી.
 મૌલા રાજી થાયે ખરો,
 એ પણ ઇબાદત જેવો ગણો.
 વહેલો ઉઠી અદ્દાહ સંભારે,
 તેનું સુવું બંદગીમાં લેખાયે.

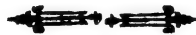
ગાફલ મુતાં વિચારે આમ,
 બુદ્ધી ઓરત તણ દઉં,
 મ્હોટા મ્હોટા મહેલ બંધાવું,
 સૌથી મોટો જન ગણાવે,
 આવા ખ્યાલ કરી સુવાયે,
 તમે એવી રીતે સુંવો ભાઈ,
 દુવામાં ચિત્ત રાખો તો સાઈ,
 નિજ ઓરતની ઉંમર મોટી,
 પછી ખ્યાલ કરે તે અજ્ઞાન,
 મ્હોટી ઓરતના હક ઉઠાવું,
 આવો ખ્યાલ કરનાર શ્વાન,
 પીર સદ્ગુણના સારા ખ્યાલ,
 પહોંચ્યા મ્હોટે મલતબે છેક,
 મને નિશ્ચિન તમારો વિચાર,
 મહાબળેશ્વર કે જાઉં લાંડન,
 એ તકલીફ વેઠું હું માથે,
 મને મળી જમાતો સરખી,
 તમે મુરીદોનું ભલું થાયે,
 તમે કરો છો દીનની સેવા,
 બરહક છે દીન તમારો,

ઘણાં જાંઠે જમાવું હામ.
 ગીજી જવાન પરણી લઉં.
 લોકો મહિં ઈજ્જત વધાઈ.
 સહુકો સલાહ લેવા આવે.
 તે સુવું ગુનાહમાં ગણાયે.
 જે સુવું ઇબાદત લેખાઈ.
 કુડા ખ્યાલે પડે તે નઠાઈ.
 ઘરમાં સાથે રહે બેટાબેટી.
 પરણું સારી સ્ત્રી જુવાન.
 તેને ખાવાનું કંઈ ન આપું.
 બલકે શ્વાનથી બદતર માન.
 કર્તવ્ય સારા શુદ્ધ આમાલ.
 તમે આમાલ કરજો નેક.
 તમ હિતાર્થે જાઉં સૌ ઠાર.
 અન્ય સ્થળે કરું પર્યાટન.
 ફક્ત મુરીદોના હિત માટે.
 ચાહું મજહબની મજબુતી.
 હું કરું છું એવા ઉપાયે.
 બાપદાદા સહિત ફળ લેવા.
 દીન મજહબ પર એમ ચાલો.

બોલ સર્વત્ર સાંભળું એવા,
 રહેણીકરણી એવી શુદ્ધ રાખો,
 બાતલ ખાલોનું કરો ચિતવન,
 સઘળા લોકો કહેશે કુડા,
 પુરા આમાલે પુરા ગવાશે,
 પામે પ્રસંશા મઝહબ પોતાનો,
 સર્વે સમજણુ દેવી અમારે,
 પીર સદરદીન સુકૃત્ય કરતા,
 તેથી તેઓએ લાલજ કીધો,
 તમે કરશો સેતાની કામ,
 જો તમારી સુવાસ ગવાશે,
 અમે મુરશીદ તમારા કહીએ,
 નહિં જુઠ બોલશે કાંઈ,
 ખર્ચો ધર્મમાં પારકુ નાણું,
 બદકાર કે ધર્મનો દ્રોહી,
 હરામ માલ ધર્મમાં વાપરશે,
 નિજ સંતતિ દીનપર ચલાવો,
 કુસંગત લઈ જાય કુવાટે,
 કુદ્રષ્ટિ કરી પરદારા પર,
 કહાવો ફરિસ્તા એમ કરો,

મુરીદ તમારા ફરિસ્તા જેવા.
 તો દીનનો ફાયદો આપો.
 જેનું ઉપર થયું વણું.
 આગાખાનના મુરીદ પુરા.
 સારાં કામે સારા ગણાશે.
 આગાખાનના મુરીદ ખોજનો.
 કરવું વર્તન હાથ તમારે.
 ચાહ્યા બામસલ ફરિસ્તા.
 ઘણા જનને ઉપદેશ દીધો.
 મઝહબને કરશે બદનામ.
 તો દીન પણ સારો કહેવાશે.
 સારા દીન પર સારા રહીએ.
 મારા દીનમાં તેની મનાઈ.
 એ ઘણું ખરાબજ બાણું.
 માલ તેનો પણ આવો નહિં.
 ઉલટા ગુનાહ સીરપર ધરશે.
 ખરાબ સંગત થકી બચાવો.
 એમ થવા દો શા માટે.
 લજવી દીનને હલકો ન કર.
 સત્ય પંથ થકી ન ચળો.

ખુદા સર્વત્ર છે એમ જાણો, તેની હુશી સહી પ્રમાણે,
 સૌના મનમાં સાક્ષી દેવે, બદ કૃત્યે કરતાં ચેતવે.
 સમજ્યાં છતાં કુડ કરે છે, તેને ખુદા છોડી દે છે,
 સારા નરસા વિષે સમજાવે, ખુદા નહોય તો કોણ ચેતાવે.
 છે ઇન્સાનને સજવાર, કદિ કરે નહિ બદકાર,
 સદ્કર્મ સદા કરનારા, મુખ હોય તોયે કહેવાય સારા.
 પુરાં કામોનો પુરો અંજામ, એ ફરમાન ધરજો ધ્યાન,
 ઘણા જનમાંથી એક જન, માને ફરમાન તેને ધન્ય.
 સુણી ફરમાન વર્તજો આમ, કોઇ ન કહે સેતાની કામ,
 ફરિસ્તાના જેવાં કામ કરો, જગમાંહિ મલાયક ઠરો.
 ફરિસ્તાથી પણ ઉંચે જાઓ, સારા ખ્યાલોથી એવા થાઓ,
 પુરાં કાર્ય કદિ નહિં કરો, સદ્વર્તન સદા આચરો.
 માથું પટકયાથી શું વળે, સદ્ કર્મે મૌલા મળે,
 ઇન્શા અલ્લાહ હુવા ફળશે, ફરમાન માન્યે લાલજ ધશે.

પાઠ ૧૯ ધાર્મિક શિક્ષણ.

અમે જમણે જે જે ગામ, બતાવીએ જમાતોને કામ,
 નિજ ઔલાદને કેળવે છે, દુનિયાનો ધંધો શીખવે છે.
 એવી રીતે ધંધો દીનનો, સૌ શીખે તમારા સંતાનો,

તેના માટે સ્કુલો ઉઘાડો,
 ત્રણ ચાર પડેલા લોકો,
 સ્વભાષાનું ઇલમ જ્ઞાન,
 માટે વાળખને સખવાર,
 સ્વભાષામાં ઇલમ પડવું,
 ઇબરાની, સુરીયાની વાચા,
 ખુદાને માટે સર્વે એકજ છે,
 આ ગામ કે પેલું ગામ,
 દિવાન શાહ શમ્સ તબ્રિજ,
 હું તમોને મોકલીશ એહ,
 તેથી તમો થશો ખબરદાર,
 પીર મદરદીને રાહ બતાવી,
 એવી રીતે અમારા મુકેલા,
 જેની જેવી હતી જખાન,
 તમારો મજહૂબ સર્વ દિશામાં,
 મારા ગરીબ મુરીદોને માટે,
 સિંધ સૌરાષ્ટ્ર આદી ગામે,
 નહિ ગરીબ માગી ખાનાર,
 ખાઈયો ખુદી ડાસીયો હાથે,
 અશક્ત ખુદા જઈદ લાચાર,

ઇલમ જ્ઞાન ખચ્યાને શીખાડો.
 શિક્ષણ આપે એવા રાકો,
 તે પર ટેવાઈ તમારી જખાન.
 પ્રથમ શીખવો જ્ઞાનજ સાર,
 એજ લાલકારી સમજવું,
 આ ભાષા કે પેલી ભાષા,
 ને સર્વે ભાષા સમજે છે.
 સર્વત્ર ખુદાનું છે ઠામ,
 મૌલાના રૂમ તબી મસનવી,
 તમો પડજો કિતાબો તેહ,
 ખીખ મુલકોના અખખાર.
 સ્વભાષામાં જ્ઞાન સમજવી,
 જ્યાંજ્યાં બોધ દેવા ગયેલા.
 તે જખાનમાં દીધું જ્ઞાન,
 મુરીદ શિખ્યા સ્વભાષામાં.
 ગરીબ ફંડ સ્થાપ્યો મેં બતે,
 રંક મુરીદો રાહત પામે.
 કહું ફંડના ખરા હકદાર,
 મદ્દ મરતાં લાચાર સોયે.
 નિજ પોષણ ન કરી શકનાર,

બાળબાળકી ચતિમ જેહ, તેના માટે આ ફંડ છેહ.
 તેને દેવું વ્યવહારિક જ્ઞાન, રાત્રે તાલિમ ધર્મની સાન,
 જે મદો નથી અશક્ત, હાથ પગ શરીર સશક્ત.
 તેઓ માટે આ ફંડ નહોયે, ખાચ ધંધો કરીને સોયે,
 હોય જઈએ બાઈયો લાચાર, તે છે આ ફંડના હકદાર.
 પડો ફિલસોફી કિતાબો ઠીક, થાઓ અલ્લાહને નજદીક,
 શાહ શમ્સ પીર સદરદીન, તથા મૌલવી મૌલાના રૂમ.
 પડયા ફિલસોફી સારી રીતે, કુરાન મજીદ માયના શીખે,
 મહેનત કરી તમો પણ પડશો, તો તેના જેવા થઈ શકશો.
 કોઈ પણ વૃત્તિવાળો ધારે, માલ એકઠો કરવા વિચારે,
 બહેસ્ત મોટું સુખનું ધામ, ઘણી સ્ત્રીઓ એશઆરામ.
 જેમ દુનિયામાં ખેરીઓ સાથે, કરીએ મોજમજ નિરાંતે,
 તેમ બહેસ્તમાં પણ કરશું, ખુબ ખાશું પીશું ને કરશું.
 આવો વિચાર કરવો બેલો, નહિં બહેસ્ત એ છે તમેલો,
 હિંમતવાન સમજદાર જનની, હોય ઇચ્છા અસલ વતનની.
 મ્હોટી નદી સમુદ્રમાં પડે, રહરહના દરિયામાં લળે,
 ઘણી સ્ત્રી મ્હોટાં ઘરબાર, નહિં નાણાંની મમત લગાર.
 પાંજરાપોળના ખુદા બોઠાઓ, સુખે સાથે રહે છે બેડાંઓ,
 મળે સાઈં સાઈં ખાવાનું, સારા ઠેકાણે મળે સુવાનું.
 આવું બહેસ્ત અહે તે બેલો, એ બહેસ્ત નહિં છે તમેલો,

મોમન ચિત્તવન રાખે મનમાં,
 કરો ખ્યાલ કે હક્ક શું છે ?
 હું મુકીશ કિલોસોડી કિતાબો,
 રૂઢ કયાંથી આવ્યો કયાં જાયે,
 તમે મારી હજુરમાં આવી,
 હું નથી ડોક્ટર જીસમાની,
 સુણી ફરમાન રાખી ચંત,
 પડો કુરાન હાનાઈ હિકમતથી,
 વગર હાનાઈયે પડે કુરઆન,
 “ખુદા પાસેથી આવ્યા સહી,
 આ છે કુરાન શરીફના બોલ,
 મુરકીલ લાગે મારાં ફરમાન,
 જેમ જમીનમાં ખીજ પોખાયે,
 મતલબ એ કે ચિત્તમાં રાખો,

જઈ પહોંચું અસલ વતનમાં.
 ભલાબુરા વિષે ચેતાવે છે,
 પડી હિંમતથી લાલ પામો.
 તેનો લેદ તેથી સમજાયે,
 પુછો છો ખીમારીની ચાવી.
 માફે કાર્ય હકીમ રૂઢાંની,
 કરો અમલ તો લાલ અનંત.
 ઘણો ફાયદો પામશો તેથી,
 તેને જાણુવા ખર સમાન.
 પાછું ફરવાનું છે તહિં,”
 પડી હિકમતથી કરો તોલ.
 ફરજ સમજી કહું કલામ,
 તેમ ફરમાન દિલમાં રોપાયે;
 તેનાં સારાં સારાં ફળ આપો.

પાઠ ૨૦ વિદાય વચનો.

(અંગબારથી વિદાય લે છે, મૌલા જમાતને આમ કહે છે,
 ઘણી ખીદમત કીધી અમારી,
 થડિ એક નહિં જીલું તમને, તમે યાદ કરજો અમને,

નાના મોટાપર મહોબત અમને,
 મારી એક માગણી સહી,
 અમે પીર મુરશીદ તમારા,
 પિતા પુત્રનો લામજ ચાહે,
 નેક હુવા કરીએ તમામ,
 જેમાં તમારો કાયદો હોયે,
 તમારું શ્રેય થવાનું ધારી,
 હું ફરમાન માટે સવારે,
 એવો ખ્યાલ તમો નહિં કરશો,
 જેમ લાભ જળવાય તમારો,
 છે મતલબ અમારો એહ,
 ન હોય એમ તેમાં રતિ,
 દીનદુનિયાનું ઇલમ સમસ્ત,
 કામ કાનુન સર સૌ કરે,
 હિંદુ મુસ્લિમ યહુદી નસારા,
 હોય લક્ષણુ ફરિસ્તાનાં પાક,
 હુવા ફરમાવું તમારા હકમાં,
 નાના મોટા પરબેલા કુંવારા,
 નુરી વખતે હુવા શુબરૂં,
 સહજાં આમાલ સારા કરો,
 કદિ બુલી શકું નહિં તમને.
 પરસ્પર વીસરીએ નહિં,
 તમે સૌ ફરજંદ અમારા.
 એથી અધિક મારા મનમાંહે,
 દિન રેન કરો શુભ કામ.
 હું દિલમાં ઇચ્છું છું સોયે,
 કરું ફરમાન એમ વિચારી.
 કરી વિચાર આવું અત્યારે,
 દ્રઢ વિશ્વાસ દિલે ધરશો.
 એવો મકસદ છે અમારો,
 અમર માને ફરિસ્તો તેહ.
 દીનદુનિયાની સારી કૃત્તિ,
 દીનદુનિયાનાં કામ દુરસ્ત.
 સારો માણસ તે તો ઠરે,
 કહે નેક મુરીદો તમારા.
 એ બંધુ તમારે હાથ.
 રાતદિન બુલું નહિં મનમાં,
 બાઈયો, બાળાઓ, વિધવા, સધવા.
 રહે ઇમાન સલામત તમારું,
 બદ કાર્ય કદિ ન આવસે.

સાચા ચાલો કરો સાચી વાત,
 માલ ઔલાદમાં બરકત થાયે,
 દીન બાબત દુવા અબલ,
 પછી સુધરે દુનિયાં તમારી,
 પહેલી નસિહત સંપજ રાખો,
 કદિ શયતાનની હરકતથી,
 થાય કંકાસ તો તેજ વેળા,
 જ્ઞાતિ સખ્યો પાસે જાઓ,
 તેઓ કનેથી ન મળે દાદ,
 પ્રથમ કોટે ચક્રુ નહિં,
 બધી દીનની નસિહતો દઉં,
 કરે નસિહત માવિત જેમ,
 સઘળું તમારા હિતને ખાતર,
 બધો બોધ સંચાહ રાખો,
 પંજેલાઇયોમાં તકરાર થાયે,
 ન કરે કોરટ મહિં ફરિયાદ,
 વકીલો તાણું ખર્ચજ બચશે,
 ફરજ પંજેલાઇયોની સાર,
 મરી જાય ગરીબ દીનદાર,
 હોય મોમન તે એહ પ્રમાણે,

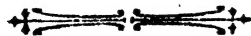
એવી દુવા કરે દિન રાત,
 સઘળી રીતે શુભ ગણાયે.
 દ્રઢ રહી કરો નેક અમલ,
 રાખો નસિહત યાદ અમારી.
 પરસ્પરમાં કિતનાન નાખો,
 નાણા માટે કે બીજા કારણથી.
 કરી લેજો સુલેહ સવેળા,
 ફરિયાદની દાદજ રહાઓ.
 પછી કોટે કરવી ફરિયાદ,
 આ છે દુનિયાંની વાતો સહી.
 કેટલીક દુન્યવી વાતો કઉં,
 થાય ભલું તમારું તેમ.
 મને કંઈ નથી રજ માતર,
 દિલથી બહાર કાઢી ન નાખો.
 પહેલે કમિટ પાસે જાયે,
 જમાતમાંથી મેળવે દાદ.
 ઘણા લાલો બીજા પણ થશે,
 આ આખાદ કરે ઇકરાર.
 તેના મૈયતમાં જવું નિરધાર,
 ગરીબ ધનિક સરખા જાણે.

તમારું નામ હરવેશ સારું,
 મને પુછો કે, દીન કયો તમારો,
 સૌથી ઉત્તમ મઝહબ એ છે,
 જેમ તવંગરને ત્યાં જાઓ,
 તેમ જવું ગરીબને ત્યાં,
 ખર્ચ કરાવવો તે નહિં સ્નેહ,
 તકલીફ ન પડોંચે ખર્ચ ન થાયે,
 રૂપિયા રાખ્યા છે વીસ હજાર,
 ગરીબ બુઢી યતિમ લાચાર,
 હું તમોને રસ્તો દેખાડું,
 તે પર ચાલો ન ચાલો ચાર,
 સુણી ફરમાન બુઢી ન જાને,
 ખુદાઈ ઇશકમાં બનો મસ્ત,
 એક જ કલાક દહાડામાં ખરો,
 સારા કામ તે શુભ ને ખુબ,
 સારા વિચાર અને મહોબત,
 હરદાગીનો કંઈ આપો તમો,
 અમલ ફરમાન ઉપર કરો,
 પરસ્પરમાં ઐક્યતા જોડો,
 મારી માગણી ચિત્તમાં રાખો,

છે હરવેશ નામ મારું,
 મઝહબ હરવેશી કહું મારો.
 તમારો મઝહબ તે છે,
 શાદી ગમીમાં સામલ થાઓ.
 તેને ખર્ચ ન કરાવવું કંઈ,
 એ તો દુશ્મનની પુરી છેહ.
 શોભા શ્રીમંત જેવી દેખાયે,
 તેનું ભાડુ ઉપજશે સાર.
 ઘટતું દો તેને નિરધાર,
 વચ્ચે પડેલા પથર ઉપાડું.
 તે તમારી ઇચ્છા પર આધાર,
 ખુદાવંદના આશક થજો.
 જરી પણ ન થજો સુસ્ત,
 રૂહ સંબંધી વિચાર કરો.
 નરસાં કામ ખરાબ ને બદ,
 હું ઇચ્છું છું ઇશક સતત
 તેથી ખુશી ન થઈએ અમો,
 તેથી રાજ થાઉં ખરેખરો.
 દીન પોતા તણે નહિ છોડો,
 દીનને ખરાબર પકડી રાખો.

મગરબ ટાણે ખાનએ પાક, જળે અર્ધ કે એક કલાક,
 તમારામાંથી થણા જન, એમ સમજતા હશે મન.
 છે ઇમાન અમારું પુર, ખાને જવાની શી જરૂર,
 એવો વિચાર રાખશે નહિ, કરે બંદગી ખાને જહી.
 અમારી પુઠીઉં ને તવારીખ, પડો ઇતિહાસ જાણો ઠીક,
 બની કાતેમા ઇસ્માઇલી ઇમામ, થયા શાહો મીસરના જાણ.
 અમારા વડીલોએ ત્રણસો વરસ, કર્યું રાજ્ય મીસરમાં સરસ,
 એ તવારીખ પડેથી જણાય, નાહાનોથી નહિ સમજાય.
 તેઓ કંઈ ન જાણે તફવત, ઇસ્માઇલ મુસાની અદાવત,
 તમે અમારી તવારીખો વાંચો, કેવા જુદમ થયા છે તે જાંચો.
 હતો હસનઅલીશાહનો વખત, થયો ખલિલ્લાહપર જુદમ સખત,
 ચાલીસ પચાસ વર્ષો પહેલાં, કેટલા મુરીદો મારી નાખેલા.
 સીતેર હજાર મુરીદો મરાયા, તો પણ દીન થકી ન ચળીયા,
 એવો ઇશક રાખો દીનનો, આ જમાનો છે રાહતનો.
 જાન જાયે તો ભલે જાયે, પણ દીનનો ત્યાગ ન થાયે,
 તમારી આંખો, જમાન, હાથ, એ સર્વે હોયે સાફ પાક;
 બધું સત્ય અને સત્ય હોયે, એવો દુન્સાન ફરિસ્તો સોયે.

મુદ્રક :

જાલવણ પીતાંબર ઠક્કર, ધી આનંદ પ્રોન્ટીંગ વર્કસ,
ડેવકરજી મેન્શન, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, ૨.
